

A KÖNYVTÁROS

1953. MÁRCIUS • III. ÉVFOLYAM • 3. SZÁM

Jódmertan o. Sallai István

TARTALOM

	Oldal
J. V. SZTALIN — — — — —	1
Sztálin elvtárs halálával kapcsolatos feladataink — — — — —	2
RAZSÓ GYULA: Hazánk felszabadulásának évfordulója a könyvtárakban — — — — —	3
SZOVJET KÖNYVTÁRAK TAPASZTALATAIBOL — A. ZSELEBEVA: A műszaki haladásért — — — — —	6
RACZ ARANKA: Hogyan használja a könyvtár a sajtót a tömegnevelő munkában — — — — —	7
DARABOS PÁLNE: Hogyan támogatja a megyei sajtó a könyvtármozgalmat — — — — —	10
SALLAI ISTVÁN: Hogyan segítik levelezőink a könyvtárügy fejlődését — — — — —	12
MILLOK ÉVA: Hogyan segítsék a könyvtárosok a XIX. pártkongresszus anyagának megismerését — — — — —	15
SEBESTYEN GÉZA: A módszertani munka — — — — —	17
GERŐ GYULA: A népkönyvtárosok helyettesítéséről — — — — —	20
A plzei Lenin Művek üzemi könyvtárának példis munkája — — — — —	21
KISS FERENC: Üzemi szakszervezeti könyvtárak műszaki könyvbeszerzéséről — — — — —	22
BIHARI KLÁRA: A »Könyvtárosok boltja«-ban — — — — —	23
HOZZASZÓLÁSOK. — Fodor Zoltán: A Marx-könyvkiállításához. — Szárnovszky Béla: Az új kölcsönzési eljáráshoz — — — — —	24
PELLENGER — — — — —	26
Hét megyei könyvtár forgalma — — — — —	27
ESEMÉNYNAPTÁR — — — — —	28
BIBLIOGRAFIÁK — — — — —	28
FELHÍVÁS KÖNYVTÁROSAINKHOZ — — — — —	29
KÖNYVISMERTETÉSEK JEGYZÉKE — — — — —	29
LEVELEZŐINK IRJAK — — — — —	30

Irodalmi tájékoztató

Boleslaw Bierut: A pártról (Székely Andorné) — — — — —	23
Palmiro Togliatti: Válogatott cikkek és beszédek (Aranyossi Pál) — — — — —	33
Richard Squires: A háború gyújtogatói (R. I.) — — — — —	34
Az arany és a nyomor világa (D. L.) — — — — —	34
Móricz Zsigmond: Életem regénye (Vargha Kálmán) — — — — —	35
Móricz Zsigmond: Új világot teremtsünk (Szücs Andor) — — — — —	36
Mikes Kelemen: Levelek a száműzetésből (Katona Jenő) — — — — —	36
Urak, papok dölyfét, im eleget túrtük (K. J.) — — — — —	37
Illés Béla: Honfoglalás I—II. (D. L.) — — — — —	38
Ember György: Három a hegyek között (Lékay Ottó) — — — — —	39
Földes Péter: Kanyargós Dráva (Balázs Sándor) — — — — —	39
Kuprin: Ribnyikov főhadnagy (B. T.) — — — — —	40
Kocubinszkij: Fata morgana (Kürti László) — — — — —	40
Spanov: Összeesküvők I—II. (Sz. A.) — — — — —	41
Granyin: Jaroslav Dombrowski (F. K.) — — — — —	41
Mírza Ibrahimov: Eljön a nap (T. L.) — — — — —	42
A döntő év ifjai (D. D.) — — — — —	42
Gavrilov: Jegorka (Szilágyi Lilla) — — — — —	43
A halhatatlan szabadság dala (T. E.) — — — — —	43
Marian Brandys: Az elbeszélés kezdete (Barabás Tamás) — — — — —	44
Amerikai elbeszélők (L. O.) — — — — —	44
Ismerd meg a Szovjetuniót (A. I.) — — — — —	45
A Mezőgazdasági Kiskönyvtár könyvei (A. I.) — — — — —	46
F. Roginszkaja: Rajzolás és festés (Tamás Ernő) — — — — —	47
HIREK — — — — —	48

A KÖNYVTÁROS

K Ö N Y V T Á R O S O K H A V I T Á J É K O Z T A T Ó J A

1953. Március

III. évfolyam

3. szám

J. V. SZTÁLIN

a Szovjetunió Minisztertanácsának elnöke, a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának titkára, a drága vezér és bölcs tanító, népünk felszabadítója és nagy barátja, mindnyájunk édesapja elhunyt.

A veszteség, amely halálával a szovjet népet és a földkerekség békéért, s szabadságért küzdő százmillióit érte, a legnagyobb Lenin halála óta. Korunk legnagyobb embere távozott el tőlünk, aki Leninnel együtt megteremtette a Szovjetunió Kommunista Pártját, győzelemre vezette a Nagy Októberi Szocialista Forradalmat, megszilárdította és legyőzhetetlenné tette a világ dolgozóinak első rohamcsapatát, támaszát és reménységét, a szovjet államot. A szabadság nagy hadvezérének szíve szűnt meg dobogni, annak, aki megmentette az emberiséget a fasiszta barbárságtól és elnyomástól. Marx, Engels, Lenin halhatatlan tanításának folytatója és továbbfejlesztője távozott el tőlünk.

De eszméi tovább élnek. Az örökség, amit ránk hagyott hatalmas, kimeríthetetlen kincs. Tanításai tovább vezérelnek az emberi haladás, béke és szabadság útján.

Művei, melyek őrzik szellemét, ott állanak a mi könyvtáraink polcain is. Rajtunk, könyvtárosokon is áll, hogy végtelen gazdagságát eljuttassuk a dolgozókhöz, hogy tanításával erősítsük népünket: tömörüljünk még szilárdabb egységbe nagy pártunk, kormányunk és Sztálin elvtárs hű tanítványa, Rákosi Mátyás elvtárs köré; hogy tanításához híven még fegyelmezettebben munkálkodjunk öt éves tervünk megvalósításán, hogy fokozzuk éberségünket a külső és belső ellenség ellen, fokozzuk harcunkat a békéért és tegyük még erősebbé népi államunk, függetlenségünk és békénk örét: néphadseregünket.

Sztálin elvtárs halálával kapcsolatos feladataink

Könyvtáraink anyagának legértékesebb része a marxizmus-leninizmus klasszikusainak alkotásai. A marxizmus-leninizmus lángeszű továbbfejlesztője, alkalmazója volt Sztálin elvtárs.

Könyvtárosaink feladata, hogy méltó módon érzékeltessék a nagy Sztálin életművének jelentőségét:

1. Könyvtárosaink hívják fel fokozott mértékben a figyelmet Sztálin elvtárs munkáinak, különösen legutolsó nagy művének: »*A szocializmus közgazdasági problémái a Szovjetunióban*« elmélyült és fokozott tanulmányozására.

2. A könyvtár munkájában kifejezésre kell jutnia annak, hogy Sztálin életműve, Marx—Engels—Lenin halhatatlan művének lángeszű továbbfejlesztése — él és élni fog.

3. A könyvtári munkában ki kell fejeződnie annak, hogy az egész magyar nép, nagy pártunk, Rákosi elvtárs vezetésével még szorosabbra fűzi baráti kapcsolatát a nagy Szovjetunióhoz, és hűséges Lenin-Sztálin pártjához.

Javasoljuk: rendezzenek a könyvtárak kiállításokat, amelyek Sztálin művein keresztül híven tükrözik nagy tanítónk munkásságát. Az első ilyen kiállítást a leg-rövidebb időn belül készítsük el és kövesse ezt később a kiállítások sorozata. Az első kiállítás főmondanivalója, legyen: SZTALIN ALKOTASÁIBAN TOVABB EL. (Ez lehet a kiállítás fő felirata is.)

A kiállítás dekorációja legyen egyszerű, gondos és szép. Ha lehetséges, sötétbordó alapon fekete keresztcsík fölé helyezzük el a könyveket. A kiállítás középpontjába Sztálin elvtárs fekete keretbe helyezett arcképét tegyük. Közvetlenül a kép alá és mellé helyezzük legutóbbi műveit: »*Beszéd a Szovjetunió Kommunista Pártja XIX. kongresszusán*« — a következő felirattal:

»A Szovjetunió Kommunista Pártjának XIX. kongresszusa a világ valamennyi népéhez szól, és erre a szózatra a tömegek tettekkel válaszolnak.«

»Végre fogjuk hajtani Sztálin elvtárs utolsó nagy munkájában foglalt végrendeletét: az egész társadalom állandóan növekvő anyagi és kulturális szükségleteinek maximális kielégítését...«

»*A békéért*« című gyűjteményes kötetet. Felirat:

»A béke fennmarad és tartós lesz, ha a népek kezükbe veszik a béke megőrzésének ügyét, és végig kitartanak mellette.«

A felső sorban, vagy fekvő tárló esetén oldalt helyezzük el a következő műveket:

Marx—Engels: *Kommunista kiáltvány*.

Lenin: *Válogatott Művek I.*

Sztálin: *A leninizmus kérdései*.

A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története.

Ezekhez a következő feliratot javasoljuk:

»Sztálin a marxizmus-leninizmus elméletének lángeszű továbbfejlesztője és megvalósítója.«

Álló tárló alsó sorába, fekvő tárló másik oldalára kerül:

Sztálin Művei 4. és 5. kötete (esetleg a többi kötetek is).

Felirat:

»Sztálin elvtárs hatalmas örökséget hagyott ránk munkáiban, tanulmányozzuk elmélyülten.«

A SAJTOVAL VALÓ MUNKA

A napilapokban jelöljük meg Sztálin elvtárs halálával kapcsolatban megjelent a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottsága, a Szovjetunió Minisztertanácsa és a Szovjetunió Legfelső Tanácsa Elnöksége által kiadott sajtóközleményeket, pártunk és kormányunk felhívását és egyéb megnyilatkozásait, a sajtóban megjelent megemlékezéseket. A kijelölt cikkeket fekete-vörössel keretezzük be és gondoskodjunk arról, hogy a napilapok mindennap ki legyenek függesztve. A könyv-

tárosok ezzel kapcsolatban is hívják fel a figyelmet Sztálin elvtárs műveinek olvasására, tanulmányozására.

Sztálin elvtárs emberi nagyságát, tetteit, hatalmas alkotásait a szovjet szépirodalom igen sok műve ábrázolja. A könyvtárosok hívják fel ezekre a művekre, különösen pedig Sztálin elvtársra vonatkozó részekre a figyelmet. Olvassák fel ezeket a könyvtárban, vagy egyebütt (SZ. F. T. E.) rendezett összejöveteleken. Elsősorban a következő műveket ajánljuk:

Pavlenko: *Berlin eleste* (59—63. lap).

Illés Béla: *Fegyvert s vitézt éneklek* (151—158. lap).

Pavlenko: *Boldogság* (211—214. lap).

Virta: *Sztálingrádi csata* (65—66. lap).

Vizsnyevszkij: *Feledhetetlen 1919.* Dráma. (62—76. lap).

A. Tolsztoj: *Kenyér* (197—204. lap).

Ájánljon olvasásra a könyvtáros olyan műveket is, melyek Leninről szólnak. Például: Osztrovszkij: *Az acélt megedzik* (Lenin haláláról szóló rész), Majakovszkij: *Lenin*, Illés Béla: *Történelmi lecke*.

Ha a könyvtár teheti, készíttessen egy nagyméretű (120×230 cm) táblát vörös anyaggal bevonva és erre szereljük rá Sztálin elvtárs feketével bekeretezett képét. A kép alá a következő feliratot javasoljuk:

»Fogadjuk neked Sztálin elvtárs, fogadjuk, hogy életünk végső pillanatáig hűséges katonáid leszünk, dolgoz, áldozatkész fiai az általad felszabadított és erőhöz segített drága hazánknak, törhetetlen harcosai a békének, a proletárnemzetköziség, a kommunizmus nagy ügyének.«

Hazánk felszabadulásának évfordulója a könyvtárakban

1945. április 4. népünk életében döntő sorsfordulatot jelentett. Ezen a napon dördült el az utolsó puska-lövés hazánk területén, ekkor semmisítette meg a dicsőséges Vörös Hadsereg Magyarországon az utolsó ellen-séges fasiszta katonai csoportokat. Ez a nap tette lehetővé a magyar nép számára azt, hogy — történelme folyamán először — felszabadulva külső és belső elnyomói igája alól, teljes önállóságra tegyen szert és megnyílt előtte az út egy új, jobb, boldogabb társadalom, a szocialista társadalom felépítése felé. Ezt a egyszerű, de minden erőnk megfeszítését igénylő feladatot nem valósíthatnánk meg felszabadítónk, a hatalmas Szovjetunió segítségével, mely állandóan figyelemmel kísérte a fiatal Magyar Népköztársaság fejlődését, és mindig kész volt nemcsak gazdag tapasztalatainak korlátlan átadásával, hanem, ha kellett, anyagi segítséggel is — nemcsak az újjáépítés megindulásakor, amely nem is indulhatott volna meg szov-

jet segítség nélkül —, hanem egészen a legutóbbi időkig — segítette és segíti országunkban a szocializmus alapjainak lerakását. »Ezért, amikor népi demokráciánk fejlődésének és sikereinek rúgóit feltárjuk, az első döntő erőként felszabadítónk, a Szovjetunió segítségét kell méltatnunk.« (Rákosi Mátyás.)

Ezek a szempontok kell, hogy irányítsák a munkáját minden könyvtárosnak, ha hozzá akar járulni legnagyobb nemzeti ünnepünk méltó megünnepléséhez.

E feladata megoldásához a könyvtárosnak számos lehetősége van. Ezek részben állandó jellegűek, például az olvasóval, kölcsönzővel való foglalkozás, olvasótervek készítése stb. részben pedig alkalomszerűek: kiállítás, könyvankét, esetleg irodalmi est.

Nézzük meg részletesebben az aktuális feladatok kérdését, különösen az ünnepi kiállítások problémáját.

Mintaképpen bemutatjuk, hogy kezdjünk hozzá egy április 4-i kiállítás elkészítéséhez. Olyan kiállítást mutatunk be itt, amit a legkisebb falusi könyvtár is megvalósíthat. Ezzel természetesen nem akarjuk megkötni könyvtárosaink alkotó kezdeményezéseit, akik jobb könyvanyag birtokában nagyobb méretű, egy-egy itt vázolt témakört jobban kidomborító kiállítást akarnak rendezni, csak irányelveket szeretnénk adni egy hasonló tárgyú kiállítás elkészítéséhez.

Először is megnézzük, mik azok a legfontosabb szempontok, amiket ennek a kiállításnak vissza kell tükröznie. Ha április 4-re gondolunk, első gondolatunk a hála és a szeretet megnyilvánulása felszabadítónk, a hatalmas Szovjetunió és a dicsőséges Vörös Hadsereg iránt. A kiállításunknak is elsősorban ezt kell kidomborítani.

Ezután megadjuk a kiállítás fő feliratát, például:

ELJEN ÁPRILIS 4, A FELSZABADULÁS ÜNNEPE!

A következő lépés: kijelöljük a téma fő csoportjait. Mivel most egy álló 4-soros tárló számára készített kiállítást írunk le, azért 4 csoportba osztjuk be a könyveket.

Az első sorba (vagy fekvő tárló esetében a tárló középponti helyére) azokat a könyveket tesszük, amelyek a Szovjetunió felszabadító szerepével és Sztálin elvtárrsal, a zseniális hadvezérel foglalkoznak:

SZTÁLIN, I. V.: *A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról*. Bp. 1951, Szikra, 202 l.

VOROSILOV, K.: *Sztálin és a Szovjetunió fegyveres erői*. Bp. 1951. Szikra. 153 l.

Magyarország felszabadítása. Bp. 1950. Orsz. Levéltár, 101. l. (Ennél a könyv-nél különösen a benne található térképre hívom fel a figyelmet, amely szemléltetően mutatja be a Magyarországért vívott harcokat.)

SZMIRNOV, M.: *Harcban Budapestért*. Bp. 1952, Új Magyar, 120 l.

ZSIGMOND László: *Magyarország és a második világháború*. Bp. 1949, Szikra, 40 l.

Ha nagyobb méretű kiállítást akarunk rendezni, úgy a következő könyveket is helyezzük el a tárlóban:

RAKOSI Mátyás: *Honvédelem és hazafiság*. Bp. 1952. Szikra, 203 l.

(Nyissuk ki a »Hála és dicsőség felszabadítónknak, a nagy Szovjetuniónak!« c. beszédnél.)

RÉVAI József: *Élni tudunk a szabadsággal*. Bp. 1949. Szikra, 687 l. (»Ünnepi tanulmány« c. beszédnél, 330. l.)

A kiállítás második csoportja azokat a könyveket tartalmazza, amelyekben hazánk felszabadulásával kapcsolatos képanyagot találunk. Ezeket a könyveket a megfelelő képeknél kinyitva helyezzük el a tárlóban. Például:

Öt év. Bp. 1951. Athenaeum.

Mai Magyarország. Bp. 1949. Szikra.

Április 4. Hazánk felszabadulásának ünnepe. Bp. 1950. MDP, 32 l.

A harmadik sorba tesszünk néhány, a Magyar Népköztársaság szocialista építésének eredményeit bemutató könyvet. Például:

RAKOSI Mátyás: *Népi demokráciánk útja*. Bp. 1952. Szikra, 48 l.

Utazás az új Magyarországon. Bp. 1951. Ifj. Kiadó.

SANDOR András: *Sztálinváros*. Bp. 1951. Népművelési, 177 l.

Öt éves tervünk béketerve. Bp. 1951. Népművelési, 442 l.

Végül az utolsó csoportba olyan műveket helyezzünk el, amelyek szépirodalmi formában mutatják be a felszabadulás eseményeit és hitet tesznek a magyar és a szovjet nép örök barátsága mellett.

Ilyenek pl.:

A Volgától a Dunáig. Szovjet költők a magyarokról. Bp. 1951. Új Magyar.

(Pervomajskij: Budapesti levél, 24. l-nál kinyitva.)

A szabadság énekei. Bp. 1950, Franklin. (OSANYIN: *Dal a szovjet-magyar barátságról.* 180. l.-nál kinyitva.), Vagy:

Szabadság. Magyar írók antológiája. Bp. 1951, Szépirod. (KOVAI L.: *Buda-pesti csata.* 266—270. lapnál kinyitva.)

GONCSAR, A.: *Zászlóvivők.* Bp. 1951.

ILLES B.: *Honfoglalás.* Bp. 1952. Szépirod.

ILLES B.: *Fegyvert s vitézt éneklek...* Bp. 1952. Szépirod.

ACZÉL T.: *A szabadság árnyékában.* Bp. 1952.

Ha a könyvanyag kiválogatásával elkészültünk, feliratokról kell gondoskodnunk. A kiállításra kerülő könyveket lássuk el néhány soros ismertetéssel, annotációval. Az annotációkat tussal vagy tintával katalóguscédula nagyságú kartonra írjuk rá. Az ismertetések mellett készítsünk egy nagyobb méretű feliratot is, amely az egész kiállítás jelmondátul szolgál. Például:

»... A hálás magyar nemzet soha nem felejt el, hogy szörnyű elesettségében, a fasiszta barbárok kiverése után a Szovjetunió és a nagy Sztálin segítőkeze állította talpra.« (Rákosi.)

Ha mindezek készen vannak, munkánk utolsó állomása, a kiállítás tulajdonképpeni rendezése következik. Álló tárló esetében az egyes témacsoportokat külön sorokban helyezjük el, az egyes soroknál is vigyázzunk a művek logikai sorrendjére. Fekvő tárló vagy asztal esetén a könyvtáros ízlésének és ötletességének tágabb tere nyílik, csak arra kell fokozott gondot fordítania, hogy az egyes tárgyköröket különítsük el egymástól és a leglényegesebb mondanivalót tartalmazó műveket a tárló közepére helyezjük.

Ha a kiállítást elkészítettük, gondoskodnunk kell a megfelelő propagandáról is. Készítsünk egy-két feliratot, például: »A könyvtár olvasótermében (kölcsonzhelyiségében) **ÉLJEN APRILIS 4, A FELSZABADULÁS UNNEPE!** c. kiállítás nyílt meg.«

Ezenkívül hirdessük ezt a helyi lapban, moziban, stb. Beszélgessünk olvasóinkkal a kiállításról, ismertessük, ajánljuk az itt szereplő könyveket. Hogy a kiállítást aktuálisabbá, helyi jellegűvé tegyük, keressünk ki, akár az itt felsorolt irodalomból, akár a korabeli (1945) újságokból olyan részleteket, amelyek az illető helység vagy vidék felszabadulásáról szólnak.

A fent vázolt kiállításminta bemutatásával kapcsolatban nem tudtuk és nem is volt szándékunkban a kérdésre vonatkozó teljes anyagot tartalmazó bibliográfiát adni. Ez túlment volna a cikk eredeti célkitűzésein. Célunk csupán az volt, hogy néhány szempont felvetésével segítségére legyünk könyvtárosainknak abban, hogy minél jobb, az alkalomnak megfelelő kiállítást készítsenek el, amely méltó *Április 4-nek*, legnagyobb nemzeti ünnepünknek megünnepléséhez.

RAZSÓ GYULA

SZOVJET KÖNYVTÁRAK TAPASZTALATAIBÓL

A műszaki haladásért

*A lüszjvai fémkohászati üzem könyvtárának tapasztalataiból.
A Trud, 1952. július 24-i (174.) számából.*

Húsz éve működik műszaki könyvtárunk. A lüszjvai fémkohászati üzem dolgozóinak ezrei váltak ez idő alatt a könyvtár olvasóivá. Ma a könyvtár állománya 30 ezer kötet. Annak érdekében, hogy a műszaki irodalmat közelebb vigyük a dolgozókhoz, 26 vándorkönyvtári részleget szerveztünk, amelyek 1952. öt hónapja alatt kb. hétezer könyvet adtak kölcsön.

Törekvésünk, hogy minél jobban kielégítsük olvasóink igényeit és ezért olyan irodalmat fizetünk elő, amely segítséget nyújt a termelési feladatok sikeres megoldásához és a szakmai képzettség emeléséhez. Sok dolgozó tanul az esti iskolákon, a technikumokban, levelező-tanfolyamokon és egyéb fajtájú szakkörökben. Tanuló-olvasóink névjegyzéke alapján válogatjuk ki számunkra a különféle területekre vonatkozó irodalmat. A záróvizsgára készülő technikumai hallgatók számára külön vándorrészleget létesítettünk.

Az olvasók számára más könyvtárakból is kölcsönözünk könyveket. Öt könyvtárral tartjuk a kapcsolatot. Ezek: a *Szovjetunió Allami Lenin Könyvtára*, a *Szénipari Minisztérium Allami Tudományos Könyvtára*, a *Közponyi Tudományos Technikai Könyvtár*, a *Molotov Allami Könyvtár*. Csak ebben az évben sok tízezer könyvet kölcsönöztünk tőlük, amelyek között volt például az *»Acélszerkezetek«*, az *»Emailgyártás«* c. mű, mineralógiai tankönyv, stb.

A könyvtár aktív segítséget nyújt olvasóinak szakmai képzettségük növeléséhez. *Deszjatkov* elvtárs, a szovjet hadsereg leszerelt katonája, a vasúti műhelyben kezdett dolgozni. Semmiféle szakmai képzéssel nem rendelkezett. Javasoltuk tehát, hogy iratkozzék be a könyvtárba és segítséget nyújtottunk számára a könyvek kiválasztásánál. Ettől kezdve rendszeresen tanulmányozta a vasúti közlekedés kérdéseit és egy bizonyos idő múlva mozdonyvezetői képesítést szerzett. *»Az előrajzolás alapjai«* és *»Előrajzolás a gépgyártásban«*, stb. című könyvek segítségével nyújtottak *Jezsou* elvtársnak, a javító-mechanikai műhely munkásának, hogy szakképzett előrajzolóvá váljék.

Ilyen példák százával fordulnak elő.

Könyvtárunk a kohászok kultúrpalotája tágas helyiségeiben van. Az olvasóteremben mindig rendelkezésre állnak az új folyóiratok és lapok. Itt rendezik a műszaki könyv- és folyóiratkiállításokat is, amelyeket havonként legalább egyszer megújítanak. Havonként megküldjük az územeknek a könyvtárba érkezett újdonságokról készült nyomtatott értesítőt, amelyet az olvasóteremben is kifüggesztünk.

Széles körben propagáljuk az újítók és feltalálók tapasztalatait ismertető irodalmat. Ezeket a könyveket külön vitrinekben állítjuk ki. Tematikai kiállításokat rendezünk a termelés aktuális kérdéseivel, a műszaki konferenciák és az újítóértekezletek anyagával kapcsolatban. Az utóbbi időben kiállítást szerveztünk például a szülkraforgácsolással, a magasfrekvenciájú árammal való edzéssel, a munkabiztonsági technikával foglalkozó könyvekből. Az olvasóteremben kiállítjuk a kiadók prospektusait, katalógusait, az *»Urali technika háza«* röpirat-bibliográfiáit. Mindez segítséget nyújt az olvasóknak a szükséges irodalom kikereséséhez és módot ad arra, hogy megismerkedjenek a könyvespolcon megjelenő újdonságokkal.

Meghonosítottuk azt a kiszolgálási módot is, hogy a mérnököket, a műszaki dolgozókat és a sztahanovistákat egyenlően is tájékoztatjuk a könyvújdonságokról. Ez eleinte nehézkesen ment, mert nem ismertük eléggé az olvasók igényeit. Most már jól működik az egyéni tájékoztatás. Figyelmeztető nyomtatványokat készítettünk. Mihelyt új könyvet kapunk, kitöltjük az úrlapokon a szükséges adatokat és ezeket megküldjük az olvasóknak, figyelembe véve érdeklődési területüket.

Az elmúlt év végén megkapta könyvtárunk *Vitkin: »Horganylemez«* című könyvét. A horganylemez gyártásáról kevés könyv jelent meg, ezért ez a mű élnék érdeklődést váltott ki nemcsak a mérnökök és műszaki dolgozók körében, hanem a hadgyártással foglalkozó műhely egyszerű munkásainál is. Ez a jelenség arra ösztökölt bennünket, hogy szervezzük meg a könyv kollektív megbírálatát. Javaslatunkat az üzemi műszaki osztály támogatta és elrendelte három mérnöknek, hogy a fapros referátumokat dolgozzanak ki. A könyvtárosok előkészítették a helyiséget, értesítették a munkásokat, mér-

nököket és műszaki dolgozókat és a könyvben lévő képek vetítésére alkalmas készülékről gondoskodtak. A színesfém-bevonat laboratóriumának vezetője — *Vasziljev* elvtárs és *Burillo*, valamint *Smürev* technológus elvtársak érdekes referátumokat tartottak. A munkások számos kérdést tettek fel, *Kirilov* elvtárs, cinezói munkás az iránt érdeklődött, hogy az egyetlenen réteg miért csak a lemez alsó felén van. *Kirszanov* munkás azt kérdezte, milyen jelentősége van a szárazcinezési eljárásnak.

A részvevők rámutattak a könyv hiányosságaira is. Arról beszéltek, hogy az olvasztóanyagokról szóló fejezetben kevés szó esik az olvasztóanyagok adalékairól és jelentőségükről. Sok ellentmondó megállapítást is találtak a könyvben, főleg azokban a fejezetekben, ahol a fedőréteg vastagságáról és az ezt befolyásoló tényezőkről van szó.

A bírálát igen hasznos volt. A munkások mélyebben behatoltak a gyártási folyamatokba, érdeklődni kezdtek a műszaki irodalom iránt, sok új olvasó iratkozott be a könyvtárba.

A *Vitkin* könyvéről tartott előadások sikere azt a gondolatot vetette fel előttünk, hogy rendszeresítsük az újdonságok megbeszélését a műhelyekben. A zománcozóműhelyben *Loksin*: »A fémgyártmányok zománcozása« című könyvét vitatták meg. Az előadók — *Zelenszkaja* és *Szavrova* elvtársnők — nemcsak azokról az új dolgokról beszéltek, amelyek a könyvben találhatók, hanem arról is, ami ugyan nincs a könyvben, de amit már a gyártásnál felhasználtak. Részletesen foglalkoztak az üzemi laboratórium mérnöke — *Rozsdasztvenszkij* elvtárs — által javasolt elegyszámítási módszerrel. Ez a módszer sokkal egyszerűbb és alkalmasabb, mint a könyv szerzője által ismertetett eljárás.

A könyvtár azzal, hogy a műszaki irodalom segítségével propagálja a szovjet tudósok élenjáró elméleteit és az újítók tapasztalatait, elősegíti az olvasók kulturális színvonalát és termelési aktivitását további fejlesztését. Az elmúlt évben újítottuk több mint 10 millió rubelt takarítottak meg az üzemek. Az újítók között sok aktív olvasó van. Számos értékes javaslatot nyújtott be *Volinov* elvtárs, a központi villanytelep karbantartó mestere. *Kovtun* mérnök elvtárs három év alatt félmillió rubelt megtakarításhoz segítette az üzemet. *Sztoľhov* elvtárs, a központi villanytelep mérnöke, javaslatot nyújtott be a turbina-szivattyúk kondenzedényében lévő kondenzvíz szintjének szabályozására szolgáló automatikus szabályozó szerkesztésére vonatkozóan. Ez több mint 10 ezer rubel évi megtakarítást jelentene.

A továbbiakban még nagyobb igyekezettel fogjuk segíteni az üzem kollektíváját az élenjáró munkamódszerek elsajátításában, a gyártás tökéletesítésében és a műszaki haladásért folyó harcban.

A. ZSELEBEVA

Hogyan használja a könyvtár a sajtót a tömegnevelő munkában

Ha a könyvtáros tömegnevelő munkáját jól akarja elvégezni, ha olvasóit lehetősége szerint a legmagasabb színvonalon akarja kielégíteni, nem nélkülözheti az időszeri sajtót: a hírlapok és folyóiratok gazdag anyagát. Bár egyes könyvtárakban szép számmal vannak napi-, hetilapok, folyóiratok, a tapasztalat mégis az, hogy ezek anyagát nem használják fel kellőképpen. Az olvasórétegek különböző igényeit figyelembevéve, a könyvtárnak számos lehetősége van arra, hogy a sajtó anyagát megismertesse az olvasókkal, hogy ezen keresztül segítséget adjon a népnevelőknek, előadóknak, gazdasági, tömegszervezeti funkcionáriusoknak.

Milyen feladatai vannak a könyvtárnak a sajtóval való munkában?

Az első kérdés, amit el kell dönteni, hogy milyen hírlapokat, folyóiratokat gyűjtsön a

könyvtár. Figyelembe kell itt venni a helység, az üzem jellegét, a mutatkozó igényeket, a könyvtár nagyságát és anyagi erejét. Eppen olyan helytelenül jár el az a könyvtáros, aki túl sok, ki nem használt folyóiratot, napilapot járát, mint az, aki nem szerzi meg mindazokat a folyóiratokat, amelyekre olvasóinak szükségük van. Természetesen itt csak az általános szükségletekről lehet szó. A könyvtáros nem veheti figyelembe a folyóiratrendeléseknél egy-két olvasó különleges igényeit. Feltétlenül szükséges azonban, hogy minden falusi és üzemi könyvtárban megtalálható legyen a SZABAD NÉP, a NÉPSZAVA, (falun a SZABAD FÖLD), a MŰVELT NÉP, A KÖNYVTÁROS, az ÉLET ES TUDOMÁNY, valamint az megyei, illetve üzemi lapok. Ezekon kívül természetesen a békeharcot propagáló, a Szovjetunió hatalmas fejlődé-

sét megmutató sajtóorgánumok. Városi, megyei könyvtárak számára ezeken kívül nélkülözhetetlen a TARSADALMI SZEMLE, az ANYAG- ES ADATSZOLGÁLTATÁS, a CSILLAG, az IRODALMI UJSÁG és a SZOVJET KULTÚRA. A felsorolás ebben az esetben sem lehet teljes, a könyvtárak anyagi erejük szerint járassák mindazokat az általános és szakfolyóiratokat, amelyek az üzem vagy a város jellegét figyelembevéve, az olvasóknak leginkább szükségesek.

Az újságokat, folyóiratokat az olvasóteremben, feltűnő helyen, asztalon vagy nyílt polcon kell elhelyezni, hogy amikor az olvasók belépnek, mindjárt szembeütnék. Ez maga is felkelti az érdeklődést, az olvasók belelapoznak a kitett sajtóanyagba, elolvasnak egy-egy cikket. A könyvtáros azonban nem elégedhet meg az olvasók spontán érdeklődésével. Törekednie kell arra, hogy minél többen olvassák rendszeresen a napisajtót és a folyóiratokat. Ezért a könyvtárnak rendszeresen foglalkoznia kell a sajtó ismertetésével.

Különös gondot kell fordítani a könyvtárosnak a párt-sajtó olvastatására. A párt-sajtó az agitációs munka igen fontos fegyvere. Ezen keresztül szól a párt a tagok és a pártönkivüliek százezreire, tanítja, neveli őket, megmagyarázza politikáját, mozgósítja a tömegeket a párt célkitűzéseinek végrehajtására. Amint Lenin mondotta: *»a lap nemcsak kollektív propagandista és kollektív agitátor, hanem kollektív szervező is«*. Az olvasókat közvetlenül foglalja közbe, az olvasóteremben szolgálatot teljesítő könyvtárosnak egyik legfontosabb feladata, hogy a kezdő olvasót megtanítsa a sajtó olvasására. A folyóirat-állvány vagy asztal előtt ne hagyja magukra az olvasókat, hanem beszélgeszen velük a kiállított sajtóanyagról, magyarázza el, hogy melyik újságban, folyóiratban miféle cikkeket találhatnak. A beszélgetés során tudja meg, hogy az olvasó mi iránt érdeklődik és ennek megfelelően ajánljon cikkeket elolvasásra. Az újság olvasásánál tanítsák meg a könyvtárosok a kezdő olvasókat arra, hogy melyek azok a cikkek, amelyeket feltétlenül és mindig el kell olvasniuk. Magyarázzák meg, hogy mit jelent az újságban a vezércikk, amely a lap legfontosabb cikke és amelyet lehetőleg mindig el kell olvasni. Mutassa meg a könyvtáros azt is, hogy a lap mely részén vannak a termelés eredményeivel, külpolitikájával foglalkozó cikkek, hol találja az olvasó a kritikákat, vagy hol olvashat szépirodalmi anyagot. Hívja fel a figyelmet a sajtó állandó rovataira, mint például a SZABAD NÉPBEN *»Hírek a Szovjetunióból«, »Ötéves tervünk hírei«, »Pártépítés«* stb. A cikkek ajánlásánál mindig vegye figyelembe az olvasó képzettségét, politikai fejlettségét. Kezdő olvasóknak

először inkább a politikai események leírásait ajánlja. A fejlettebbeknek hívja fel a figyelmét a nehezebb elméleti cikkekre.

A szovjet könyvtárak különös megbecsülésben részesítik a párt-sajtót. Egyes könyvtárak díszes, különlegesen szép anyaggal, sok esetben bársonnyal bevont falitáblát készítettek és erre teszik a *Pravda* napi számait. Már a bevont anyag különleges minősége felhívja az újságra a figyelmet. A fontosabb cikkeket bekeretezik. A kitett újság mellé elkészítik és kifüggesztik a ritkábban használt, kevésbé ismert idegen szavak szöszedetét. Sokszor a kitett faliújsághoz térkép is kapcsolódik. A kifüggesztett újság megfelelő cikkeitől színes fonalak vezetnek a térképre, megjelölve az esemény színhelyét. Az újságnak ilyen módon való kiállítása nagy mértékben növeli egyrészt az olvasók érdeklődését, másrészt jelentősen gyarapítja tudásukat.

Sok könyvtárunk helyenként jó eredménnyel kísérte meg a felolvasások szervezését. A sajtó ismertetésére különösen jól fel lehet használni ezeket a csoportos felolvasásokat. A központi és a helyi sajtó kül- és belpolitikai hírei, eseményei igen alkalmasak felolvasásra. Elméleti cikkeket lehetőleg ne olvassanak fel. Arra is ügyelni kell, hogy olyan olvasson fel, aki folyékonyan értelmesen tud olvasni, különben a hallgatók csak bosszankodnak. A könyvtárosok keressék meg azokat az alkalmakat, amikor a felolvasás jól esik a dolgozóknak, amikor üdülést, pihenést jelent. *Ne új szervezeti formát létesítsenek, hanem a meglévőket, a kínálkozó alkalmakat használják fel.* Törekedjenek ezeken a felolvasásokon olyan közvetlen hangulatot teremteni, hogy a hallgatók hozzászóljanak, elmondják saját véleményüket is a cikkel kapcsolatban.

Különös gondot kell fordítani a könyvtárnak arra, hogy a népnevelőknek hathatós segítséget adjon a sajtó anyagának feltárásával. Ennek egyik módja, ha a *Szabad Népből*, a megyei vagy üzemi lapokból kiválasztja azokat a cikkeket, amelyeket a népnevelő munkában fel lehet használni. Nem javasoljuk azonban, hogy ezeket kivágják. Így más értékes anyag semmisülhet meg. Sokkal helyesebb, ha a cikket színes ceruzával bekeretezik és ideiglenesen dossziéban helyezik el az olvasóteremben. A dosszié anyagát időnként cserélik, a régi példányok ilyenkor visszakerülnek a gyűjtőhelyre.

A szovjet könyvtárak külön faliújságokat készítenek a népnevelők munkájának segítésére. A faliújság táblakartonból készül. Két mezőre oszlik. A felső részén 2—3 olyan könyvet állít ki a könyvtáros, amelyek a népnevelők munkáját különösképpen segíthetik. A könyveket vékony zsinórral, vagy szalaggal erősítik a táblára. A tábla alsó része voltaképpen több témabibliográ-

fiát tartalmaz. Minden kocka egy-egy téma, amelyre a könyvtáros könyveket, cikkeket tartalmazó jegyzéket ragaszt. Ha egy-egy lap betelik, a jegyzék felső széléhez ragasztja a következőt, úgy, hogy végül mint egy falinaptár-forgatható, lapozható. A falijegyzék felirata: »Népnevelők segítségére«. A tábla alján valami helyi aktualitást propagáló felirat van.

Több könyvtár kezdte már az ajánló témakartotékok összeállítását. Ezek anyagát szintén ajánlatos a hírlapok, folyóiratok aktuális cikkeivel kiegészíteni. A cikkeket felvétele teljesebbé, aktuálisabbá teszi a témakartotékok anyagát és jó segítséget jelent a párt, a tömegszervezetek, a gazdasági és kulturális élet vezetőinek éppen úgy, mint a népnevelőknek.

A nagyobb könyvtáraknak fel kell készülniük arra, hogy olvasószolgálatukat fokozatosan jobbá, életszerűbbé, akcióképesebbé tegyék. Ehhez elsődlegesen fontos segédeszköz a hírlap- és folyóiratanyag feltárása és rendszeres felhasználása. Mivel a tömegkönyvtárak túlnyomó többsége eddig még nem foglalkozott a sajtóval és sok esetben ilyen irányú munkára nem is tud elegendő munkaerőt biztosítani, ne maradjunk tehát egyelőre túlsókat. Eredményes munka lesz már az is, ha egyes nagyobb könyvtárak vállalkoznak arra, hogy egyelőre csak 3—4 hírlap, folyóirat (*Szabad Nép, megyei vagy üzemi lap, Irodalmi Ujság* és még egy vagy két lap vagy folyóirat) anyagát dolgozzák fel és ebből állítanak össze cikk-katalógust. Még ezek teljes anyagát sem kell a cikk-katalógusba felvenni. Később a könyvtár erejéhez mérten fokozatosan növelheti a feldolgozandó folyóiratok számát.

A cikk-katalógust a következőképpen lehet a legegyszerűbben elkészíteni: minden egyes kijelölt cikket külön kartonra kell felírni. A kartonon fel kell tüntetni a szerző nevét, a cikk címét és azt, hogy melyik lapban vagy folyóiratban, mikor (év, hónap), melyik oldalon jelent meg. Ezeket a kartonokat tárgykörök szerint ajánlatos csoportosítani. Az egyes csoportokat választóappal különítsék el, amelyeken tüntessék fel az egyes tárgyköröket. A választólapokat, illetőleg az egyes tárgyköröket határozottan helyezték el egy katalógusfőlkében. Amennyiben a könyvtár egyelőre külön cikk-katalógust készíteni nem is tud, ajánlatos, ha megkezdte a hírlap- és folyóirat-cikkek feldolgozását és a kiválasztott cikkeket kartonjait a témakartotékokba sorolja bele.

Az olvasószolgálatnak hasonlóképpen igen fontos segédeszköze a könyvkritikák és könyvismertetések gyűjtése és ezek katalógusa. Ennek az elkészítéséhez jó segítséget nyújt »A KÖNYVTÁROS« *Különböző napilapokban és folyóiratokban megjelent*

könyvismertetések jegyzéke című rovata. Az egyes cikkeket külön kartonra gépelve (ha van másodpéldány, kivágni és ragasztani is lehet), ilyen módon a könyvismertetések kartotékját bármelyik könyvtáros könnyen elkészítheti.

Különös gondot kell fordítani a könyvtárnak a helyi sajtó felhasználására. Ez a munka kétfős jellegű: egyrészt segíti a helyi lap munkáját, másrészt felhasználja anyagát az olvasóval való foglalkozásban. Az első feladathoz tartozik az, hogy a könyvtár gondoskodik arról, hogy a helyi sajtó hozzon cikkeket a könyvtárügyről, foglalkozzék a könyvtárak életével. Emellett ha a könyvtárnak jó kapcsolata van a lap szerkesztőségével, meg tudja valósítani azt is, hogy egyes fontosabb cikkekhez a könyvtár rövid bibliográfiát ad, amelyet a lap a cikkkel együtt közöl. Ez az együttműködés igen hasznos lehet az olvasónak és emeli a lap színvonalát is.

A helyi sajtó (megyei, üzemi) hozza a gazdasági terveket, eredményeket helyi viszonylatban, rámutat a hibákra, kiemeli a jó dolgokat. Különösen fontos ez az anyag a népnevelő munka szempontjából, de fontos a könyvtárosnak is, aki az olvasókkal való beszélgetései során ezt az anyagot eredményesen használhatja fel.

A sajtó anyagának felhasználása mellett feladata a könyvtárnak a sajtó népszerűsítése is. Ennek jó módja az, ha a könyvtár az általa rendezett előadások, ankétok anyagához felhasználja a napilapok, folyóiratok cikkeit is. Egy-egy könyvankétra készülve, ne csak a kijelölt könyveket, hanem a kérdéssel foglalkozó cikkeket is propagálja a könyvtár. Amikor úgy látja, hogy a folyóiratoknak, lapoknak megvan az olvasóközönsége — tehát haladottabb fokon —, olyan ankétot is szervezhet, amelyen egy lap vagy folyóirat tartalmát, szerkesztés módját vitatják meg az olvasók a szerkesztőség részvételével. Az olvasók közvetlen véleményei hasznosak lehetnek a szerkesztőségeknek, az olvasók pedig minden bizonnyal nagyobb érdeklődéssel fogják olvasni azt a lapot, amelynek kérdéseit saját maguk is megvitatták.

A sajtóval való munka, különösen a tömegkönyvtárakban, új feladat. A cikkben a problémákra, a megoldandó feladatokra kívántam felhívni a figyelmet. Nem meríti ki a cikk a sajtóval való munka módszereinek részletes tárgyalását. A módszerek kidolgozásához még hiányoznak a tömegkönyvtáraink gyakorlati tapasztalatai. A cikk célja inkább az volt, hogy felhívja a figyelmet annak a gazdag tárházra, a feltárására, amelyet a könyvtáros számára a hírlap- és a folyóiratanyag jelent.

RACZ ARANKA

Hogyan támogatja a megyei sajtó a könyvtármozgalmat

A magyar sajtó napján a Szabad Nép részletesen foglalkozott a megyei lapok munkájával. Ért eredményeik és fontos feladataik között említette még a kultúrforradalom kérdéseinek állandó napirenden való tartását.

A szocialista sajtónak felmérhetetlen jelentősége van szocialista építésünk minden területén; rendkívül sokat tett már és tehet még a kultúrforradalmunk és ezen belül könyvtárügyünk további sikereinek érdekében.

A minisztertanács könyvtárakról szóló határozatának eredményes végrehajtásáért harcolni az eddigiekben is és a továbbiakban még fokozottabban feladata a megyei sajtónak, küzdeni azért, amit Horváth Márton szavai: *»Magyarország útban van afelé, hogy nemcsak a vas és acél, hanem a könyvek országává is váljék»* — tűznek ki célunkul.

Vizsgáljuk meg, mit tettek a megyei lapok a legutóbbi néhány hónapban a megjelölt célok eléréséért. Könyvtáraink már eddig is eredményes munkát végeztek, de ahhoz, hogy eddigi munkájukat komolyabb mértékben kifejleszthessék, olvasóláborukat tovább meveljék, többek között szükséges az is, hogy a sajtó komoly támogatásban részesítse őket.

A sajtó sokrétű segítséget nyújt; népszerűsíti a könyvtár eredményeit, felhívja a figyelmet a könyvtárra, bírálja a könyvtár munkáját, feltárja a könyvtár működésében mutatkozó nehézségek okait és irányt mutat megoldásukra. Népszerűsíti a termelésben élenjárókat, olyanokat, mint pl. Tajkov elvtárs, aki egyben a könyvtár hűséges olvasója is, aki nem egyszer a könyvtárban kapott komoly segítséget munkájához. A jó munkamódszerek közlésével a könyvtárosoknak nyújt segítséget, a tapasztalatcsere széleskörű alkalmazásához járul hozzá. A sajtó, mint kollektív agitátor, propagandista és szervező, hathatós támogatást nyújt a könyvtárnak.

Végigtekintve megyei lapjainkat; tapasztalhatjuk, hogy jelentős részük megértette a könyvtárak jelentőségét a dolgozók marxista-leninista szellemében való nevelésében; komolyan foglalkozik a könyvtárakkal is.

A megyei lapokban számos cikk foglalkozik a könyvtárak működésével az egyszerű tájékoztató hírtől kezdve a színes riportig. A »VIHARSAROK NEPE« című lapnak állandóan ilyen rovata van: *»A megyei könyvtár hírei»*. Ebben *»Érdemes elgondolkozni rajta...«* címmel arról ír, hogy november hónapban a megyei könyvtár helyi kölcsönzése 9760 könyv volt. Míg 1942-ben a Békéscsabai Városi Könyvtár egy év alatt csupán 264 könyvet kölcsön-

zött. Nagyon hasznos cikkek tartjuk a *»Szemelvények a falusi könyvtárosok havi jelentéseiből«*-t, ez az illetékes tanácsok figyelmét hívja fel a könyvtárakra. Elmondja a cikk, hogy a Mezőhegyesi Népkönyvtár szekrényét a kultúrotthon vezetőjének hozzájárulásával kitétek egy huzatos lépcsőházba. A sajtó kritikája nyomán a községi tanács elintézte, hogy a könyvtár jó helyiséget kapjon. Eredményt ért el a lap kritikája Köröstarcsa községben is, ahol a régi könyvtárost a könyvtármunka iránt jobban érdeklődővel cserélték fel.

Elmondja azt is, hogy a mezőberényi népkönyvtáros egy hónap alatt 300 új olvasót szerzett stb. Egy másik cikkben *»Könyvvel a Békéért-mozgalom az iskolákban«* olvashatjuk, hogy a Megyei Tanács oktatási osztálya új típusú versenymozgalmat indított meg az iskolákban. Az összes iskolák tanulói dolgozatot írnak — a mozgalom egyik pontjaként — a könyvtárról. A dolgozatok megírása előtt az iskolák osztályonként látogatást tesznek a könyvtárban és a legjobban sikerült dolgozatokat közlés céljából elküldik a lapnak.

A »ZALA« folytatólagos riportorozat közöl a megyei könyvtár életéről. Egyikben beszámol arról, hogy a megyei könyvtár kéthónapos működése alatt 7879 könyvet kölcsönzött. Másik említésre méltó írás a *»Képek a megyei könyvtárból«* bemutatja, hogy egy rosszul működő népkönyvtár és a falu lassú fejlődése között milyen szoros összefüggés, kapcsolat van.

A »VASMEGYE« vezércikket közöl a megyei könyvtár helyzetének ismertetéséről. Rámutat az eddigi eredményekre, hibákra. Tudatosítja, hogy mindenütt a helyi tanácsok a könyvtárak gazdái. Van persze, ahol még mostohán kezelik könyvtáraikat, de sok helyen már kezdjük látni a könyvtár fontos szerepét és támogatóját.

»A jobb könyvtármunka segít a bányász-töbörzésben« c. híryanagból kitűnik, hogy Szabó Anna, memekeresztúri népkönyvtáros ötletes módon ismertette meg a községet a bányászattal, a könyvtárban levő, bányászattal foglalkozó könyvet a bányásztöbörzés ideje alatt — gyűlések, mozielőadások alkalmával — hangos hirdőn keresztül népszerűsítette, felhívta rájuk a figyelmet. Első alkalommal már 12 ilyen tárgyú könyvet vittek ki a dolgozók. A községből eddig ötven mentek bányásznak, s ketten közülük élmunkások lettek.

A »KOMAROMMEGYEI DOLGOZÓK LAPJA« egy hatnapos könyvtárosiskola hallgatójának levelét közli. Nagy Sándorné megírja, hogy milyen örömmel jöttek a hallgatók a tanfolyamra és milyen hasznos volt számukra. Köszöni, hogy részt vehettek rajta.

A »TOLNAI NAPLO« hosszú vezércikkben számol be a megye kulturális életének évvégi mérlegéről. Komo'y írás, de nem szabadna olyan elírást tartalmaznia, mint pl.: »A megyei tanács határozata értelmében 1949-ben megalakult a Népkönyvtári Központ«, továbbá olyat sem, hogy a megye könyvtáraiban 1952. év végére 300.000 kötet könyvet fognak kiköcsönözni. Ez a szám nem felel meg a valóságnak, mert az 1952. évben a megyében 173.565 könyvet kölesőnöztek csak ki. Az utóbbi a megyei könyvtár vezetőjének nyilván hibás adatközlése folytán került a lapba.

Szép riportot olvashatunk az »ÉSZAK-MAGYARORSZAG« 1952. december 31-i számában »Könyvankét a tiszaluci Vörös Hajnal ísz-ben« címmel. Nagy Sándor »Mebékélés« c. novelláját ismertették a tsz dolgozóknak, a felszólalásokból kitént, hogy az ankét lekötötte a dolgozók figyelmét. A dolgozók a novella alakjaiban szinte magukra ismertek, pl. E. Nagy Sándor így beszél erről: »Azt hittem, egyenesen nekem címezték a könyvet. En kétszer is előfordulok benne, egyszer mint Hajdu István, egyszer mint Juhász Kálmán, a szemellenzós tszcs elnök. Először féltem a tszcs-től, azután beleptem és később a csoport elnöke lettem. Akkor meg már én láttam ellenséget azokban a dolgozó paraszttársaimban, akik még tartózkodtak a belépéstől. Sokat tanultam ebből a könyvből. Okosan tette a járási könyvtár, hogy megrendezte ezt az ankétot. Sok ilyen könyvre, sok ilyen vitára van szükségünk, hogy pártszerű magatartást, kommunista pilágszemléletet tanuljunk belőle.« Megmutatja ez a cikk, hogy milyen komoly erő egy jó könyv, mennyire elősegíti a szocializmus építését.

Ugyancsak az olvasás iránti érdeklődés felkeltését, az olvasók számának emelkedését segítik elő azok a cikkek, amelyek egy-egy újonnan megjelent könyvet ismertetnek, vagy egy-egy könyvnek az olvasókra gyakorolt hatását mutatják meg.

A »VASMEGYE« egyik cikkében (Töke János elolvasta »Az aratást«) elmondja, hogy Nyikolajeva »Az aratás« című könyvének elolvasása után Töke János elvtárs, a kemenesszentmártoni tsz elnöke, munkáját a könyv hatására megjavította. Eredmény az volt, hogy egy hét mu'va nem volt lógós, kasza-kapakerülő a tsz-ben. Magyar József elvtárs, a tsz párttitkára, mezőgazdasági szakkönyvek elolvasására hívta fel a dolgozók figyelmét.

A VASMEGYE »A korcaszomori 'Béke' kultúrotthonban« c. cikkében a népkönyvtáros Ugrai József beszéli el, hogy 144 kötetes népkönyvtárának valamennyi könyve közkezen forog. Olyan olvasójuk is van, mint Soós Kálmán, a szőlősi III. típusú termelőszövetkezet elnöke, aki a könyvtár valamennyi könyvét olvasta; ő mondta:

»Nem először olvasom Solohovnak az »Új barázdát szánt az eke« című regényét, mindig találok benne valami újat és igen nagy segítségemre volt a csoport megalakításában és abban, hogy a tszcs III. típusúvá fejlődött.« Elmondja még Soós Kálmán, hogy neki magának is majdnem 200 kötetes könyvtára van és elég sok mezőgazdasági szakkönyve is.

Közli a »VIHARSAROK NÉPE« a megyei könyvtár bibliográfiáját, a »Béke könyvei« címmel. Ez a bibliográfia segítséget nyújt a dolgozóknak a békeirodalom megismerésében, felhasználásában. Igen helyesen, a bibliográfia nem teljességre törekedett, hanem csak a legfontosabb könyveket említi meg, elsősorban Sztálin elvtárs idevonatkozó műveinek felsorolásával.

Helyes kezdeményezésnek tartjuk továbbá azt is, amit a »GYÖR-SOPRONMEGYEI HIRLAP« egyik cikkében olvastunk (Egy könyvtári nyilvántartólap elmondja). Megszólaltatja benne az 1928-as számú nyilvántartó lapot Musits Mária, a nyilvántartólap tulajdonosa, a Győri I. sz. téglagyár dolgozója, 1952. május 11-től 3 hónap alatt 20-nál több könyvet olvasott el, többek között Möriz, Panfjorov, Majakovszkij, Gárdonyi stb. műveit. Ennek a cikknek a közlése ösztönzőleg hathat azokra, akik ma még nem olvasnak lehet.

A könyvtármunka színvonalának emelésében legnagyobb jelentőségű az a segítség, melyben megyei lapjaink, gyakorta az olvasók leveleinek közlése útján bírálják a könyvtárak munkáját, segítenek a hibák és hiányosságok feltárásában és kiküszöbölésében.

Jó kritikus cikkeket közöl a »VIHARSAROK NÉPE« pl. »Kik látogatják a megyei könyvtárat« címmel, amelyben rámutat a cikk írója, hogy már hány fontos személy kereste fel a megyei könyvtárat, de a tömegszervezetek vezetői, a megyei tanács elnöke és helyettese még nem is látták. (Értesülésünk szerint azóta már felkeresték a könyvtárat.) »Még nem mindenki a gyulai könyvtár« c. cikkével rámutat írója a könyvtár hiányos agitációs munkájára, arra, hogy csak 50 parasztolvasójuk van, s egyben hasznos fanácsokat ad, hogyan lehet ezen segíteni, megjavítani a munkát.

Nagyon érdekes levelet közöl a »HAJDU-BIHARMEGYEI NEPLAP«. Novák Andrásné levelezője írja benne, hogy mint beteg feküdt az I. sz. Be'gyógyászati Klinikán. Három hét alatt sem könyvhöz, sem rádióhoz nem jutott.

Fekete Agnes, a Magasépítési technikum hallgatója bírálja a debreceni (volt városi) könyvtár dolgozóit. Elmondja, hogy építészeti szakkönyvet szeretett volna olvasni, mire először két mesekönyvet ajánlottak neki, majd mikor ezt kifogásolta, azt a vá-

laszt kapta, hogy ha nem tetszik, vegyen magának mást.

A »KOMAROMEGYEI DOLGOZÓK LAPJA« egyik cikkében megbírálja a megyei könyvtár azon olvasóit, akik 3 hét kölcsönzési idő után nem hozzák vissza a könyveket. Névszerint megemlíti azokat az olvasókat, akik már háromszori felszólításra sem reagáltak. Felhívja a figyelmet, hogy rajtuk kívül még 3000 olvasó szeretne a könyvekhez hozzájutni.

A »TOLNAI NAPLO« egyik levelezője a högyészi könyvtár számára németnyelvű könyveket kért a megyei könyvtártól, de kérését még nem intézték el.

Baji Katalin, a »VIHARSÁROK NÉPE« békési levelezője hibának rója fel, hogy a békési könyvtár csak háromszor hetenként van nyitva. Ez az olvasók számára viszonyítva elégtelen. (Ezúton megnyugtattuk Baji elvtársnőt, hogy a békési könyvtár jó munkája eredményeként főfoglalkozású könyvtárost kap és ezáltal minden nap a dolgozók rendelkezésére fog állni.)

Míndez a sokrétű segítség, melyet a megyei lapok nyújtanak, a minisztertanács határozatának végrehajtását viszik előre. Megállapíthatjuk, hogy a májusi minisztertanácsi rendelet óta többet és jobban foglalkoznak lapjaink a könyvtármozgalommal. A megyei sajtó egyik fontos feladata, hogy szemeltartsa, nyilvánosságra hozza a könyvtárak munkájáról szóló beszámolókat. Jó, ha minél többször foglalkozik velük, de a legfontosabb az, hogy rendszeresen — állandó rovatban —, módszeresen foglalkozzék a könyvtárak munkájával, mint például a Békés megyei pártbizottság lapja, a »VIHARSÁROK NÉPE«. Említsre méltók a VAS, ZALA, ÉSZAK-MAGYARORSZÁG, DUNÁNTÜLI NAPLO és a Heves megyei lapban megjelent cikkek is. Sajnálatosan kevés cikket találtunk a PESTMEGYEI NAPLÓBAN, a SZABAD NÓGRÁDBAN, a BACS-KISKUNMEGYEI NEPLAPBAN.

Nyilvánvalóan nem véletlen, hogy ahol a

párt megyei lapja ilyen sokat és jól foglalkozik a könyvtármozgalommal, mint Békéscsabán; ott a könyvtár munkája is megfélelő. A békéscsabai megyei könyvtár jelenleg az ország egyik legjobban működő könyvtára.

Ma könyvtármunkánkban a harc a minisztertanácsi rendelet végrehajtásáért folyik. Ennek a szolgálataiba kell állítani a megyei lapok könyvtári cikkeit is. Még nem lehetünk megelégedve általában az ilyen témájú cikkek mennyiségével és minőségével. Még nem mondhatjuk, hogy a bíráló cikkek, a könyvek ismertetésével foglalkozók stb. elegendők lennének. Ezen a téren még vannak feladatok.

Javasoljuk megyei lapjainknak a rajzos karikatúrák felhasználását is. Ez a módszer színesíti és élénkíti a lapokat.

A megyei tanácsok népművelési osztályának egyik fontos kötelessége figyelemmel kísérni a megyei lapokat. Kötelességük továbbá az is, hogy adatokat szolgáltatassanak a lapoknak, ismertessék a megye kultúrtevékenységét; szervezzenek levelezőket. A népművelési osztályok könyvtárfelelőseinek feladata az is, hogy ha a sajtó nem foglalkozik kielégítő módon a könyvtármozgalommal, hívják fel erre azonnal a figyelmet.

De nem csak a könyvtárfelelős, hanem a könyvtárosok komoly és megfizetendő feladata az, hogy állandóan tájékoztassák a megye lapját könyvtárainak működéséről, szolgálatairól, adatokat, híreket a lap számára, kérjék a sajtó segítségét a könyvtár népszerűsítésében, az olvasás mind szélesebb körben való elterjesztésében. Ezen a kapcsolaton keresztül a dolgozók maguk is segíthetik leveleikkel a könyvtár munkáját a levelező-mozgalom ilyen arányú felkeltése kihat magának a lapnak levelezőmozgalmára is. Mindezzel kultúrforradalmunk ügyét, szocialista építésünket viszik előre.

DARABOS PALNÉ

Hogyan segítik levelezőink a könyvtárugy fejlődését?

Folyóiratunk indulása után azonnal megkezdte a levelezést olvasóival. E-cinte gyéren szállingóztak a levelek. Ma már egyetlen csapat gyűlt lapunk köré.

Ha végignézzük az eddig közölt leveleket, örömmel láthatjuk, hogy nemcsak a levelezők száma nőtt — hiszen ma már több mint 100 ilyen külső munkatársa van A Könyvtárosnak —, hanem az is szembetűnő, hogy tartalmukban is nagyon gazda-

godtak a levelek. Alig van olyan kérdéscs könyvtárugyünknek, amit ne érintenének.

Az első idők levelei tele voltak panasszal. Ilyenek a panaszok: »A könyvtárnak 2 olvasója van! Nem törődik vele senki, a tanács szinte nem is tud róla.« (Biharkeresztés)

»Maga a tanács sem tartja fontosnak a könyvtári munkát.« (Verpele.) »A Zsolnai porcelángyárban a könyvtár fejlesztésére szolgáló összeget hánapról hónapra nehe-

zebben kapjuk meg,» stb. A levelezők a panaszkok, hibák feltárásiánál egyre bátrabb és erősebb bíráló hangot ütnek meg, ami az illetékes szerveket is ráébreszti a könyvtári munka fontosságára.

A levelek másik csoportja az eredményekről számol be. A harmadik csoport a könyvtárosok tapasztalatait, jó munkamódszerét közli.

Nézzünk meg egy-két jellegzetes levelet ebben a sorrendben:

A régi levelek között sok van, amely jámbor óhajt fejez ki. Ilyen pl. a szekszárdi körzeti könyvtár vezetőjének levele, amelyben ezt írja: »A körzethez tartozó 101 könyvtárból 35-be csak 6—8 km gyaloglással, másokba csak autóbusszal lehet eljutni. Ha egy motorképpár állna rendelkezésünkre... stb.« Talán a levélíró nem is gondolta, hogy álma rövidesen teljesedik. Azóta már több mint 50 motorképpár segíti könyvtárosaink munkáját. És hogy ez az óhaj valóságossá vált, abban bizonyára része van a »Könyvbarát«-ban közölt levélnek is.

Egyes levelek élesen mutatnak rá a hibákra, a közönyre, és erős bíráló hangjuk hatása nem is marad el. Szabó Gyula, a »November 7« erőmű könyvtárosa írja: »Ankétot, könyvismertetést nem tartottam eddig, mert nincs könyvtárhelyiségem. Hiába kértem. A jelenlegi könyvtárban állandóan gyűlés, mozi, értekezlet van. Hiába mondom az üb-titkárnak is, noha másban mindenben segítségemre van, ebben nem kapok tőle támogatást.«

A Könyvtáros nemcsak eközölte a levelet, de felhívta a SZOT kul.örnevelési osztályát, hogy járjon el az erőműnél. Az Ü. B.-elnök ígéretet tett arra, hogy a könyvtárhelyiség kérdését a legrövidebb időn belül rendezik. A Könyvbarát felfigyelt arra is, hogy a könyvtáros iskolára szeretné küldeni aktívait. A minisztérium intézkedett az aktívák tanfolyamra való felvétele ügyében is. Remélhetőleg az Ü. B. ígérete nem marad pusztán ígéret. Ha úgy lett volna, a könyvtáros bizonyára újabb levelet írt volna, mint ahogy Kovács Kálmán hajdúhadházi könyvtáros sem nyugodott addig, míg ügyét el nem intézték. A tavalyi szeptemberi számban élesen bírálta a tanács nemtörődomségét és a helyi MSZT-titkár bürokratikus magatartását. Örömmel írja később: »A Könyvbarát szeptemberi számában megjelenő levelem nyomán az MSZT-központot egy elvörös látogatott le hozzám és rendezte az MSZT-vel való kapcsolatomat, miután megállapította, hogy állításom megfelel a valóságnak. A tanács is segítségemre volt abban, hogy a könyvtárat el lát a téli tüzelővel és némileg pótolta a hiányos berendezést is.«

A levél és a Könyvbarát közbeavatkozása itt is segített. Sok ilyen példát hozhatnánk

még. De érdekesebb számunkra az a kérdés, hogy használnak-e ezek a levelek a főbbi könyvtárosnak? Mert hiszen minden hibát, panaszt nem közölhet a lap. Egy-egy, a hibákat élesen feltáró cikk láttán könyvtárosaink ezt gondolják: Mintha csak én írtam volna! Mutassák meg az ilyen leveleket otthon az illetékeseknek olyan cikkekkel együtt, amelyek arról számolnak be pl., hogy egyes községek tanácsai milyen messzemenően támogatják a könyvtárat. Ilyen a sarkadi könyvtáros-aktíva egyik cikke és... Tegyenek ki két ilyen ellentétes tartalmú levelet a falújságra feltűnő helyen és írják alá: Vajjon a mi tanácsunk melyik utat követi? Ez igen alkalmas a közvélemény befolyásolásra és arra, hogy a könyvtár felé forduljon a figyelem.

Nemcsak a könyvtárosok, hanem egyes olvasók levelei is segítik a könyvtári munkát.

Csoma Éva úttörő írja Kecskemétről: »Nagyon szeretnénk, ha bennünket is beengednének a 14. éven felüliek részlegébe és ott kiválogathatnánk azokat a könyveket, amelyeket már mi is olvashatunk.«

Vajjon hogyan oldotta meg a kérdést a kecskeméti megyei könyvtár? A gyermekrészleg kialakításával mindenütt előbukkan ez a kérdés: Hogyan osszuk meg a könyvtár anyagát? Jó volna, ha levél számonna be arról, amely sokaknak adna segítséget.

Érdekeselek azok a levelek is, amelyek egyes könyvtárak felajánlásáról, jó munkájáról, eredményeiről adnak számot. A könyvtárosokat sarkalják a másutt elért eredmények és bejeljük oltják, hogy maguk is elérhetnék hasonló eredményeket. Megismerjük a levelekből egyes könyvtárosok hősiess munkáját is.

Annus Olga, a Népkönyvtári Központ szervezője írja: »Bényei József, a tiszaladányi népkönyvtáros Nyiregyházára jár iskolába és naponta 14 km-t gyalogol a tokaji átlomásra, mindamelllett nem sajnálja a járadáságot és ugyancsak maga viszi el Tiszaladányba, sőt a nagyhomoki tanyára is a népkönyvtár könyveit az ottani dolgozónak.«

Megmutatják a levelek azt is, hogy munkájuk nem hiábavaló. A jó könyvek hatása megmutatkozik az egyes olvasók fejlődésén:

Arvai Gyula pusztagyarmati DfSZ-tag Fagyjejev: Ijju Gárda c. regényének olvasása után így szökt: »Ebben a könyvben olyan igazi hősoókról olvastam, akik a legtöbbet, életüket áldozták a népek szabadságáért. Ezután ok állnak előttem példakép gyanánt munkámban.«

A levelek arról is képet adnak, hogy az egyes üzemek életének részévé lett a könyvtár. Nagy Klára, a Kistext műhelykönyvtárosa írja: »Lassanként megszokták a dol-

gozók, hogy üzemünkhöz épügy hozzátartozik a könyvtár, mint a gépek.»

A Tanács jó munkáját dicséri: Szatyor István sarkadi aktíva múlt szeptemberi levele »A községi tanács jóvoltából 7000.— Ft-ot kaptunk a könyvek, bútorok beszerzésére, pótlására.«

A könyvtárosok egymás problémáira is felfigyelnek. Martonosi Pál, kiskunhalasi járási könyvtáros pl. augusztusi levelében tanácsot ad a hajdúhadházi könyvtárosnak, hogyan nyerheti meg a népművelési ügyvezetőt a könyvtár ügyének.

A könyvtárosok hírt adnak felajánlásaikról. Különösen Sztálin évjárás születésnapjára teték sok felajánlást. Ezek között van Zsiga Pál bonyhádi népkönyvtárossé is, aki a többi között ezt írja: »Több politikai és ismeretterjesztő művet fogok kikölcsönözni.«

Ugy vélem — a felajánlás! olvasva — a könyvtárosok százaiban rögtön ez a kérdés merült fel: Hogyan csinálja ezt majd Zsiga Pál? Remélem erre is választ ad legközelebb. Ha közli módszerét, tapasztalatát, a könyvtárosok ezreinek nyújt majd segítséget, mert hisz a politikai és ismeretterjesztő művek propagandájának sikeres módszereit mindenki szívesen átveszi.

Igen örvendéses, hogy különösen az utóbbi időben igen sok könyvtáros olyan jó tapasztalatokról, módszerről számol be, amelyet általánosíthatunk. Ezek azok a levelek, amelyeket mindenki örömmel olvas.

Varga Antal jászberényi járási könyvtáros ottani jó munkáját, bőséges tapasztalatait nem rejti véka alá. Csaknem minden levelében hoz egy-két jó, megszívlelendő propaganda módszert. Néhány ezek közül:

»A könyvtár kirakatában állandó kiállítás rendeztem az újság számára. Az anyagot kéthetenként cserélem. A könyvek felett a következő felirat áll: 'Fiúk, lányok, ilyen jó könyveket olvashattok, ha beiratkoztok a könyvtárba.' Állandó kiállítással eddig 58 olvasót szereztem.«

»A tanítóképző iskola igazgatójával bábjátárszócsoportot szerveztünk, mely a könyvtárban található mesekönyvekből ad elő. Az előadás végén az egyik bábu ezzel a kérdéssel fordul a gyerekekhez: 'Szeretnétek ilyen jó meséket olvasni?' Természetesen a gyerekek igennel felelnek. Mire a bábu: 'Iratkozzatok be a könyvtárba!«

Tordai György, a Föv. Szabó Ervin Könyvtár könyvtárosa ezt írja:

»Összegyűjtjük az olvasóknak a mai magyar írók alkotásairól szóló véleményét.«

Leírja a módot is, ahogy ezt végzik. Követésné méltó példa. Az Írószövetségnek, de azt hiszem mindnyájunk fontos kérdése az irodalmi közvélemény kialakítása. Ez segíti elő irodalmunk további fejlődését is.

Tusinszky Miklós motai könyvtáros ezt írja:

»Számítalan színes plakát, rajz és karikatúra számol be helenként a dolgozóknak a könyvtár életéről, működéséről. Ha valaki nem hozza vissza idejében a könyvet, vagy azt piszkosan, elszakítva adja be, akkor élénkszerű látványos karikatúra mutatja be ezt a dolgozót.«

Szívesen látnánk mindnyájan egynéhányat ezekből a karikatúrákból! Kár, hogy csak írt róluk és nem küldte be őket. A Könyvtáros a levél mellett bemutatott volna belőlük egynéhányat.

Nagy Lajos berettyóújfalusi járási könyvtárvezető már eddig is sok propaganda-módszert népszerűsített.

Beszámol a »kapuelőtti olvasásról«. Községükben szokás, hogy a dolgozó parasztok munkájuk után, meg vasárnapokon házuk elé ülnek.

»Az olvasás megkedvelésére az aktívák egy-egy érdekes elbeszélést vittek a kapuk elé és megnyerve az ott ülők engedélyét, felolvasták azokat.«

A felolvasások kérdésével nem igen foglalkoztunk, talán ez a legelhanyagotabb terület könyvtárainkban. A felolvasási alkalmak kikeresése, közlése nagyon sokat segített. Különösen most, a tavaszi és nyári munkák elősegítésére minden alkalmat meg kell ragadnunk. Ilyen ötleteket, tapasztalatokat nagyon sokat várunk!

A könyvtárak, tájékoztató szolgálata vidéken most kezd kifejlődni. Eppen ezért figyelemreméltó Bay Ferenc győri megyei könyvtárvezető levele, melyben hírt ad arról, hogy a megyei könyvtár megalakította 24 tagú »tanácsadó kollégiumát«. Jó volna, ha ennek működéséről, eredményeiről is hírt kapnánk.

A tapasztalatcsere értékéről, hasznáról ad számot Bodrogi János hőmezővásárhelyi könyvtáros levele:

»A novemberi könyvtárosi értekezlet alkalmával beszéltem a szombathelyi megyei könyvtár vezetőjével, aki elmondta, hogy kölcsönzések alkalmával kitesz néhány könyvet az asztalra. Kipróbáltam és kiramtam tudományos és ismeretterjesztő könyveket is. A tudományos és ismeretterjesztő könyvek forgalma több mint kétszeresére emelkedett.«

De folytathatnánk a példákat tovább. E helyett azonban inkább azt tanácsolom, hogy könyvtárosaink, akik nem szokták elolvasni ezeket a leveleket, figyeljenek jobban rájuk. Már ez az egy-két, szinte öltetszerűen kiragadott példa is igazolja, mennyire hasznosak, de még hozzátesszem,

menyire érdekesek ezek mindnyájunk számára. Nem egy könyvtárosunk van már, aki, ha kézbe veszi a lapot, az olvasók leveleivel kezd.

Az első lépés, hogy felfigyeljünk a levelekre, majd, hogy magunk is írjunk minél többször. Így válik »A Könyvtáros« igazán barátunkká, munkatársunkká, bajainkban segítőkkel.

De rá kell mutatnom a levelezés másik nagy jelentőségére is: a könyvtárosok le-

velei segítenek ahhoz, hogy kialakuljon az egy célért küzdő, egymás munkáját szeretettel figyelő nagy közösség, a könyvtárosok közössége. Egymás bajait, küzdelmeit megismerjük, az elért sikerekre büszkék vagyunk mindnyájan, kialakul az egymás iránti szeretet és hivatásunk szeretete. Ezért a nemes célért küzd az olvasó levelezők egyre szélesedő tábora.

SALLAI ISTVAN

Hogyan segítsék a könyvtárosok a XIX. pártkongresszus anyagának megismerését

Mi, könyvtárosok nevelők vagyunk. A mi feladatunk, hogy segítsünk a pártnak minél több egyszerű, dolgozó embert mozgósítani korunk nagy történelmi átalakulásának tudatos és aktív szolgálatára.

Tudjuk, milyen sokrétű feladat ez, milyen sokféle eszköz felhasználását teszi szükségessé. Ezekből csak az egyik, de jelenleg a legfontosabb, hogy megvalósítsuk a helyes módszereket a XIX. pártkongresszus jelentőségének teljes megértéséhez és ezzel kapcsolatban a pártoktatás minél eredményesebb segítéséhez.

Mielőtt egy feladat végrehajtását megkezdjük, világosan kell látnunk annak közvetlen célkitűzéseit.

Mit akarunk elérni?

1. A párt-, vagy egyéb oktatásban a XIX. pártkongresszus anyagát tanulók ellátását a szükséges könyvekkel és folyóiratokkal.

2. Segítésüket, hogy felhasználhassanak minden olyan irodalmat, amely hozzájárulhat a felvetődött problémák mélyebb, alaposabb megértéséhez.

3. Felkelteni azok érdeklődését a XIX. pártkongresszus tanulmányozására, akik semmilyen oktatásban nem vesznek részt.

4. A kongresszuson tárgyalt egyes kérdéseket népszerű eszközökkel a legszélesebb tömegekhez eljuttatni.

Nagyjából ezekben a pontokban lehet összefoglalni feladatunk célját. Most pedig vegyük számba azokat az eszközöket, amelyekkel ezt a célt megvalósíthatjuk. Természetesen egy rövid cikk keretében lehetlenség akár kísérletezni is azzal, hogy képet adhatunk a könyvtári módszerek végeken lehetőségeiről és kimeríthetetlen változosságáról. Ennek kihasználása az egyes könyvtárosok találékonyságától és mozgékonyaságától függ. Itt csupán a legfőbb eszközökre hívhatjuk fel a figyelmet.

1. A kongresszusi anyag biztosítása minél több személynáriumi hallgató számára nem könnyű feladat. Tudjuk, hogy a kongresszus összegyűjtött anyaga a szükség-

lethez képest kis példányszámban jelent meg és így a könyvtárak sem kaptak elegendőt belőle. Ugyanakkor erre a könyvre az olvasók százezreinek van szüksége.

Ezt a nehézséget csak egy módon lehet hathatósan megoldani. A kézikönyvtárban össze kell gyűjteni minden, a kongresszussal kapcsolatos anyagot (Szabad Nép, Társadalmi Szemle, az egyes beszédek füzetalakban stb.) és az olvasókat meg kell győzni, hogy ott helyben, a könyvtárban jegyezhetik ki a szükséges részt. Így hasonlíthatatlanul nagyobb számú olvasót tudunk anyaggal ellátni, mintha néhány példányunkat kikölcsönznénk. A mi könyvtárunkban az olvasók ezt meg is értékelték és olvasóterünk soha olyan látogatott nem volt, mint az elmúlt hetekben.

2. Sztálin elvtárs tanulmányát, »A szocializmus közgazdasági problémái a Szovjetunióban«-t és a kongresszus anyagát tanulmányozó olvasókban számtalan probléma vetődött fel és kell is, hogy felvetődjék. Egyik feladatunk az is, hogy előidézzük ilyen problémák felszínre kerülését, de ha felvetődtek, segítsünk is őket megoldani. A kongresszusi anyag olvasása igen alkalmas arra, hogy az olvasóban érdeklődés ébredjen a politikai gazdaságtan, a nemzetközi helyzet, a Szovjetunió története iránt és számtalan lehetőség kínálkozik, hogy ezt az érdeklődést helyes irányba tereljük és ébrentartsuk. Jó alkalom lehet ez arra, hogy az olvasó kezébe adjunk olyan könyveket, amelyek a békeharc egyes területeit mutatják be és leplezzük az imperialistákat riportban, tanulmányban, vagy szépirodalomban egyaránt. Eppen így, igen bőséges anyag áll rendelkezésünkre a Szovjetunióra vonatkozólag is.

A legkörültekintőbben a politikai gazdaságtan problémáival kapcsolatban kell eljárni. Több ízben megtörtént ugyanis, hogy a kongresszus tanulmányozása anyagra fölkeltette az olvasó érdeklődését,

hogy rögtön Marx »Töke«-jét akarta elolvasni. A »Töke« magyarul megjelent két vastkos kötetnek az elővasásához és megértéséhez is komoly előtanulmány szükséges. Viszont ha nem is nagyszámban, de rendelkezésünkre áll egyszerűbb anyag is, például: »A kapitalizmus gazdaságtana« és »A szocializmus gazdaságtana« című középiskolai tankönyv, Kozlov: »A tőkés termelési mód kialakulása« és több kisebb ismertetőfüzet, amely egyes részletkérdéseket tárgyal könnyen érthető formában. Igen hasznos, ha jó munkánk érdekében saját magunk és az olvasók számára összeállítunk egy kis könyvjegyzéket és folyóirat-cikkjegyzéket azokból a művekből, amelyeket a kongresszusi témakörökhöz segédanyagként felhasználhatunk.

3. Talán a legnehezebb feladatunk azokat az olvasókat is elvezetni a kongresszus tanulmányozásához, akik eddig távolmaradtak tőle. Természetesen itt is, (mint minden könyvtári munkában) a legfőbb eszköz az egyéni meggyőzés. De ezen túl, legyen mindig a könyvtárunkban valami, ami felhívja erre a figyelmet. Rendezzünk kiállítását, amely szemléletesen bemutatja, mivel foglalkozott a kongresszus,

legyenek feliratok, amelyek idézik a kongresszus egy-egy jelentős határozatát, egy részét Sztálin elvtárs beszédéből vagy tanulmányából, egy-egy jellemző és hatásos számadatot a Szovjetunió fejlődéséről, vagy egy-egy élesen leleplező mondatot az imperialisták tevékenységéről!

4. Lényegében hasonló módszerekkel élhetünk a kongresszus kérdéseinek széles körben való népszerűsítésénél is. Hatalmas anyagot ölel fel a kongresszus témaköre és nekünk kell tudnunk, hogy a helyi adottságoknak megfelelően hogyan kell ezt összekapcsolni a mi problémáinkkal, hogy a tömegek megértsék: a Szovjetunió Kommunista Pártja és a mi életünk, a Szovjetunió és a mi jövőnk elválaszthatatlanul összekapcsolódik.

Ezek a módszerek, amelyeket itt vázlatosan és nagyon röviden megemlítettünk, nevelő munkánknak csupán külső formái, amelyek terméketlenek maradnak, ha nem töltjük meg őket a meggyőzés erejének élő tartalmával. Csak kiállításokkal, könyvjegyzékekkel és feliratokkal nem lehet nevelni, nem lehet az öntudatlanok szemét felnyitni, a közömbösöket megindítani. Az eszközök — nélkülünk — semmit sem érnek.

A kongresszusból nekünk is tanulnunk kell. Meg kell tanulnunk a többi között azt is, hogy mi is felelősek vagyunk minden emberért, aki eléink kerül. Felelősek vagyunk azért, hogy mennyire ismeri fel a korszak nagyságát, amelyben él és mennyire váltik alkalmassá arra, hogy aktív részvevője legyen. A mi kezünkben van a »tudás forrása«, a könyv. Ránk vannak bízva emberek százai, akiknek tudásra-helyes világnézetre, a természet és a társadalom valóságos törvényeit felismerő világos öntudatra van szükségük. Rajtunk áll, hogy a ránk bízott feladatokat a rendelkezésünkre álló eszközökkel hogyan végezzük el.

A XIX. pártkongresszussal kapcsolatos nevelőmunkánkat úgy kell tekintenünk, mint egy jelentős lépést előre, a szocialista ember kialakításának útján.

MILLOK ÉVA

a Főv. Szabó Ervin Könyvtár
2-es fiókjának vezetője

A SZAKKATALÓGUS

A SZAKKATALÓGUS A KÖNYVET TÁRGYUK SZERINT CSOPORTOSÍTJA ÉS TARTALMAZ ABBAKÉPEZTET, HOGY EGY-EGY TÁRGYHOZ, ISMERTETŐHOZ MELYEN KÖNYVEKET TALÁLUNK A KÖNYVTÁRBAN.

A KATALÓGUS FŐBB OSZTÁLYAI:

1. ÁLTALÁNOS MUNKÁK	4. BÜLCSELET FILOZÓFIA	7. SZALLÁS ÉTTELISZEM	10. TÁRSADALMI TUDOMÁNYOK
2. NYELV-TUDOMÁNY	5. TERMÉSZET TUDOMÁNY	8. ALKALMAZOTT TUDOMÁNYOK	11. GYERMEK TUDOMÁNY
3. MŰVÉSZET ÉS SPORT	6. TUDOMÁNY	9. TUDOMÁNY	12. TUDOMÁNY

HA MEG KÁRROD TUDNI, HOGY A KEMÉSEIT TEMA KÖR SZAKKATALÓGUS MELYEN CSOPORTJÁBA TARTOZIK, NÉZD MEG A TÁRGYMUTATÓT!

A TÁRGYMUTATÓ AZ EGYES TÁRGYKÖRÖMÉRT BŐVESEN TARTALMAZZA!

KATALÓGUS HASZNÁLATA

Az Országos Széchényi Könyvtár Módszertani osztálya által kibocsátott plakát a szakkatalógus használatáról.

A módszertani munka

A nyári könyvtári statisztikai összeírás eredményeképp a könyvtáros konferencián nyilvánosságra hozott számok (3400 falusi, 4028 szakszervezeti könyvtár), mindennél beszédesebben mutatják azt a hatalmas fejlődést, amelyet a magyar könyvtárügy a felszabadulás óta megtett. Ma mindenfelé könyvtárakat találunk, ott is, ahol ennek a múltban hírére sem hallották. Csakhogy ennek a hatalmas arányú növekedésnek s megvan a nehézsége. Ha a könyvtárakat látogatjuk, szemünkbe ötlenek a hiányosságok is. Nem egyszer előfordul, hogy a könyvtárost a megfelelő kiképzés nélkül állítják munkába, rosszak a nyilvántarások, nem tud kellő színvonalon és kellő módszerességgel kibontakozni a könyvpropaganda, stb. Mit várunk az apróbb könyvtáraktól, ha még az olyan könyvtár is, mint az ozdi, több mint 25.000 kötet könyvvállománnyal, katalógus nélkül végzi munkáját?

Ez a helyzet avatja központi feladattá a módszertani munkát. Ezért írta elő a májusi minisztertanácsi rendelet, hogy az Országos Széchényi Könyvtárban Módszertani osztályt kell létesíteni, s meg kell szervezni a módszertani munkát a többi könyvtárakban is.

A MODSZERTANI MUNKA SZERVEZETE

A szovjet tapasztalatok szerint a módszertani munka akkor jó, akkor eredményes, ha egy-egy könyvtártípus segítségével a felette álló magasabb könyvtártípus végzi. Mint látjuk, ezt az utat választottuk mi is. Falusi könyvtáraink módszertani irányítója a járási könyvtár lesz, a járásiaké a megyei könyvtár, a megyeieké az Országos Széchényi Könyvtár. Lássuk ezt közelebbről.

A JÁRASI KÖNYVTÁR MODSZERTANI MUNKAJA

A falusi könyvtárakban általában nem függetlenített könyvtáros végzi el a könyvtárosi teendőket. A járási könyvtár segítségével működik, hogy a könyvtárosok a szükséges tudást megszerezzék, hogy munkájukat egyre magasabb színvonalra emeljék.

A módszertani támogatásnak a következő fontosabb fajtái vannak:

a) *Személyes látogatások* útján győződnek meg a járási könyvtárosok a helyi munka állapotáról. Az ilyen látogatások alkalmával gyakorlatban mutatják meg a helyi könyvtárosoknak, pl. hogyan kell kiállítás rendezni, hogyan kell az ankétot előkészíteni, stb.

b) Időnként *módszertani értekezleteket* tart a járási könyvtár. Ezen részben az időszéri feladatokról, ezek megoldásának módjairól tájékoztatja a járási könyvtár a helyi könyvtárosokat. Részben tapasztalatcsere értekezlet az ilyen összejövetel, ahol a helyi könyvtárosok beszámolnak egymásnak eredményeikről, s arról is, minek köszönhetik azokat. Ugyanakkor hasznos szeminariumszerűen is foglalkoztatni a helyi könyvtárosokat. A szovjet tapasztalat azt mutatja, hogy épp a szeminariumszerű foglalkoztatás a legeredményesebb. A havonta tartott összejöveteleken a könyvtárosok pl. ilyen tevékenységeket kapnak: írnamak könyvismertetést a kezükbe adott könyvekről; állítsák össze egy téma irodalmát, készítsék el egy ankét részletes tervét a megadott témáról, stb.

c) Az ilyen rövid találkozás mellett szükség van *tanfolyamokra* is. Járási könyvtáraink jelenleg hatnapos tanfolyamokat szerveznek. Ezen a könyvtári alapismereteket sajátítják el a résztvevők. A kiképzésnek egy másik (esetleg kiegészítő) módszere, hogy a helyi könyvtárosok bizonyos időre gyakorlatra mennek a járási könyvtárba.

A MEGYEI KÖNYVTÁR MODSZERTANI MUNKAJA

A megyei könyvtárakban a módszertani munka elvégzésére külön módszertani részleget fognak szervezni. A tanácsadás, gondozás kiterjed a járási, városi, szakszervezeti könyvtárakra is.

A járási könyvtár fenti három módszertani munkaága — a helyi látogatások, módszertani értekezletek, tanfolyamok — megtalálhatók a megyei könyvtárban is, de természetesen magasabb színvonalon. Az új, legfontosabb munkafajták a következők:

Módszertani levelek. Ezeket a könyvtár az értekezlet közötti időben küldi szét; fontos gyakorlati kérdésekben adnak útmutatást.

Módszertani minták. A megyei könyvtár plakátokat oszt szét, mintakiállításokat rendez, részletes ankétterveket készít, irodalmi és egyéb köröknek programot állít össze, stb. Ezeknek a mintáknak a felhasználásával a könyvtári munka egyes fajait jobban meg

lehet magyarázni, másrészt rá lehet nevelni a könyvtárosokat, hogy hasonló igényességgel járjanak el maguk is. Igen sok kiállítás, ankét stb. van könyvtárainkban, amelyeknek csak a nevük az. De nem a könyvtárosok jószándéka hiányzik, hanem az a baj, hogy senki sem mutatta meg nekik milyen a jó kiállítás, ankét, stb. és hogy kell ezeket rendezni.

A módszertani tanácsadásnak különleges feladata, hogy megtanítsa a könyvtárosokat a bibliográfiák használatára. A tapasztalat szerint t. i. nem elég bibliográfiákat szerkeszteni és kiadni, meg is kell mutatni a könyvtáraknak, hogy mit lehet velük kezdeni. A szovjet területi könyvtárak állandóan tartanak ilyen előadásokat: »A bibliográfiai források és azok használata«, »A bibliográfia jelentősége a könyvek kiválasztásánál«, stb.

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR MODSZERTANI MUNKAJA

Az Országos Széchényi Könyvtár a módszertani munka országos irányítója. A könyvtárban a múlt év őszétől külön módszertani osztály működik.

Az osztály részben könyvtárügyi, részben könyvtártudományi és bibliográfiai vonatkozásban fejt ki tevékenységet.

A *könyvtárügyi* tevékenység kiterjed minden könyvtári munkaágra, a raktározás kérdéseire éppúgy, mint a kiállításra, a katalógusszerkesztésre és a statisztikára. Az osztály az egyes munkaágakkal kapcsolatban kidolgozza azok módszertanát, mégpedig különféle könyvtártípusokra vonatkozólag. Így dolgozta ki pl. a megyei könyvtárak katalógushálózatát, raktárrendszerét. Szélesebbkörű vállalkozás »A könyvtári technika minimumának kidolgozása, ez úgyszólván minden általános könyvtárat érint.

Az osztály dolgozói rendszeresen látogatják a könyvtárakat, megismerkednek a helyi körülményekkel, problémákkal. 1952. októberében pl. az osztály tagjai hat megyébe utaztak ki a falusi könyvtári munka tanulmányozására.

Az eredményes munkának a tapasztalatok mellett előfeltétele a könyvtártani irodalom alapos ismerete, felhasználása is. Az osztály gazdag kézikönyvtárral van felszerelve. Nagy számban járnak a külföldi könyvtártudományi folyóiratok. Ezeket az osztály rendszeresen feldolgozza, a cikkekből katalógust készít, a fontosabbakról referálnak, esetleg le is fordítják őket. Így minden egyes kérdésről kapcsolatban rendelkezésre állnak a hazai tapasztalatokon kívül a külföldi eredmények is, mindanekelelt a Szovjetunió könyvtári tapasztalatai.

Nagyon fontos, hogy az osztály ne csak kidolgozza az egyes módszertani kérdéseket, hanem az eredményeket közzétegye, a könyvtárak tudomására hozza. Ez többféle úton-módon valósul meg.

Az osztály *tanácsadó* szolgálatot lát el. A hozzá fordulóknak könyvtári szakkérdésekben telvílágosítást ad.

Nagyon fontosak az osztály *értekezletei* is. Ezeken részben eredményeit közli, részben egyes szakkérdéseket vitat meg. Az értekezletek alkalmasak tapasztalatoserére is. Az osztály 1953-ban a megyei könyvtárosoknak havonta, a szakszervezeti könyvtárosoknak hethetenként rendez értekezletet.

*Módszertani segédeszközök*et készít az osztály. Így készített pl. három plakátot, faltáblát a katalógusok használatáról. A jövő évben albumot fog szerkeszteni, amely rajzokban szemléletesen mutatja be, hogyan kell raktározni, leltározni, a cédulákat a katalógusdobozba beosztani, stb.

Meg kell említeni a *mintabemutatókat* is. Rendszeresen állít össze az osztály pl. mintakiállításokat a legkülönbözőbb témákról. Ezeket az osztály bemutató termében lehet megnézni. Készíteni fog még mintakatalógusokat is.

Természetesen a közlés legjobb módszere megfelelő *kiadványok* összeállítása. A Módszertani osztály kiadványai a következők:

»A Szovjetunió és a nép demokráciák könyvtárügye.« Tanulmányok, illetve tanulmánygyűjtemények sorozata. Jelenleg a 26. füzele van sajtó alatt.

»Könyvtárügyi beszámoló.« Referáló lap. A legfontosabb külföldi és hazai könyvtári folyóiratok szakcikkeinek ismertetését adja.

Az 1953. évtől kezdődően az osztály az MSZT-vel együtt kiadja a »Bibliotekar« c. szovjet könyvtáros folyóirat minden számát magyarul. Ezenkívül negyedévenként összeállít egy cikkgyűjteményt a legidősebb kérdésekről. Végül kiadja a Könyvtári Szemlé, a könyvtárügyi negyedéves tudományos folyóiratát.

Egyéb könyvtárak módszertani munkája.

Külön módszertani részleget szerveznek az Országos Műszaki Könyvtárban, mely-

nek feladata a műszaki vonatkozású segítségnyújtás lesz és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban, amely a városi könyvtárak speciális kérdéseinek kidolgozásával fog foglalkozni.

A MÓDSZERTANI MUNKA MODSZERE

Az Országos Széchényi Könyvtár Módszertani osztályának dolgozói — mint ahogyan azt már említettük — 1952. októberében hat megyébe látogattak el, hogy a helyszínen tanulmányozzák a falusi könyvtárakat. Ezeken a kiszállásokon kitudt, hogy a helyi problémák igen sokrétűek. Csáfordon (Zala megyében) meglátogattuk az egyik olvasót. Beszélgetés közben kiderült, hogy azért nem olvas a tanítás megkezdése óta, mert csak fennhangon tud olvasni, különben nem érti a szöveget, akkor pedig zavarja iskolás gyerekeit a tanulásban. Ilyen problémával városban nem találkozunk. Ugyanennél az olvasónál az is kiderült, hogy a legtöbb könyvet csak harmadrészig, negyedrészig olvasta el, mindig kifogyott az időből. Sokat panaszkodott az apró betűkre, a sűrűn telenyomtatott lapokra. Másoknál is azt tapasztaltuk, hogy az öregbetűs, tág sorokkal szedett könyveket szeretik. Tartalmilag pedig az egyszerű, érdekesítő történetet, sokszor egyenesen a mesét. Nyilván kötelessége a könyvtárnak, hogy tekintettel legyen ezekre az olvasókra, akik olvasási gyakorlat nélkül jönnek oda. Ez az egyik végtet. Ugyanakkor tapasztaltuk azt a hatásmas erjedést, ami a falut ma jellemzi. A régi, primitív mezőgazdasági munka ipari jellegűvé válik. Új foglalkozások jelennek meg a falun: traktorosok, agronómusok, képzett állattenyésztők és egyéb szakemberek. Es ott van az orvos, az állatorvos, az iskola nevelői kara egyre több főiskolát végzett nevelővel. Ezeket is ki kell elégítenie a könyvtárnak. A feladat nem könnyű, hiszen az igények igen sokirányúak. Ezekkel az olvasókkal szemben a könyvtár szolgáltatásai cseppet sem lehetnek alacsonyabb színvonalúak, mint a városi könyvtáraké. A legkülönbözőbb területekről a legigényesebb szakkönyvekkel kell a látogatókat ellátnia. A módszertan feladat az, hogy ne általános jótanácsokat adjunk, hanem ezeket a valóságos, helyi problémákat segítségünk megoldani.

Reális helyzetismeret mellett azonban még egyebet is adtak ezek a kiszállások. Megmutatták, hogy könyvtárainknak nemcsak hiányosságai, nemcsak problémái, hanem eredményei is vannak. Egyik-másik a maga kereteihez, lehetőségeihez képest igen jó munkamódszereket alakított ki. Ezek persze első pillanatra igen egyszerűeknek, sokszor primitíveknek látszanak, de épp azért értékesek, mert a helyi feladatokat oldják meg a helyi viszonyok között. A fent említett Csáfordon pl. azt láttuk, hogy a könyvtáros hilmek vetítésével is összekapcsolja a könyvpropagandát. Ebben a kis eldugott hegyi faluban a vetítés igen nagy szenzáció, szinte mindenki jelen van. Ezért a könyvtáros reklámképet is rajzol a filmekhez és azt is levetíti. Így az »Üssed-üssed botocskám!« c. film kapcsán a meséskönyveket propagálta, a »Toldi« c. filmmel kapcsolatban Arany Toldiját, a »Sztálingrádi csata« után a Nagy Honvédő Háborúról szóló regényeket. Ugyanitt találkoztunk a »Hónaljkönyvtár« nevű intézménnyel. Ez abból áll, hogy a könyvtáros tanulókkal, úttörőkkel kiküldi a könyvet (egy-egy érdekes, a személyek részére külön kiválasztott művet) elsősorban az öregekhez, a távollakókhoz, de propagálás céljából máshoz is. Azt mutatja a tapasztalat, ha a könyvet ügyesen választja ki, sok új olvasót lehet így szerezni. Különösen a SZFTE műsorába mindig beiktatják egy-egy könyvrészlet felolvasását, ezzel hívják fel a figyelmet a szóbanforgó műre.

Mi mindebből a tanulság? Az, hogy a módszertani munkának a valóságra kell épütnie. Nem arra van szükség, hogy katedráról magasröptű előadásokat tartunk, hanem arra, hogy a tennivaló problémák keresztlivihető és legjobb megoldását megtaláljuk — közös erővel. A módszertani segítség tehát nem hasonlítható a tanító és tanítvány viszonyához, ahol az egyik adja az ismereteket, a másik meg átveszi. Itt munkaközösségről van szó, amelyben a két fél összefog a kérdés megoldására.

1952. áprilisában Moszkvában könyvtáros aktívártekezlet volt. Ezen Leontyeva elvtársnő, a Népművelési Intézmények Bizottságának elnöke tartott előadást a módszertani kérdésekről. Nagyon meggyőzőek azok a tanulságok, amelyek az előadásból kicsendülnek. A Lenin Könyvtár Módszertani Kabinetjének munkája akkor válik egyre jobbra Leontyeva elvtársnő szerint, ha

a) egyre fokozottabb mértékben kiépülnek a kapcsolatok a területi, járási, stb. könyvtárakkal,

b) nagyobb arányban folyik a kísérleti munka.

Ezek az intelmek nálunk is nagyon aktuálisak.

Volt azonban Leontyeva előadásában még más is, amire figyelniünk kell. Nagyon fontos könyvtárosainkat megtanítani a különféle munkamódszerekre (pakátkészítés, kiállítás, ankét rendezése, irodalmi est, stb.). Ezzel azonban nem szabad megeléged-

nünk. A módszertani munka magában foglalja a tartalmi tanácsadást is. Tehát nem csak azzal kell foglalkozni, hogyan kell például kiállítást rendezni (általában), hanem ki kell dolgozni tartalmilag, hogyan kell propagálni a természettudományos, a műszaki, a mezőgazdasági, az ideológiai stb. irodalmat, tehát hogy alakul, módosul a kiállítás más-más anyag körzetében.

A valóságismeret és a tartalmi munkában megnyilatkozó pártosság a szocialista könyvtárosok módszertani munkájának az ismertetőjegyei.

SEBESTYÉN GÉZA

A népkönyvtárosok helyettesítéséről

A falusi könyvtárosok komoly áldozatot hoznak azért, hogy a kölcsönzési órákat hétről hétre folyamatosan megtarthassák. A bolhói Vucseta Sándor például Komlóra került dolgozni és mivel csak vasárnap jár haza, akkor tartja nyitva könyvtárát. Nem marad mögötte e tekintetben sok más népkönyvtáros sem. Mégis, a Széchenyi Könyvtár Módszertani Osztályának a megyékben gyűjtött tapasztalatai szerint a népkönyvtárak munkájának egyik legnagyobb hiányossága a kölcsönzési idők rendszertelensége.

Ennek sok esetben oka lehet a könyvtáros pillanatnyi akadályoztatása. Ha például megbetegszik, vagy hivatalos ügyben hirtelen el kell utaznia, az olvasó ilyenkor zárva találja a könyvtárát. Ha ez többször ismétlődik természetesen a legjobb olvasók is elmaradnak. A másik ok, hogy ma még nagyon gyakori a társadalmi munkás könyvtárosok változása.

A könyvtárosok jelenlős hátúada a DISZ fiatalágából kerül ki. A továbbtanulók természetesen nem maradhatnak a ujukban. Ezenkívül »... az a nehézség, hogy a könyvtáros DISZ fiatalok az iparban helyezkednek el, vagy katonai szö gálatra vonulnak be. A továbbiak során arra törekvünk, hogy a lehetőséghez mérten nőket bízunk meg a népkönyvtárak vezetésével.« (A zalaegerszegi Megyei Könyvtár 1952. szept. havi jelentéséből.) A gyakorlat azonban azt mutatja, hogy a fiatal nők ugyancsak nagy számban helyezkednek el az iparban.

A további nehézség éppen a jól működő könyvtárakban a jó munka eredményeként jelentkezik. A könyvtáros helyesen foglalkozik az olvasókkal, hatásos propagandát fejt ki, a könyvtárlományt is állandóan kiegészíti. Erre megnő az olvasótábor, úgrásszerűen emelkedik a kölcsönzések száma és a könyvtárosnak egyre több lesz a dolga. Idejét mindjobban igénybe veszi a könyvtár, a felgyülemlett munkát nem tudja elvégezni és emiatt esetleg elkedve lemond a könyvtárosságról.

Oka a könyvtárosok gyakori változásának a tanító-könyvtárosok áthelyezése. »Nehézség mutatkozik a pedagógus könyvtárosok áthelyezése miatt, mer. több jót dolgozó pedagógus népkönyvtárost más állomásra helyre helyeztek át.« (A győri Megyei Könyvtár 1952. szept. havi jelentése.) Szerecsére a jó pedagógus-könyvtárosok új állomásraükön is jó könyvtárosok lesznek és az áthelyezés csak abban az esetben érinti a könyvtárát, ha nem neveltek maguknak utódot. A népkönyvtárosok tekintélyes hányada a pedagógusok közül kerül ki (néhány megyében 15—20% is) és így a nehézség főleg nyáron jelentkezik. »A nyári időszakban, különösen olyan helyeken, ahol pedagógus volt a könyvtáros, szabadságra ment, vagy uniólyamra hívták be, a könyvtárát nem adta át helyettesítek, így az olvasók nem olvashattak.« (A bajai Járási Könyvtár 1952. szept. havi jelentése.)

Természetesen ez nem általános jelenség. Eppen a bajai Járási Könyvtár városi fiókjainak könyvtárosai között van a bajszentjánosi Palotás Ferenc tanító is, akinek távollétében sohasem csökken a könyvtár forgalma. Részben családtagjait tanította meg a kölcsönzésre, részben pedig az iskola úttörői közül az erre legalkalmasabbakat. Az úttörők közül legáltalában tíz olyan akad, aki egészen járatos a kölcsönzés technikai lebonyolításában is.

Levonva a tanulságokat, megálapíthatjuk: a népkönyvtári munka egyik leggyengébb pontja a könyvtárosok helyettesítése. Bala'onberény esete mutatja például, hogy mit jelent ez a gyakorlatban. Itt a könyvtáros sokáig kiűnő munkát végzett, nagy olvasótábort alakított ki, azonban nem volt sem helyettese, sem aktívája. Amikor Szálinvárosba ment dolgozni, nem adha ta át senkinek a könyvtárát. Néhány hét alatt így tűnt el 102 kötet, amelyet aztán a tanácsnak kellett később felkutatnia.

A megoldás csak az lehet, hogy a könyvtárosok helyettesítését szervezetté tesszük. A tanácsok kötelessége ne csak az legyen, hogy a könyvtárosokat munkába állítják,

hanem ugyanakkor több könyvtárost is képez'essenek ki könyvtárak számára. A segédkönyvtárosnak minden tenni valót meg kell tanulnia, hogy teljesértékű helyettese lehessen a könyvtárosnak. A kölcsönzési órákat is megoszthatják egymás között.

Magát az utánpótlás: szervezettel, természetesen úgy lehet biztosítani, hogy a hatnapos iskolákon ne csak könyvtárosokat, hanem segédkönyvtárosokat is kiképezzenek. A tapasztalatok úgy is azt mutatják, hogy az iskolák keretei szélesebbek, semhogy csak tényleges könyvtárosokkal ki lehetne tölteni azokat. A tanító-könyvtárosok falvából már jelenleg is csak a könyvtárhelyetteseket tudják behívni.

Feltehető a kérdés, hogy kik közül szemléljék ki a segédkönyvtárosokat. Természetesen a könyvtár lelkes olvasóiból, akik addig is segítettek a kölcsönzésnél, vagy más könyvtári munkában. Nagyon érdekes tapasztalatot szerzett az őszi felülvizsgálat Somogyban. Három megvizsgált falu közül Nagyberkiben 165 olvasó közül csak 5 olvasó volt 14 éven aluli és 14—18 éves is csak 13, viszont 40 évesnél idősebb 62. Itt egy idős, nyugalmazott vasutas a könyvtáros, aki nagyon lelkiismeretesen gondozza könyv árát. Balatonszentgyörgyön ennek az ellenkezőjét tapasztalják: 150 olvasóból 99 a 18 évnél fiatalabb korosztályokból került ki. A faluban mindössze hét parasztovasó van. Itt egy fiatal nádgazdasági munkás a könyvtáros, akinek azonban nincs erős kapcsolata a dolgozó parasztsággal. A harmadik községben, Nagybjajomban az olvasók fele nő és a 318 olvasó közül 115 a 18—40 éves. Ezek a számok megint csak a könyv-

táros egyéniségével függnek össze. Nyilvánvaló, hogy a könyvtárosok főleg azokat a régeket tudták megnyerni, amelyek hozzájuk személyleg közel állnak. Ezért a segédkönyvtárost úgy kell kiválasztani, hogy a könyvtár egyoldalú agitációját személyi kapcsolataival ki tudja egészíteni. Ezért feltétlenül szükséges, hogy az egyik könyvtáros dolgozó paraszt, vagy a mezőgazdasági termeléssel közvetlen kapcsolatban álló valaki legyen.

A népkönyvtárakban gyengén áll a mezőgazdasági propaganda is. Főleg azért, mert a könyvtárosok sem ismerik a mezőgazdasági szakkönyveket. Ez összefügg azzal, hogy a nem paraszt származású könyvtárosok sokszor magát a mezőgazdaságot sem ismerik részletmunkáiban. Az ajánlott megoldás ezen is segítsen. A mezőgazdasági könyvpropagandát azzal is meg lehetne javítani, ha a hatnapos iskolák tantervébe mezőgazdasági szakelőadásokat iktatnának be.

A könyvtároshelyettesek ügye, mely összefügg az aktívakérdéssel, a falusi könyvtármunka homlokterébe került. E két kérdés elintézése megoldja mind a falusi könyvtárak növekvő forgalmának problémáját, mind a könyvtári munka minőségi megjavítását. Két dolgot kell még itt figyelembe venni; 1. Osztott munka, de osztatlan felelősség, egyszemélyű vezetés. a könyvtárban. 2. A társadalom ellenőrző joga, köellése — az olvasók követeljük a kölcsönzési idők pontos megtartását. Ezzel a tanácsokat is a helyettesítések megoldására készítjük.

GERŐ GYULA

A PLZENI LENIN MŰVEK üzemi könyvtárának példás munkája

A májusi forradalom után a régi Skoda Művekben vagyis a mai plzeni Lenin Művekben megalakult a Skoda dolgozóknak Gottwald-könyvtára, amely Csehszlovákia számos üzemi könyvtára között kitűnik példás munkájával. A Gottwald-könyvtár elnevezést a plzeni Lenin Művek üzemi könyvtárának Maria Majerová csehszlovák írónő, a nyugat-csehországi nehéz gépipar dolgozóinak régi barátja adta. Hétéves főnállása után a Lenin Művek üzemi könyvtára ma 19.500 kötetet foglal magában, ezek között 135 eredeti szovjet könyvet és további 5 ezer szovjet könyvet, amelyeket fokozatosan soroznak be a könyvtár egyes osztályaiába. Az üzemi könyvtárnak ma körülbelül 3500 olvasója van. 1951. szeptember 1-től 1952

szeptember 1-ig a plzeni Lenin Művek üzemi könyvtára összesen 69.984 könyvet kölcsönzött ki, ezek közül 57.074 volt a szépirodalmi, 154 szlovák nyelvű, 224 történelmi, 62 pedagógiai és bölcséleti, 57 nyelvtudományi, 503 pedig természettudományi és egészségügyi tárgyú. Az üzemi könyvtár gyermekeknek is kölcsönöz könyveket és az említett év alatt a gyermekek 6994 könyvet kölcsönöztek ki. Az üzemi könyvtár könyvei eljutnak a dolgozók otthonába és a munkahelyekre, de az üzemi könyvtár kirendeltséget létesített a férfiak és nők munkásszállásán, a munkaerőtartalékok internátusaiban és a tanulói ifjúság otthonaiban is. Ilyen módon a plzeni Lenin Művek üzemi könyvtára korszerű módszerekkel dolgozik. Az üzemi

könyvtár rendszeresen rendez vitaértekezleteket és különösen nagy sikert ért el az a vitaértekeztetés, amelyet Josef Pojar, a Lenin Művek egyik alkalmazottjának »Nehéz kézzel« című könyve fölött rendeztek. Hasonló vitaértekeztetés volt Frantisek Kubka, a »Kis mesék Mr. Truman részére« című könyv szerzőjének, valamint dr. Dvorák, Jares és Vojta filmírók részvételével. Ez alkalommal dr. Dvorák a Szovjetunióban tett látogatásáról beszélt. Az üzemi könyvtárban Fucsik-sarkot rendeztek be azok számára, akik a Fucsik-jelvény megszerzésére készülnek fel, hasonlóan külön ifjúsági és orosz sarkot is nyitottak meg. Az üzemi könyvtár mellett a vállalatnak külön technikai könyvtára is van 25.321 kötettel és 1200 állandó olvasóval. Ez a könyvtár állandóan körülbelül ötezer kötet technikai, gazdaságpolitikai és egyéb szakipari könyvet kölcsönöz ki. A sokat olvasott szakkönyvek több példányban vannak meg a könyvtárban. A *technikai könyvtárnak a műhelyekben összesen 24 kirendeltsége van.* Ezek a helyeken, valamint az internátusokban kisebb könyvkiállításokat rendeznek, míg a könyvek fölött hé-

tenként legalább egyszer rendeznek vitaértekezletet. A Forradalmi Szakszervezeti Mozgalom és a Párt értekezletein mindig beszélnek a legújabb könyvekről, mivel beigazolódt, hogy a szakkönyvek elősegítik a tervteljesítést. Az üzemi rádió állandó rovatot nyitott, amelyben a hallgatóságot az új technikai könyvekkel megismerteti. Az orosz nyelvű szakirodalmat gyakorlati használatra az orosz tanulmányi kör fordítja le, sőt a népi orosz nyelvtanfolyam egyes körei az orosz könyveket már eredetiben olvassák. A Csehszlovák-Szovjet Barátság Szövetségének üzemi csoportja a barátság hónapjának alkalmából megrendezte a szovjet irodalom kiállítását, eredetiben és fordításban. Ez alkalommal több vitaértekezletet tartottak a szovjet könyvekről és különösen nagy érdeklődést váltott ki Pantilejev »Első hét« című könyve, valamint Akszajev »Tavol Moszkvától.« című könyve. Végeredményben megállapíthatjuk, hogy a plzei Lenin Művek üzemi könyvtárának könyvei jelentős mértékben elősegítik a szocializmus építésében az öléves terv teljesítését.

Üzemi szakszervezeti könyvtárak műszaki könyvbeszerzéséről

A Szovjetunió dicsőséges hadserege által felszabadított hazánk hatalmas fejlődésen ment keresztül és a Magyar Dolgozók Pártjának irányítása nyomán fejlett mezőgazdasággal rendelkező ipari országgá lettünk.

Iparunk állandó fejlesztése, termelőkenységének emelése azonban csakis akkor lehetséges, ha az iparban dolgozó széles tömegek szakmai ismereteiket, szaktudásukat a műszaki irodalom rendszeres tanulmányozása útján állandóan fokozzák.

Ezen a téren a vállalati szakkönyvtárak mellett jelentős feladat hárul a szakszervezeti könyvtárakra is, és éppen ezért a könyvtárak vezetőinek gondoskodniuk kell az üzem profiljának megfelelő alapvető, népszerű műszaki könyvek beszerzéséről. Főként a *Népszava* kiadásában megjelenő műszaki könyvek beszerzése ajánlatos. Ugyanakkor törődniük kell természetesen a könyvtárosoknak a könyvek széleskörű propagálásával és olvasói számának állandó emelésével is.

A szakszervezeti könyvtárosoknak rendszerint gondot okoz a megfelelő műszaki könyvek kiválogatása, beszerzése. Nézzük meg, kitől, milyen segítséget kaphat a terven a könyvtáros.

Az Állami Könyvterjesztő Vállalaton belül *Könyvtárellátó* létesült, amelynek a szovjet példa nyomán elsőrendű feladata a

könyvtárak könyvekkel, katalóguscédulákkal, ismertetésekkel való ellátása. A könyvtáros — megadva az üzem profilját — a Könyvtárellátótól megkapja a tárgykörbe vágó könyvek jegyzékét.

Azokban az üzemekben, ahol fejlett és jólvezetett műszaki könyvtár van, a szakszervezeti könyvtáros forduljon támogatásért a műszaki könyvtárhoz, aki egyrészt a műszaki könyvtár nagyobb népszerűsége igényt tartó könyveiről adjon katalógust a szakszervezeti könyvtárnak, másrészt nyújtson segítséget a megfelelő műszaki könyvek beszerzésére való kijelölésében. A szakszervezeti könyvtáros az üzem mérnökei, technikusai közül szervezen aktívákat, akik ismerik az üzem műszaki feladatait, technológiai eljárásait és tudják, hogy az egyes üzembrészekben dolgozók szakmai képzettségének fejlesztéséhez milyen könyvek beszerzése szükséges. További segítséget jelentenek a könyvtárosoknak az Országos Műszaki Könyvtár által havonként kiadott, a szakszervezetek és az Állami Könyvterjesztő Vállalat útján terjesztett annotált ajánló bibliográfiák, amelyek egy-egy szakmai részterület népszerű irodalmát ismertetik. Az Országos Műszaki Könyvtár (Bp., VII., József-körút 6.) emellett hasznos, közvetlen segítséget is nyújthat. Keressék fel a szakszervezeti könyvtárosok időnként személyesen ezt a

könyvtárat, ahol a magyar nyelven megjelent összes műszaki könyvek katalógusának birtokában a tájékoztató szolgálat készségesen ad tanácsokat a beszerzést illetően.

Ha ezeket a lehetőségeket kihasználva, a szak szervezeti könyvtár megfelelő műszaki könyvvállománnyal rendelkezik, gondoskodni kell arról is, hogy a könyveket minél számosabban tanulmányozzák. Az Országos Műszaki Könyvtár említett annotált ajánló / bibliográfiáiban az ismertetések támpontot adnak, hogy az illető könyv milyen előképzettséggel, illetve szakmai képzettséggel rendelkező olvasók számára ajánlható. A könyvtáros ennek alapján igyekezzék mindenkor a megfelelő könyvet ajánlani az érdeklődőknek. A műszakiak

köréből szervezett aktívák készítsenek rövid ismertetőket a műszaki könyvekről és ezeket, valamint az újonnan beszerzett műszaki könyvek jegyzékét a könyvtáros küldje meg az egyes műhelyrészeknek könyvtári aktiváinak, akiknek ezáltal módjában áll az üzemresz dolgozói között propagandát kifejteni.

Látjuk tehát, hogy ha az üzemi szak szervezeti könyvtáros a kínálkozó lehetőségekkel élve, megfelelő beszerzési politikát és helyes felvilágosító munkát végez, tág lehetősége nyílik a műszaki irodalom széleskörű terjesztésére és nagyban hozzájárulhat ahhoz, hogy az iparban dolgozók széles tömege megismerjék, megszeressék a műszaki irodalmat, és tanuljanak belőle.

KISS FERENC

A „Könyvtárosok boltja”-ban

Kertész Sándor, a Gellért-szálló és étterem dolgozója megtorpant a Sztálin-út 16. szám alatti üzlethelyiség előtt. Nem is lett volna vérbeli könyvtáros, ha nem állítja meg a kirakat. Az üvegtábla mögött ugyanis könyvek sorakoztak, köztük Spánov: Gyujtogatók és Mikszáth Kálmán: Különös házasság című regénye. Jó néhány más művel együtt ezt a kettőt is hiába hajszolta városzerte a könyvkereskedésekben és antikváriumokban, hogy az olvasók sürgető kívánságának eleget tegyen.

— Miféle üzlet ez, hogy itt még mindig kaphatók ezek a ritka kincsek? — gondolta. Felnézett a kirakat fölötti táblára és meglepve olvasta el a nagy piros betűket:

»Könyvtárosok boltja.«

Odabenn a mennyezetig érő könyvvállványokkal borított, barna faburkolattal díszített szép helyiségben Ubornyak László osztályvezető elvtárs, készségesen megadta a kért felvilágosítást.

— Intézményünk — mondotta — ez év január elseje óta működik és a könyvtárosok munkájának megkönnyítését szolgálja. Raktárunk igen nagy, s benne mindenkor megtalálhatók azok a rendkívül népszerű alkotások is, amelyeket máshol már hiába keresnek. Néhány ilyen példát említek: Veres Péter: *Szegények szerelme*, Gárdonyi: *Egri csillagok*, Aszsjev: *Távol Moszkvától*. Az ifjúsági irodalom köréből: Marsak: *A kölyök*, Liksztanov: *Zöld kő* című műve.

Ubornyak elvtárs az egyik könyvvállvány alá vezette Kertész Sándort:

Kertész elvtárs leemelte az egyik könyvet, melyet erős, sarkozott kötés borított

A fedőlap belső oldalán odaillesztett tasakot talált.

— De hiszen ez könyvtári kötés! — mondotta meglepetten.

— Ugy van — hagyta helyben az osztályvezető elvtárs. — Az év eleje óta

megjelent könyveket könyvtári kötésben, tasakka: ellátva, kívánatra központilag ömfelvételezett katalóguskartonnal és kölcsönzolappal — tehát könyvtári használatra előkészítve kaphatják meg a könyvtárosok. Ez igen nagy időmegtakarítást jelent úgy a nagy könyvtárak függetlenített, mint a kisüzemi könyvtárak társadalmi munkásként működő könyvtárosaik számára.

Kertész Sándor ezután a szállítás iránt érdeklődött.

— Pestre autóval, vidékre postán küldjük a könyvcsomagokat. A megrendelendő művek kiválasztását azzal is megkönnyítjük, hogy a velünk szállítási szerződést kötött könyvtárak rendelkezésére bocsátjuk a közeljövőben megjelenő (szépirodalmi, ijtűsági, műszaki, tudományos stb.) művek jegyzékét, mely rövid ismertetőt is tartalmaz. Tehát ugyanakkor, amikor lehetővé tesszük, hogy az elvtársak az újdonságo-

kat idejekorán megrendelhessék és kézbevehessék, az ismertető szövegekkel útbaigazítást is nyújtunk.

A könyvtárosok minél jobb tájékoztatása érdekében havonként és szakmánként ismertető előadásokat tartunk, külön a budapesti és külön a megyei, városi és járási könyvtárosok részére.

Ubornyák elvtárs befejezésül még hozzátette:

— A »Könyvtárosok Boltját« a szovjet példa hívta életre. A velünk összekötésben álló könyvtárosoknak máris nagy segítséget jelent mind a beszerzés, mind az új könyvtárak létesítése, berendezése és a szakmai tájékozottság, fejlődés szempontjából.

Rémélhetőleg a könyvtárosok körében rövidesen népszerűvé válik a munkájuk észszerűsítését, eredményességét, szervezettségét elősegítő »Könyvtárosok Boltja«.

BIHARI KLARA.

H O Z Z Á S Z Ó L Á S O K

A MARX-KÖNYVKIALLÍTÁSHOZ

B. Szilágyi János elvtársnak a könyvtárak Marx-émlékkiállításával foglalkozó cikke »A Könyvtáros« februári számában sok helyesen felvetett szemponttal és hasznos útbaigazítással segítette a könyvtárosokat. Ugyanakkor néhány szempont — tartalmi elgondolás és kivételések tekintetében — hiányokat, elvi helytelenségeket is tartalmazott. Ezekkel kapcsolatos megjegyzéseim talán még gyakorlatilag sem időszerűtlenek, minthogy több könyvtárunk nem a márciusi halálozási, hanem a május 5-i 135. születésnapj évforduló alkalmával készül könyvkiállítást rendezni a nagy forradalmár és gondolkodó emlékére.

Első észrevétel, hogy a B. Szilágyi elvtárs által megadott csoportosításban semmilyen utalás nincs a marxizmus társadalmi-történelmi előzményeire. Az egyik javasolt felirat tartalmazza ugyan Lenin elvtársnak a marxizmus három forrását megjelölő szavait, maga a kiállítási anyag vázlata azonban nem dokumentálja ezt a lenini megállapítást; ugyanígy Sztálin elvtárs tanítását sem, amely szerint »a marxizmus nem az égből pottyant alá... azt a világtörténelmi folyamatok és a nagy természettudományi felfedezések általánosítása alapján teremtették meg«.

A második hiányosságnak azt látom, hogy a kiállítási terv vázlatában nem mutatkozik jelentőségének megfelelően Engels szerepe. A témacsoportok életrajzi részének megjelenésében (»Marx és Engels kapcsolata«) és a Marx—Engels »Válogatott művek« és »Válogatott levelek« c. kötetek szerepeltetésében nem tükröződik Lenin elvtárs értékelése: »Ahhoz, hogy helyesen értékeljük Marx nézezeit, feltétlenül meg kell ismernünk Marx legközelebbi munkatársa, az azonosan gondolkodó Engels munkáit.« Ezen az alapon tartom szükségesnek a kiállítási anyag kibővítését.

Helyesen javasolja B. Szilágyi elvtárs, hogy a könyvtárak — gyűjtőkörüknek és olvasóárdájuk összetételének megfelelően — emelék ki Marx munkásságának ez illető szakterületre vonatkozó jelentőségét és ezzel kapcsolatban helyesen óv a részletkérdések túlzásától. Nem helyes és semmiképp sem fogadható el viszont az olyanféle megoldás, mint amilyet pl. egy pedagógiai szakkönyvtárnak javasol, hogy Marxnak a nevelésével kapcsolatos álláspontját »ha másképp nem, feliratokban« domborítsa ki. Sztálin elvtárs — az alkotó marxizmust jellemezve — írja, hogy az »nem idézetekre és velős mondásokra, hanem a gyakorlatra támaszkodik«. Helyes és szükséges a kiállított anyag tartalmát, jelentőségét jól, tömören meg-

világító feliratok alkalmazása, de semmi-
esetre sem a gyakorlat, a valóság — ez
esetben a művek helyett. Erre a felhozott
példa esetében annál kevésbé van szük-
ség, mivel pedagógiai szakkönyvtár igen
szemléltető összeállítást készíthet a kiál-
lítás keretében Marx tanainak a pedagó-
gia területén alkalmazott anyagából.

A kiállítási tervezet és felépítési vázlat
legfőbb hibájának azt tartom, hogy aoban
a IV. csoport (»Lenin és Sztálin — Marx
tanainak megvalósítói és továbbfejlesz-
tői«) elkülönül Marx és Engels éle művé-
nek dokumentumaitól. Maga B. Szilágyi
elvtárs mutat rá cikkében helyesen arra,
hogy »a kiállításnak pártosnak kell len-
nie, meg kell mutatnia, hogy Marx tanítá-
sai, harcai hogyan függenek össze napjaink
kérdéseivel«. A marxizmus-leninizmus, a
nemzetközi munkásmozgály forradalmi el-
mélete, Lenin és Sztálin elvtársak által
zseniálisan továbbfejlesztve és a győzel-
mes proletárforradalom, a szocializmus és
kommunizmus megvalósításának korszaka-
kára alkalmazva, a Marx tanait győzel-
meseen alkalmazó harci fegyver. Ha viszont
Marx és Engels új korszakot jelentő tanítá-
sait az azoktól elválaszthatatlan lenini-
— sztálini tanításoktól elszakítva, külön
témacsoportban mutatjuk be, akkor éppen
a kiállítás legfőbb célját: a Marx tanításai
és napjaink kérdései közötti összefüggé-
sek megmutatását hanyagoljuk el.

Sztálin elvtársnak »A szocializmus köz-
gazdasági problémái a Szovjetunióban« c.
művét, mint a marxizmus-leninizmust al-
kotóan továbbfejlesztő, napjaink kérdéseivel
a legszorosabban összefüggő művét,
megfelelő tartalmi összefüggésben, a kiál-
lítás homlokterébe kell állítanunk.

F. V. Konsztantyinov írja, hogy »Amint
Lenin „Az imperializmus, mint a kapitaliz-
mus legfelsőbb foka“ című könyve Marx
„Töké-jének kiegészítése és továbbfejlesz-
tése, „Forradalmunkról“ című cikke Marx
„A politikai gazdaságtan bírálóához“ írt hí-
res előszavának folytatása és továbbfej-
lesztése, mint ahogy Marx „Töké-je önma-
gában, Leninnek az imperializmusról írt
könyve nélkül már nem elegendő a kapita-
lizmus új időszakának megértéséhez, úgy
Marx előszavát is egyült kell tanulmányo-
zolni Leninnek „Forradalmunkról“ című
cikkével és Sztálin „A dialektikus és törté-
nelmi materializmusról“ írt zseniális mun-
kájával«.

E megállapítás alapján nyilvánvaló,
hogy Lenin és Sztálin elvtársaknak a marx-
izmust alkotóan továbbfejlesztő, lezala-
vetőbb művei és nem a kiállítási anyag vé-
gére helyezett külön csoportba, hanem
Marx és Engels más korban felvetett és
tárgyalt, hasonló vonatkozású munkái
melé helyezendők.

Jól szolgálja a kiállítás célját, ha a
könyvanyagot és a B. Szilágyi elvtárs ál-

tal javasolt dokumentumokon és felirato-
kon kívül, térkép, grafikonok, új létesít-
ményeket ábrázoló fényképek felhasználá-
sával szemléltetően mutatjuk be, hogy mi-
ként válik korunkban győzelmes való-
sággá mindaz, améért az emberiség törté-
nelmének egyik lángszű alakja, Marx élt,
harcolt és alkotott.

FODOR ZOLTAN

a Közkutatásügyi Minisztérium
Pedagógiai Könyvtárának könyvtárosa

AZ ÚJ KÖLCSÖNZÉSI ELJÁRASHOZ

»A Könyvtáros« február havi számában
»Uj kölcsönzési eljárás« címmel egy mód-
szertani cikk jelent meg, melyet élénk
érdeklődéssel tanulmányoztam át.

A kölcsönzésnek azt a módját, hogy
olvasójegy nélkül kölcsönözzünk, helyes-
nek találom, annál is inkább, mert az
olvasójegy használata, lényegesen növeli
az adminisztrációs munkát és lassítja a
kölcsönzés lebonyolítását. Megszüntetésé-
nek különösebb jelentősége olyan helyen
van, ahol a könyvtáros egyedül dolgozik
— társadalmi munkában.

~~Azonban nem helyes, még az egész kis
könyvtáraknál sem, hogy a kölcsönzés
egy kartonnal (csak személyi lappal) tör-
ténjen. Megítésem szerint a könyvkarton
igen fontos tartozéka a könyvtár admi-
nisztrációjának mind az ellenőrzés, mind
a kölcsönzés szempontjából, valamint a
leltárkönyv dokumentálás alátámasztására
is.~~

A kölcsönzési lap mellőzésével, azzal,
hogy a lejáratot egyszerűen az előzők-
lapra, illetőleg a külső fedél belső oldalára
bélyegezzük, elérjük azt, hogy az olvasó-
nak állandóan szemé előtt van a lejárati
napja és nincs kitéve annak, hogy el-
veszítse kölcsönzési lapját. Nem beszélve
arról, hogy a kölcsönzési lap, illetőleg
füzet megszüntetésével elérünk egy bizo-
nyos fokú anyagtakarékosságot is.

Részemről határozotlan állást foglalkok
amélett, hogy a kétkartonos (olvasó- és
könyvkarton) kölcsönzési rendszert ne
csak az 500 olvasóval rendelkező könyv-
tárak, hanem már a minimum 100 olvasó-
val rendelkezők is vezessék be. Ezt annál
is inkább javaslom, mivel a könyvtárak
az olvasók és könyvek számának állandó
növekedésével folytonosan fejlődnek, így a
későbbiek folyamán igen sok munkát ta-
karítanak meg a könyvtárosnak. Ez utóbbi
a magam tapasztalata, u. i. 1950-ben
vettem át a könyvtárat mintegy 1358 darab
könyvvel és ma már 3326 kötettel rendel-
kezünk.

SZARNOVSZKY BÉLA,

a Kismotor és Gépgyár szakszervezeti
könyvtárosa

PELLENGÉR

AHOL SZEMÉTFEK NÉZIK A KÖNYVET

A Csepeli Autógyár egyik igen fontos nagyüzemünk. A gyárban sokezer munkás dolgozik. A munkások zöme HÉV-vel, vagy autóbusszon jár be munkahelyére. A vonaton sokan P. Howardot, régi Pesti Hírlap-féle sárgaregényeket, a Pengős Könyvtár szemetét és egyéb hasonló ponyvát olvasnak. Miért? Nem olvasnának szívesebben mást, valódi, jó irodalmat? Dehogynem. A Csepel Autógyár munkása: is éppúgy vonzódnak a tudáshoz, mint a többi gyárunkban dolgozók, ők is szívesebben olvasnának mai életünkről szóló műveket, jövőnkét megmutató szovjet regényeket és klasszikusokat. Ha szerét ejt-hetik egy ilyen könyvnek, akkor valóban azt is olvassák, de jó könyvhöz nehéz hozzá-jutniok.

Nincs talán ennek az üzemnek szakszervezeti könyvtára? Van, de a munkások többsége nem is tud róla. És még »szerencse«, hogy nem tud. Mert hogy is néz ki ez a könyvtár? Vagy százezer forint értékű, 4—5000 kötet könyv van benne, hogy mennyi, azt pontosan senki sem tudja. Egyszerűen azért nem, mert nemhogy katalógusa nincs ennek a »könyvtárnak«, de leltárkönyve sincs. Sőt, még a számlák is csak három hónapja vannak meg, mióta Farkas Eszter a könyvtáros. Ezideig helyiség sincs. Hogyan tárolják a könyveket? Ez az, amit a munkások, a könyvtár tulajdonosai, jobb, ha nem látnak. Mert néhány kötet kivételével, amely egy poros polcon szorong, a könyvek a piszkos földön hevernek egymásra hányva, mégcsak újságpapírost sem tettek alájuk, hogy megvédjék őket a mocskolóástól. Ilyen körülmények között természetesen köcsönzésről nem lehet szó. És ez már igen régen, talán több, mint egy éve így van.

Ha a könyveknek csak pénzben kifejezhető értékét nézzük is — hallatlanul felháborító a dolog. A Csepel Autógyár Üzemi Bizottsága nem tudja talán, hogy ezek a könyvek közösségi tulajdönt képeznek? Haszonáltal szemétfek nézik talán a könyveket? Nyilvánvalóan így van. De memcsak az Üzemi Bizottság felelős azért, hogy a közösség vagyona-val, »az öröm és tudás forrása«-val Csáky szalmájának módjára bántak, felelős ezért az üzem pártbizottsága is, amelyik türte ezt, és felelős a Vasas-szakszervezet is, mert kultúrnevelési osztályának munkatársa több ízben járt az üzemben, látta, hogy mi folyik ott, mégsem tett semmi hathatósat megszüntetésére. Felelős tehát sok van. Mégcsak az kell, hogy valóban átérezzék az üzem dolgozóival szembeni felelősségüket és megszüntessék ezt a türhetetlen állapotot.

KÖNYVET TUDOSNAK SEM ADUNK KÖLCSÖN, AVAGY A KULTURA SZABADSÁGA AUSZTRIABAN

Dr. Heinrich Brandweiner egyetemj tanár egy érdekes »könyvtári epizód« mond el a bécsi *Tagebuch* hasábjain. Egy könyvre volt szükségé a bécsi egyetem jogtudományi intézetének könyvtárából. Valamikor Brandweiner professzor is ott tanult és ott doktorált. Ement tehát dr. Hans Schima professzorhoz és kérte engedélyét a vezetése alatt álló intézet könyvtárának használatára. Ez azonban engedély helyett arról érdeklődött Brandweinerrel, hogy mióta van gráci katedrájától fölfüggesztve és a kar dékánjához utasította, aki azután közölte vele, hogy külön kari ülés fog könyvkölcsönzési kérese fölött dönteni.

Már ez a tény maga is nevetséges, hiszen könyvtár használatát minden tudományos dolgozóknak engedélyezni szokták, de a legnevetségesebb a kari határozat, mely Brandweiner professzornak megtagadja a könyvtár használatát azzal az indokolással, hogy fegyelmi eljárás alatt áll.

Brandweiner professzor ugyanis elnöke volt annak a nemzetközi jogász bizottságnak, amely az amerikai baktériumháború bizonyítékanyagát megvizsgálta. A Figl-kormány emiatt függesztette föl katedrájától. S a bécsi jogi kar erre való hivatkozással nehezíti meg, vagy éppen teszi lehetetlenné Brandweiner tudományos munkáját. Az egész eset élénken megvilágítja a tudományos kutatás szabadságát a mai Ausztriában. *Könyvtári epizód? Bizony több, mérhetetlenül több annál.*

KINOS KÉRDESEK

Miért készül Gyulán a Járási Könyvtár olyan »iramban«, mint a Luca széke? Vajon mikor lesz Gyulán Luca napja, illetve mikor nyílik meg a Járási Könyvtár? Miért nyílt meg akadály nélkül Gyomán és Orosházán és miért nem sikerül a szocialista fejlődés elsőrangú tényezőjének a megalapítása Gyulán? Békéscsaba az elmúlt év folyamán két épületet és négy fiókhelyiséget bocsátott, a Megyei Könyvtár rendelkezésére, Gyulán miért nem jutott egyetlen megfelelő helyiség sem könyvtár létesítésére? Holott az épületek és helyiségek osztogatásában Gyula ugyancsak bőkezű volt. Miért nem követte az illetékes Minisztérium utasításait, miért hagyja válaszolatlanul a Megyei Könyvtár átiratait? Miért nem szorgalmazza és segíti a jelenlegi könyvtár helyiségeinek átalakítási munkáitait? Miért hagyta veszni a nagyértékű magángyűjteményeket? Miért kezdhetette ki a könyvtár fapolcozatát a fagombá? Miért rághatták meg a régi nagyértékű hírlapgyűjteményeket az egerek? Miért irtózik Gyula a könyvtártól? Választ várunk. Gyula eddig rosszul felelt a kérdésekre. Reméljük, hogy rövidesen javítóvizsgát tesz.

Hét megyei könyvtár forgalma

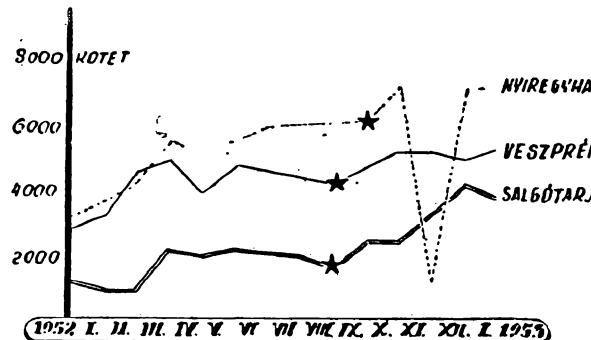
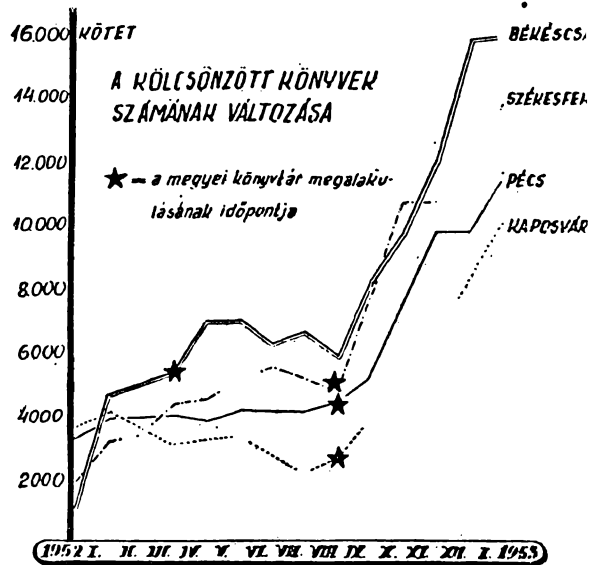
Az új megyei könyvtárak nagy részében a megalakulás után hatalmas mértékben megnövekedett a könyvforgalom.

Ezek a könyvtárak gondosan előkészítettek az átszervezést. A tanácsok hatáltság segítségével megfelelő épületet kaptak, kitűnő berendezéssel. Az olvasók otthonosan érzik itt magukat és személyes propagandájukkal dolgozóitársaikat is bevonják a könyvtár olvasótáborába. A könyvtárosok pedig jó munkával biztosították az átszervezés idején a zökkenésmentes átmenetet és a megnövekedett feladatokat végre is tudták hajtani.

Figyeljük meg, hogy a következő négy megyei könyvtár megalakulása milyen ugrásszerű fejlődést hozott a kölcsönzött kötetek számában:

*

Azonban nem minden megyei könyvtárunk készült fel megfelelőképpen az új feladatokra. Ezekben a helyeken az átszervezés bizonyos mértékig formális volt. Az olvasók nem érezték, hogy a megyei könyvtár többet jelent számukra, mint a volt városi könyvtár. A könyvtár munkája nem felel meg az olvasók igényeinek, a megyei könyvtár szervezeti erejét nem használták ki megfelelően. A könyvforgalom ingadozik vagy egyszerűen mozog. (Nyíregyháza például az egyetlen megyei könyvtár volt, amely a költözködést csak a könyvtár bezárásával tudta megoldani, ezért esett vissza annyira a novemberi forgalma.) Azonban, ha megfigyeljük az ábrát, kikkülönik, hogy még ezeknél a gyengébb könyvtáraknál is, az ingadozások ellenére, van fejlődés a tavalyi szinthez viszonyítva.

Eseménynaptár

Idén ünnepeljük II. RÁKÓCZI FERENC szabadságharcának 250. évfordulóját.

»A magyar mult nagy szabadságharcosa és haladó hadvezéréként
él népünk szívében II. Rákóczi Ferenc.«

(Farkas Mihály)

II. RÁKÓCZI FERENC EMLÉKIRATAI, Bp. 1951. Szépirodalmi. 243 old.; *Hegedüs Géza*: II. RÁKÓCZI FERENC, Bp. 1951. Művelt Nép. 48 old.; *Esze Tamás*: II. RÁKÓCZI FERENC TISZANTULI HADJÁRATA, Bp. 1951. Közokt. Kiadó. 92 o'd.; *Pach Zsigmond Pál*: FÜGGETLENSÉGI KÜZDELMEINK A HABSBURGOK ELLEN A XVII. SZAZADBAN. A RÁKÓCZI-SZABADSÁGHARC, Bp. 1951. Szikra. 56 old.; *Hadrovics—Wellmann* PARASZTMOZGALMAK A 18. SZÁZADBAN, Bp. 1951. Művelt Nép. 96 old..

1893. MÁRCIUS 26-ÁN, 60 évvel ezelőtt született TOGLIATTI PALMIRO, az Olasz Kommunista Párt főtitkára.

Togliatti P.: VALOGATOTT CIKKEK ÉS BESZÉDEK (ford. Sallai Géza), Bp. 1952. 355 old.; —: A BEKÉERT ES SZABADSÁGERT (ford. Gábor György), Bp. 1952. 47 old.; —: AZ EMBERISÉG EGYETLEN HELYES UTJA, Bp. 1952. 30 old.

1883. ÁPRILIS 4-ÉN, 70 éve született JUHASZ GYULA költő.

JUHASZ GYULA ÖSSZES VERSEI I—II., Bp. 1940—41. 334, 392 old.

1553. ÁPRILIS 9-ÉN, 400 éve halt meg RABELAIS FRANCOIS orvos és író, a francia irodalom egyik legnagyobb egyénisége.

Rabelais Fr.: PANTAGRUEL, Bp. 1948. 304 old.

Bibliográfiák

»MIT OLVASSUNK A NÉMET DEMOKRATIKUS KÖZTARSASAGROL MAGYAR NYELVEN?« a címe a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Népszerű Könyvészeti Sorozata 7. füzetének. Ez a kis ajánló bibliográfia a Német Demokratikus Köztársaságról szóló magyar nyelvű politikai és szépirodalmi könyvek és ismertető füzetek anyagát foglalja egybe, közte az egész német nép létkérdéseit érintő és a köztársaság megalakulásának előzményeire vonatkozó munkákat. A békeharc német vonatkozásainak megismertetésére e bibliográfiai füzet nagyon alkalmas.

Közzétette a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár olvasóterveinek harmadik sorozatát is. A 12 olvasóterv a rendszeres olvasásra szoktatás céljából — *A kommunizmus építése a Szovjetunióban, Példaképeink, A Magyar Tanácsköztársaság, A marxista-leninista filozófia, A mai Jugoszlávia, A szovjet irodalomról, A föld felfedezésének történetéből, A Komszomol, Milyen pályát válasszak?, Nagy német klasszikusok, A szovjet színház, A sportról* — tárgykörökből ajánl olvasásra műveket.

Az új bibliográfiák között említjük meg az Állami Könyvterjesztő Vállalat most kiadott két könyvjegyzékét. A »SZOVJET MŰSZAKI KÖNYVEK JEGYZEKE« iparágak szerint sorakoztatja a magyar nyelvű műszaki könyveket, a »SZOVJET MEZŐGAZDASÁGI MŰVEK JEGYZEKE« pedig közli a Szovjetunióban járt magyar parasztküldötségek beszámolóit ismertető és a szovjet mezőgazdaságra, a kolhozok és szovhozok életére, a természet átalakítására, a növény- és állattenyésztésre, a gépekre és gépállomásokra vonatkozó könyveket.

Az Állami Könyvterjesztő Vállalat ugyancsak közzétette a »TERMÉSZETTUDOMÁNYOS MŰVEK JEGYZEKE« első füzetét, amely a csillagászat, geodézia, geológia, hidrologia és a meteorológia körébe tartozó magyar nyelvű könyvkiadványokat sorolja fel.

FELHÍVÁS KÖNYVTÁROSAINKHOZ

KÖNYVTÁROS GIMNÁZIUM létesül 1953. szeptemberében Budapesten. Könyvtárosaink örömmel hallották erről a bejelentést már az I. országos könyvtáros konferencián, mert ebben pártunk és államunk részéről a könyvtármunka megbecsülésének újabb jelét láthatták.

A könyvtáros gimnázium célja falusi, termelőszövetkezeti, nagyzüzemi és járási könyvtárosok vagy a könyvtármunka egyéb területén dolgozó középokú szakemberek képzése. A tanulók 4 év után érettségi vizsgát tesznek, ami lehetőséget ad arra is, hogy a Tudományegyetem bölcsészkarán, a Pedagógiai Főiskolán vagy a Lenin Intézetben folytassák tanulmányaikat.

E célkitűzéseknek megfelelően a könyvtáros gimnázium a közismereti tárgyakból az általános gimnáziumban megszerezhető ismereteket nyújtja. Ehhez járulnak a szaktárgyak, amelyeknek elsajátítását elősegítik az iskolai tankönyvtárban végzett gyakorlatok. A tanulók a harmadik évben 3, a negyedik évben 6 hét gyakorlati munkát végeznek valamelyik nyilvános könyvtárban. Így az érettségi után már bizonyos gyakorlattal és hozzáértéssel rendelkező szakemberként kezdhetik meg munkájukat.

Az iskola két párhuzamos osztállyal indul, amelyekbe 30 fiút és 30 leányt vesznek fel azok közül, akik az általános iskolát jeles vagy legalább jó eredménnyel végezték el. A 60 diák közül 28-at diákotthonban helyeznek el, ahol számukra gondos nevelői felügyeletet és havi 50—150 forint térítés ellenében ellátást biztosítanak.

Könyvtárainknak sok olyan kis olvasójuk van, akik társadalmi munkaként kisebb könyvtárosi feladatokat is végeznek már, és szeretik a könyvtáros munkáját. Könyvtárosaink segítsék most az állami szerveket és hívják fel ezekben az ifjú könyvtárosoknak a figyelmét a könyvtáros gimnáziumra, hiszen minden új, szocialista könyvtáros, aki ezt az iskolát elvégzi, jelenlegi könyvtárosaink munkáját fogja segíteni. Hadd jelentkezzenek minél többen a legalkalmasabbak, a munkások, dolgozó parasztok, értelmiségiek gyermekei, hogy az iskola a legjobb segítséget adhassa népünk művelődésének.

Jelentkezni az általános iskolák igazgatóinál lehet.

KÜLÖNBÖZŐ NAPILAPOKBAN ÉS FOLYOIRATOKBAN MEGJELENT KÖNYVISMERTETÉSEK JEGYZÉKE

Böröcz Imre: **FESZITETT BETONSZERKEZETEK.** Újítók Lapja, február 5.

Burmakin: **GYÜMÖLCS- ÉZ ZÖLDSEGFÉLÉK IPARI FOGYASZTÁSA.** Újítók Lapja, február 5.

Courtede, Pierre (Pier Kurtád): **JIMMY (DZSIMMI).** Csillag, február (Murányi—Kovács Endre).

CSERNISEVSZKIJ: VÁLOGATOTT FILOZÓFIAI MŰVEI. Társadalmi Szemle, február (Szigeti József).

Dikisz—Malszkij: **KONZERVGYÁRAK GÉPI BERENDEZÉSEI.** Újítók Lapja, február 5.

Dreiser, Theodor (Teodor Drejzer): **AMERIKAI TRAGÉDIA.** Esti Budapest, február 20. (Murányi—Kovács Endre).

Fekete Gyula: **ESZMELET.** Magyar Nemzet, március 1. (Varga Imre).

Fekete Zoltán: **TALAJTAN.** Újítók Lapja, február 5.

Fjodorov, Pavel: **DOVATOR TABORNOK.** Irodalmi Újság, február 26. (Hegedüs Zoltán).

Földes Péter: **KANYARGÓS DRAVA.** Szabad Nép, február 16. (Boldizsár Iván).

Gergely Sándor: **TALÁLKOZÓ.** Irodalmi Újság, február 26. (Geréb Béláné).

Goda Gábor: **FARKASOK KÖZÖTT.** Csillag, február (Nagy Péter).

Hunyadi Sándor: **HAVASI LEVEGŐN.** Magyar Nemzet, február 15 (Antal Gábor).

Király István: **MIKSZÁTH KALMAN.** Társadalmi Szemle, február (Bodnár György); Irodalmi Újság, február 26 (Illés Béla).

Kököcv: **DALOK.** Csillag, február (Kovács Endre).

Kónya Lajos: **BÁNYÁSZLÁMPÁK.** Magyar Nemzet, február 15 (Vargha Balázs); Művelt Nép, március (Pándi Pál).

Koplenig, Johann: **VÁLOGATOTT CIKKEK ÉS BESZÉDEK.** Társadalmi Szemle, február (Beck István).

Lódi Ferenc: **SZEGED.** Csillag, február (Szabolcsi Miklós).

MALOM- ÉS SÜTŐIPARI ANYAGISMERET. Újítók Lapja, február 5.

MUNKÁCSY MIHÁLY VÁLOGATOTT LEVELEI. Magyar Nemzet, február 22 (Dutka Mária).

Postler: **VILLAMOSVEZETÉKEK VÉDELME.** Újítók Lapja, február 5.

Rjabov: **A SZOCIALISTA FELHALMOZÁS ÉS FORRÁSAI AZ ELSŐ ÉS MÁSODIK ÖTÉVES TERVBEN.** Újítók Lapja, február 5.

Spanov: **ÖSSZEESKÖVŐK.** Új Világ, február 12. (Aranyosi Pál).

Szuhorukov: **TEKERCEK ÉS TEKERCSSZIGETELESEK GYARTASTECHNOLÓGIÁJA.** Újítók Lapja, február 5.

Tvardovszkij: **VASZILIJ TYORKIN.** Magyar Nemzet, február 22 (Varga Imre); Szabad Ifjúság, március 5 (Illés Jenő); Új Hang, február (Nagy Péter).

Vidor Miklós: **BUDAI NAGY ANTAL.** Csillag, február (Weber Antal).

LEVELEZŐINK ÍRJÁK

TIZENHAT ÜZEMI KÖNYVTÁR MUNKAVERSENYE

A METESZ a múlt év novemberében és decemberében Szálain elvtárs születésnapjának tiszteletére versenyt rendezett az üzemi könyvtárak közt. A verseny főcélja a szovjet tapasztalatok terjesztése és megismertetése az üzem dolgozóival. A munkaverseny új típusa ez, amely nem zárult le december 21-én, hanem állandósult. A versenyre 16 üzemi könyvtár tett felajánlást, vállalásaival kiemelkedett közülük a kezdeti nehézségekkel küzdő Transzformátor Javító Gyár és Vörös Csillag Traktorgyár. Hegyi Nándor, a Csepeli Autógyár könyvtárosa vállalta a két kezdő könyvtár támogatását. A versenyeredmény értékelői figyelembe vették a kisebb és még nehézségekkel bajlódó könyvtárak helyzetét és 11 könyvtárban helyszíni ellenőrzést végeztek. Az értékelés eredménye az üzemi könyvtárak versenyében: 1. Csepel Autógyár, 2. MÁVAG, 3. Hídépítő Könyvtár, 4. a Chinoin Gyógyszergyár, 5. a győri W. Pleck-gyár és 6. a Diósgyőri Kohászati Üzemek. A tudományos és tervező irodák versenyében: 1. UVATERV, 2. Mélyépítési Terv, 3. VATI, 4. FOVATERV, 5. KÖZTI, 6. KÖZÉPTERV, 7. Vas- és Fémapárt Kutatóintézet.

A vállalatok mind nagyobb érdeklődése a műszaki könyvek iránt és a társadalmi munka aktívainak sikeres szervezése a verseny két főeredménye. A verseny tovább folyik.

Liborcz Alice,

a Középpületektervező Vállalat
könyvtárosa.

KÖNYVTÁROS-BIRALAT AZ IDEI MUNKANAPLÓRÓL ÉS JELENTÉSÉRŐL

Az 1953-as Munkanapló előnye az, hogy a korábbiánál kisebb, könnyen kezelhető. Helyes, hogy a címlapon hely jutott a népkönyvtár közvetlen felettes (szakmai) szervének feltüntetésére. Kitűnő gondolat a 2042/13—1952. miniszteri rendeletnek a helyi tanácsokat illető legfontosabb pontjainak közlése a címlapon, mert a tanácsok és rendelkezéseiket sokhelyütt nem veszik tudomásul és a pontok ugyanakkor a népkönyvtárosok is figyelmeztetik jogaira és kötelességeikre. A gyomal Járásí Könyvtár felszólította a népkönyvtárosokat, hogy a tanács és a könyvtáros felelősségteljesebb munkájának fokozásáért a rendelt ide nyomatott pontjait írassa alá a tanácselnökkel. Az aláíratás könnyebben menne és hatásosabb is volna, ha a rendeletkivonat végére odanyomatják: »A községi tanács VB elnökönek aláírása és a P. H.« Helyes, hogy az új nyomtatvány is figyelmezteti a könyvtárost, hogy a havi jelentést minden elsőjén postára kell adnia, de szerintem ennek nem a munkanaplón van a helye; mert a népkönyvtárosok egy része a munkanapló kitépett lapjait küldi majd el a járási, illetőleg megyei könyvtárnak, esetleg a jelentéssel együtt. Erre már nem egy példa volt. A jelentés úrlapjának formáját helyeslem, de hiányzik róla a hely az előző években beiratkozott olvasók számának feltüntetésére. Ha ilyen rovatot is ki kellene tölteni, az összehasonlítás ösztönözne munkájában a könyvtárost. Az 5. pont nevezékes szövegezése szerintem így volna helyes: »A könyvtár hány könyvet vett, vagy kapott társadalmi úton a hő folyamán.« Helyes volna, ha a jövőben a nyomtatványok módosítása, illetve újabbak kladása előtt meghallgatná a könyvtárosok véleményét is.

Huszár Rezső,

a gyomal Járásí Könyvtár vezetője.

ÚJ KÖNYVTÁROS-AKTIVÁKAT TOBOROZ AZ OLVASÓ-ÉRTEKEZLET

Januári könyvtárforgalmunk, amely 8337 kötet volt, minden korábbi hónap kölcsönzési számát meghaladta. Ebből az alkalmából leghűségesebb olvasóinkat értekezletre hívtuk meg. Az értekezleten könyvtárunk fejlődésének ismertetése után javaslatot és bírálatot kértünk. Több javaslat hangzott el, főleg könyvek beszerzésével és a kölcsönzési idő módosításával kapcsolatban. A tanítóképző igazgatója hangsúlyozta, hogy a könyvtár kölcsönzését segítik az intézet tanulóit. Az iskolai könyvtárak ugyanis itt eléggé hiányosak. A résztvevők többsége megállapította, hogy a két járás módszertani útmutatásának elvégzésére két könyvtáros kevés és ezért többen felajánlották segítségüket. A fiatal olvasók több ifjúsági könyvet kívántak. Az értekezleten hű olvasóink és aktívaink között 5 könyvet, néhány könyvjelzőt és több értékes apróságot sorsoltunk ki. Olvasó-értekezletünk meggyőzött bennünket arról, hogy ilyen módon és hasonló szovjet módszerekkel lehet szorosabbra fűzni a könyvtár és olvasók kapcsolatát.

Fenyvessiné Góhér Anna,

a bajai Járásí Könyvtár vezetője.

JÓ MÓDSZER A HANYAG KÖNYVKÖLCSÖNZŐK ELLEN

Januári munkámról beszámolva közlöm, hogy ez évben 954 olvasó iratkozott be könyvtárunkba, könyvforgalmunk pedig 5010 példány volt. Két irodalmi estet rendeztünk Petőfi életéről és munkásságáról. A Pártmunkás könyvtártermben rendezett előadást műsorral kötöttük össze. A körülbelül 250 főnyel közönség zenével kísért Petőfi-dalokat és több más műsorszámot megisméltetett. Ugyanezt az előadást és műsort az ifjúságnak is bemutattuk a gimnázium dísztermében.

Jelentősen megnövekedett könyvforgalmunkat állományunk már nehezen bírja, szükséges tehát, hogy olvasóink határidőre, pontosan visszahozzák a kölcsönvett könyveket. Ezt azzal igyekszem elérni, hogy a hanyag olvasókat a lejárat napján értesítem és ha ez sem használ, nevüket a könyvtár táblájára írom. A nevek mellé gúnyrajzokat illesztek, egyik például azt ábrázolja, hogy a vissza nem hozott könyv, amelyet a többi olvasó türelmetlenül vár, a szekrény alatt, egerék és pókok közt porosodik. Eredmény: maguk az olvasók figyelmeztetik kipellegézésükre a hanyag olvasókat, és sürgetik őket, hogy hozzák vissza a könyveket. Nem egyszer maguk vállalkoznak a régóta kintlévő könyvek behozására.

Martonosi Pál,

a kiskunhalasi Járásí Könyvtár vezetője.

A JÓL BETANITOTT AKTIVÁK JÓL HELYETTESITETTÉK A BETEG KÖNYVTÁROST

Az aktívák jól látták el a könyvtárat a több mint egy hónapig tartó betegségem idején. Decemberben és januárban 500-nál több új olvasót szereztek. A termelőszövetkezetnek kéthetenként 50—50 könyvet viszunk ki (a közeljövőben fiókkönyvtárat létesítünk a gépállomáson és a termelőszövetkezetben). Január 25-én Petőfi emlékünnepe rendeztünk, több mint 700-an hallgatták meg Szentpéteri Géza előadását. Hat olvasókört szerveztünk. Négyet lakóházakban, egyet az MNDSZ-ben, egyet pedig a DISZ-szervezetben.

Február 8-án Csokonai költészetét ismertettük, 10-én pedig természettudományos előadást tartottunk az ember fejlődéséről. Mindkét előadást könyvkiállítással költöttük össze. Így dolgoztak betegségem idején az aktívák. Most mezőgazdasági szakelőadásokat fogunk tartani.

Kovács Kálmán,
hajdúhadházi népkönyvtáros.

TÁNCSCOPORTOT ALAKITOTTAK A KÖNYVTÁROS-AKTIVÁK ALMÁSFUZITÓN

Minden eddiginél nagyobb látogatottságú irodalmi eszté rendeztünk Petőfi emlékére. A felnőtt olvasóinknak meghívót küldtem. az általános iskola VII—VIII. osztályos növendékeit és tanárait személyesen hívtam meg. Torday György budapesti előadó beszélt a költőről. A könyvtár úttörő aktíváiból táncscoport alakult, hogy élénkítse a könyvtári előadások műsorát. Már, meg is hívták a táncscoportot vendégszerelésre a budapesti Virányos-úti általános iskolába. Most készülünk a Magyar-Szovjet Barátság Hónapja alkalmából tervezett könyvismertetésekre.

Várady Miklósné,
a MASZOBAL Timföldgyár üzemi könyvtár

A JÓ MUNKA EREDMÉNYE: PUSZTAI NÉPKÖNYVTÁROSBÓL MEGYEI KÖNYVTÁROS

Az alsótekerpusztai állami gazdaság népkönyvtárában mindent megteszünk azért, hogy egyre több dolgozó paraszt ismerje meg a könyvet. Nemcsak kiadjuk a könyveket, hanem népszerű munkát is végzünk. Könyvtárunk irodalmi előadásokat, diafilm-vetítéseket rendez. Munkatervünk szerte elősorban a pártoktatást segítjük. Most már 868 kötetünk van és 20 újságot járattuk. A könyvtár minden este meleg szobával várja az olvasókat. Irodalmi esténken Hartai Emil, Nyikolajeva »Az aratás« című művéről tartott előadást, amelyhez a 70 részvevő dolgozó közül tizenhárman hozzászóltak. »Az aratás« azóta még többet olvassák. Januárban 38-an léptek be a könyvtárba, a december havi 265 kötet forgalommal szemben januárban 332 példány fordult meg az olvasók kezén.

Havrilla János
népkönyvtáros.

(Havrilla Jánost röviddel a beszámolója után jó munkájáért a székesfehérvári Megyei Könyvtárba helyezték. Ujabb levélben írja, mennyire örül »A Könyvtáros« jutalomkönyvének: »Rükösi Mátyás válogatott beszédek és cikkek« c. művének, mert munkájában sokat tanulhat a gyűjteményből. Egy lelkes, volt aktívja így emlékezik meg Havrilla elvtárs munkájának eredményéről):

Havrilla elvtárs Székesfehérváron sem felekedett meg rólunk, sőt, könyvtárunk meglátogatásakor három diafilmet hozott magával. Még ő szervezte meg a vasárnapi mesedélutánt és filmvetítést, amelyen a felnőttek is részt vettek. Azóta követelik, hogy mindig megtartsuk a mese-estét. A mese szórakoztatja a dolgozókat, a filmből pedig tanulnak.

Prliger Károly
alsótekerpusztai úttörő.

MEGALAKULT A SIÓFOKI JÁRÁSI KÖNYVTÁR

Örömmel közlöm, hogy Siófokon megalakult a Járási Könyvtár. Most hárman — és feleségem, mint első aktíva — dolgozunk, hogy könyvtárunk

az első közt legyen. Januárban 3000 könyvet kölcsönözlünk. Minden gyűlésen összekötöm a napi kérdések és politikai események megbeszélését a könyvgyűléssel. Mint járási szervező szeretném elérni, hogy könyvtárunk a síófoki, tabi és fonyódi járás területén lévő kisebb népkönyvtárak munkáját elősegítse. 1949. óta dolgozom itt, mint könyvtáros. Munkámban a legnagyobb segítséget természetesen a párt adta, továbbá a Szabad Nép és a Somogyi Néplap, de amióta a Könyvbarát, illetve A Könyvtáros megjelenik, ez a folyóirat elengedhetetlen segítőt a könyvtári munkámban.

Neuráth Ede,
a síófoki Járási Könyvtár szervezője.

KÖNYVTÁROS-ÉRTEKEZLET LESZ SÁTORALJAUJHELYEN

A sátoraljaújhelyi Járási Könyvtár könyvtáros-értekezletet rendez március hó folyamán és ugyanakkor megnyitja ünnepélyesen olvasótermét is. Az értekezlet főpontja lesz a tavaszi mezőgazdasági munkák segítése, amelyről én magam tartok előadást. A másik napirendi pont az eddig elvégzett munka értékelése, valamint az előttünk álló feladatok megbeszélése, módszerek átadása és végül tapasztalatcsere, amely a könyvtárosok hozzájárulási alapján alakul majd ki. Az értekezlet bizonyára fokozza majd a könyvtárosok és a Járási Könyvtár dolgozói közt kialakult baráti kapcsolatot, ami nagyon fontos, mert a könyvtárosok nagy része társadalmi munkában végzi feladatát. A könyvtárosok nap nap után, ha Sátoraljaújhelyen járnak, meglátogatják a Járási Könyvtárat. Most feladatul tűztük ki a tavaszi mezőgazdasági munkák állandó segítségét szakelőadókkal, kiállításokkal és a mezőgazdasági szakkönyvek állandó propagálásával. A sárospataki és a sátoraljaújhelyi járási tanács mezőgazdasági osztályvezetőivel beszéltem meg, hogy melyek azok a községek, ahol leghamarább szükséges mezőgazdasági szakelőadások megtartása.

Nagy Attiláné,
a sátoraljaújhelyi Járási Könyvtár vezetője.

MSZT-KULTÚRHETET SZERVEZ EGY JÁRÁSI KÖNYVTÁR

Minden könyvtárnak hivatása, hogy kivégezzék a soronlévő politikai, gazdasági és művelődési feladatok megoldásából. A szakszói Járási Könyvtár dolgozói tehát a Magyar-Szovjet Barátság Hónapja keretében megszervezik az MSZT-kultúrhetet. Műsorgetervük szerint a kultúrheten naponta megszólal a községi hangos híradón az MSZT-hangosújság. A hangosújság bevezető szöveggel, szovjet indulókkal és zeneszámokkal kezdi híradását. Ismerteti majd az MSZT-tagok munkáját, munkamódszerét, eredményeit és a környék munkájához felhasználható szovjet tapasztalatokat. Jó szavalkó szovjet költők verseit mondják el és a »Szovjet könyvvel a békéért« rovatban politikai, szépirodalmi és ismeretterjesztő szovjet könyveket fogunk ismertetni. A »Bírlat« rovatban rámutatunk a könyvtárosi, mezőgazdasági és más munkák hiányosságaira és igyekezzünk szovjet példák nyomán a kijavítás módját feltárni. Ismertetjük a műsorra kerülő szovjet filmeket. A hangosújság dalokkal, szavalkókkal fejezi be napi műsorát és közléseit.

A községekben könyvkiállítások, könyvmegbeszélések és kultúrbeutatók rendezését szervezzük. Szükszón megbeszéljük majd a tavaszi mezőgazdasági munkák szovjet agrotechnikáját.

Lészko András,
a szakszói Járási Könyvtár vezetője.

TOLNA MEGYEI JÁRÁSI KÖNYVTÁRAK VERSENYE

Örömmel jelentem, hogy Sztálin elvtárs születésnapjára tett felajánlásomat teljesítettem, csupán a katalógust, amit elkészítettem idejében, nem tudom az olvasók szolgálatába állítani katalógusszekrény híján.

Első negyedévi munkatervemet is kidolgoztam, melyben könyvismeretéseim, a gyors leltározás, az üzemi és falusi könyvtárak segítése, könyvtári albizottság szervezése, a sajtóval való szoros kapcsolat, a párttal való legszorosabb kapcsolat fenntartása, az elavult és ponyvairodalom összeszedése, valamint egy mozgalom megszerzése szerepel, melynek keretében összegyűjtjük az olvasóknak a különböző könyvekről alkotott véleményét és azokat az Allami Könyvterjesztő Vállalatnak megküldjük.

Januárban versenyre hívtuk ki Tolna megye összes járási könyvtárát, alábbiakban közlöm a feltételeket:

1. A Népművelési Minisztérium és a Megyei Könyvtár utasításait és rendelkezéseit határidőre és pontosan végrehajtjuk.

2. A Népkönyvtári Központ könyvesládát és a kísérőjegyzék másodpéldányát három napon belül visszaküldjük, a könyveket ugyanannyi idő alatt leltározzuk.

3. A könyvkölcsönzési és raktári kartotékokat rendszerben tartjuk.

4. Az olvasókkal külön is foglalkozunk és megkérjük őket újabb olvasók szerzésére.

5. A dekorációt megfelelő időközönként frissítjük.

6. A járási székhely területén havonta hat könyvismeretést tartunk.

7. Járásunk területén az olvasók számát 30 százalékkal emeljük.

8. A járás területén havonta egy könyvankétot tartunk.

9. Könyvgyűjtést indítunk az úttörők közreműködésével, melynek célja a ponyvairodalomnak a lorgalomból való kivonása.

10. Rendszeresen rendezünk könyvkiállításat.

11. Mozgalmat indítunk, melynek célja, hogy az olvasók írásbeli véleményét eljuttassuk illetékes helyre.

Január 24-én avattuk népkönyvtárunkat Járási Könyvtárrá, melynek működéséről legközelebbi levelemben számolok be.

Zsiga Pál,

a bonyhádi Járási Könyvtár vezetője.

»A KÖNYVTÁROS« ELINTÉZTE

Kazinczi Dénes. »A Könyvtáros« jászladányi levelezője elpanaszolta levelében, hogy Gyárfás Anna népkönyvtáros egyben a pusztakürtől állami gazdaság dolgozója is és így csak vasárnap tarthat könyvtári óráit. Függetlenített könyvtárost szeretnének a jászladányi könyvtárba.

A panaszt továbbítottuk a Népművelési Minisztérium Könyvtárosztályára, amely azonnali utasította a szolnoki Megyei Könyvtár vezetőjét, hogy vizsgálja meg a jászladányi népkönyvtár ügyét és gondoskodjék a községben tartózkodó új könyvtárossal. Ugyanezkor értesítette levelezőnket, hogy a könyvtárnak — lorgalmától függően — június 1-től függetlenített könyvtárosa lesz.

*

Liborcz Alice, a KOZTI üzemi könyvtárosa panaszolta, hogy az antikváriumokból újabban nem kapják meg betekintésre a könyveket és így vásárlás előtt nem válogathatnak.

»A Könyvtáros« a panaszlevél másolatát megküldte az AKV-nak. Levelezőnk legutóbb közölte velünk, hogy az Allami Könyvterjesztő Vállalat néhány könyvtárnak — így az ő vállalatjé könyvtárának is — engedélyezte, rövid időre ugyan, a könyvek megtekintését. Hozzáfűzük ehhez, hogy megnevezítés helyett az AKV-nak arra kell törekednie, hogy minden módon elősegítse az üzemi könyvtárak vásárlásait.

*

Kunsági János újkígyósi népkönyvtáros többször panaszkodott »A Könyvtáros« szerkesztőségnek, hogy a tanács mostohán bánik a könyvtárral. Az egész faluba bevezették a villanyt, csak a könyvtárba nem.

»A Könyvtáros« közbenjárására a Népművelési Minisztérium Könyvtárosztálya utasította a Békés

Megyei Tanács Népművelési osztályának vezetőjét, hogy sürgősen vizsgálja meg a könyvtár helyzetét és tegye meg a szükséges intézkedéseket.

*

»Pellengér« rovatunkban megírtuk, hogy a Népművelési Minisztérium által a számbokli népkönyvtár anyagi támogatására küldött 500 forintot a helyi tanács a könyvtár szükségleteinek figyelembevételével nélkül használta fel és annak nem minden forintját fordította a könyvtár céljaira.

A Népművelési Minisztérium Könyvtárosztálya közbenjárásunkra arra kérte a Pestmegyei Tanács VB Népművelési osztályának vezetőjét, hogy vizsgálta meg az ügyet és egyben javasolta, hogy a Megyei Tanács VB elnöke vonja felelőségre a helyi tanácsot.

*

Dobra Lajos, Gyulavári—Dénestmajor népkönyvtárosa elpanaszolta levelében szerkesztőségünknek, hogy hiába kért könyveket a Megyei Könyvtártól, még választ sem kapott. Könyvtári kiadásait saját pénzből fedezi, ilyen célra egy fillért sem kapott eddig.

Közbenjárásunkra a Népművelési Minisztérium Könyvtárosztálya utasította a békéscsabai Megyei Könyvtár vezetőjét, hogy gondoskodjék a népkönyvtár könyvkiegészítéséről és kiadásainak megterítéséről.

*

Erdélyi Béla tiszánánai népkönyvtáros levelében elpanaszolta, hogy könyvállománya már nem tudja kielégíteni a megnövekedett forgalmát.

»A Könyvtáros« közbenjárására a Népkönyvtári Központ február 27-én 500 darab könyvet küldött a tiszánánai népkönyvtárnak.

»A KÖNYVTÁROS« MEGJUTALMAZOTT LEVELEZŐI

LIBORCZ Alice, MARTONOSI Pál, KOVACS Kálmán, HAVRILLA János, PRIEGER Károly, NEURATH Ede, LÉSZKÓ András, REINITZ Jenőné, TARNAVOLGYI András, MEIXNER József, BERI Béla, MELLAR Mária, DOBRA Lajos, ERDÉLYI Béla, SZARNOVSZKY Béla, BARDI József levelezőink között kiosztottuk a következő könyveket:

Ílyes Gyula: *Pe:őfi, Zrinyi Miklós válogatott művei, A halhatatlan szabadság dala*, Theodore Dreiser: *Amerikai tragédia*, Móricz Zsigmond: *Légy jó mindhalálig*, Koptyajeva: *Ivan Ivanovics*, Móricz Zsigmond: *Új világot teremtsünk*, Gerő Ernő: *A vas, az acél, a gépek országáért*, Malcev: *Szívvel-lélekkel*, Frank Hardy: *John West ha alma*, Gorbátov: *Donyei bányászok*, Nexő: *Hóditó Pelle*, Arany János válogatott művei II., Móricz Zsigmond: *Életem regénye*, Csajkovszkij: *Nálunk már reggel van*, Illés Béla: *Kárpáti rapszódia*.

IRODALMI TÁJÉKOZTATÓ

POLITIKAI MŰVEK

Boleslaw Bierut:

A PÁRTRÓL

Szikra

Boleslaw Bierut, a lengyel népi demokrácia vezetője, a nemzetközi munkásmozgalom egyik kiemelkedő alakja. Egyes írásait, beszédeit a magyar olvasóközönség a sajtóból már eddig is ismerte. Ez a könyv, mely válogatott beszédeit és cikkeit tartalmazza, mégis egy új világot tár fel a magyar olvasó előtt. A Lengyel Népköztársaság stratégiai helyzeténél, területének nagyságánál, lakosságának létszámánál és földjének gazdagságánál fogva igen jelentős népi demokratikus ország. Tanulmányozásához és megértéséhez úgyszólván kulcsot ad a kezünkbe Bierut elvtárs, amikor kivételes szónoki műveltséggel és a szocializmus igazságába vetett hit heves, forradalmian tömör szavaival megvilágítja a lengyel népi demokrácia vezető erejének, a lengyel pártnak multját és jelenét.

A kötetben foglalt beszédek és cikkek 1948. december 15. és 1952. április 18. között keletkeztek, a lengyel párt fejlődése szempontjából döntő jelentőségű időszakban. Ez az időszak a lengyel munkáscsapat egységének megteremtésével veszi kezdetét és az elhajlók, diverzánssok elleni harc, a párt és a nép ellenségeinek leleplezése, a párt megtisztítása és rohamos erősödése útján vezet a forradalmi tömegpárt jelenlegi magas színvonalához. Bierut írásai azonban nemcsak ezen az útszakaszon viszik végig az olvasót, hanem az időszerű problémák és feladatok dialektikus elemzése során visszanyúlnak a gyökerekig és előremutatóan fényt vetnek a fejlődés jövődjéé szakaszára is.

A marxizmus-leninizmus tanításával felfegyverzett Lengyel Egyesült Munkáspárt a hősi lengyel munkáscsapat és a lengyel nemzet kiapadhatatlan energiájából meríti legyőzhetetlen erejét. Ennek a pártnak a vezetője Bierut elvtárs, a lengyel munkáscsapat legjobb fia, a munkásmozgalom önfeláldozó, törhetetlen harcosa, aki biztos marxista tudással és évtizedes harcokban szerzett gyakorlati tapasztalatai segítségével vezeti pártját a lenini-sztálini úton.

Hazánk és pártunk fejlődési feltételei és körülményei sokban eltérnek a lengye-

lekétől, de útunk — a szocializmus útja — közös. Tanulmányozzuk Bierut elvtárs könyvét! Tapasztalatai és tanulságai megkönnyítik munkánkat, elmélyítik a lengyel testvéri népi demokráciához fűződő baráti viszonyunkat, segítik pártunk és népünk előrehaladását.

Székely Andorné

Palmiro Togliatti:

*VALOGATOTT CIKKEK
ÉS BESZÉDEK*

Szikra

Olaszország ma első vonalában áll annak a harcnak, melyet a nyugateurópai munkásság az amerikai imperializmus háborús tervei ellen folytat. Komoly harc ez, véres és áldozatos küzdelem, mert az amerikai zsoldban álló kormányhatalom nem válogat az elnyomás eszközeiben. A pápa és az olasz lakajminiszterek tüzzel-vassal dolgoznak azon, hogy az olasz népet besorakoztassák az amerikai világuralom szolgálatába. Az olasz ipart és kereskedelmet máris kiszolgáltatták az amerikai tőkének, üzemet üzem után zárnak be, ezért nő irtózatos mértékben a munkanélküliség, a csökkent munkahetet dolgozók tömege.

A Kommunista Párt lankadatlan energiával dolgozik azon, hogy elhárítsa a Wall-Streettel paktáló klerikális reakció sötét aknamunkáját a köztársaság demokratikus vívmányai ellen és megghiúsítsa az újfasiszta diktatúrát.

A Kommunista Párt élén Palmiro Togliatti vezeti a harcot ez ellen a fasiszta előretörés ellen, az olasz nép békéjének védelmében. Cikkeiből és beszédeiből, amelyekben hét esztendő nehéz küzdelmeinek története tükrözik, pontosan követhető az olasz politika fejlődése a német és olasz fasiszmus elleni egységes népi küzdelem hónapjaitól (1944. június—augusztus) De Gasperi kormányának a köztársasági alkotmány ellen szervezett merényletéig és Togliattinak az 1952 júniusában monzott hatalmas képviselőházi beszédéig, melyben Ridgway tábornok olaszországi látogatásával kapcsolatosan a tudományos dokumentáció és szónoki tehetség megrázó erejével szedte ízekre az olasz és a nemzetközi reakció politikáját, az amerikai generális nevéhez tapadó baktériumháború tényeit. Maga ez a beszéd a legszebb kortörténeli dokumentumok közé sorozható.

Tanulságos és érdekes élmény Togliatti cikkein keresztül végigkísérni az olasz reakció fejlődését a Mussolini-féle fasizmus összeomlása után az általános helyzet kényszere alatt elfogadott demokratikus köztársasági rendszertől a mai amerikai típusú neofasizmusig. Togliatti már 1945 szeptemberében rámutatott arra, hogy az angol-amerikai diplomaták és katonák meg a velük egyháron pendülő olasz burzsoa politikusok alig néhány hónappal az antifasiszta háború után Szovjetunió-ellenes háborúra izgatnak. Az olasz békeszerződésrel kapcsolatosan a Vatikán és Washington a legaljasabb kútmérgezést érzik, amikor azzal vádolják a Szovjetuniót, hogy útjába áll az igazságos békének, Togliatti elvtárs írásából és szavaiból azt a bizonyosságot merítjük, hogy az olasz nép, mely húsz éven át sínylette a fasizmus elnyomását és nyomorát, melyet idegen megszállók csizmái tiportak, mely mégis képes volt ellenállni és előrehaladni — »most is képes lesz egyesíteni erőit, képes lesz arra, hogy újabb erőket ébreszsen fel és hogy a béke, a szabadság és az olasz nemzet megmentése érdekében ismét vereséget mérjen a reakció politikájára».

Aranyosi Pál

Richard Squires:

A HÁBORÚ GYUJTOGATÓI — EGY ANGOL TISZT FELJEGYZÉSEI

Szikra.

Richard Squires 1939-ben egyetemi hallgató volt. Irodalommal foglalkozott. Amikor a háború kitört, így látta a politikai helyzetet: »A náciizmus a halált és a barbárságot jelentette, a náciizmus elleni harc pedig a békét, az életet és a jövőbe vetett bizalmat. E napokban szabadon választhattunk a náciizmus és a demokrácia, a véget nem érő gyilkos háború és a jól megalapozott tartós béke között.« Squires a békét választotta és önként jelentkezett a brit expedíciós hadseregbe. Részt vett a franciáországi, az olaszországi, majd a németországi harcokban. A háború befejezése után a brit rajnai hadsereg főhadiszállására került.

A háború nagy kiábrándulást okozott Squiresnek. Sehogyan sem értette, miért vesztegették a jól felszerelt, harci kedvvel eltelt hadsereget. Nem értette, miért szabotálják a háborút. Ami akkor nyitott kérdéssé maradt, arra bőséges választ adott a megszálló hadsereg főhadiszállásának boszorkánykonyhája. Squires saját megfigyelései alapján írja le az angol-amerikai megszállás mesterkedéseit. Leírja az újrafelfegyverzést és a fasizálás folyamatát,

bemutatja, hogyan szerelik le sorra a békeiparágakat, hogy piacot teremtsenek az angol-amerikai exportnak, viszont teljes gőzzel üzembe helyezik a hadipart, élükön a jól kipróbált náci vezetőkkel. Amerikai és angol »egyenruhás alkuszok« Nyugat-Németországot egyetlen hatalmas fekete-piacnak tekintik. A közkatantól fel a főparancsnokig, Robertson »gumigenerálisig«, majd utódjáig, Kirkpatrickig mindenki ad-vesz-cserél. Az amerikaiak természetesen messze túlszárnyalják ezen a téren is az angolokat és a »Union Jack«, az angol zászló, mindenütt háttérbe szorul az amerikai csillagos lobogó mögött. Nagy figyelmet fordít Squires a német militarizmus újjáélesztésére. Leírja, hogyan állítják ismét munkába a volt náci tábornokokat: »A német militarizmus újjászületése nem veszély többé, hanem valóság; befejezett tény. Politikusaink bűnös tevékenységének eredménye önmagáért beszél: Európa népei fölött egy újabb háború veszélye lebeg.« Squiresnek, ha hű akart maradni önmagához, újra cselekednie kellett. Atment Kelet-Németországba és közzétette feljegyzéseit, hogy ezzel is segítsen »széttépni a család és hazugság szövénét, amelyvel becsutelen politikai cselzővők leplezni akarják aljas üzelmeiket».

Squires könyvének megjelenése nagyon károsan érintette Anglia és Amerika vezető körét, mert megcáfolhatatlan dokumentumaival és fotókópiáival leplezi őket és a béke ügyét szolgálja, felnyitja a becsületes emberek szemét, megmutatja nekik, honnan fenyeget a veszedelem.

R. I.

AZ ARANY ÉS A NYOMOR VILÁGA

Szikra

M. Iljin cikke a kötet élén ezt a címet viseli: »Utazás a földön«. Megírja, hogy ha valami más égítést lakója megénekezne a földre, itt sok mindent különönsnek és érthetetlennek találna. Az idegen bolygóról idecsöppent vendég elmondaná, hogy a földön tett utazása során járt egy nagy szárazföldön, amelyet a bolygó lakói Amerikának neveznek. A földrész déli részén olyan gazdag a természet, hogy ott bőségesen lehetne hasznos növényeket termesztetni. Mégis Dél-Amerikában sok millió ember éhezik. Járt olyan országban, amelyben igen elterjedt az a lelki betegség, amelynek a tapasztalt földi orvosok a »hysteria bellica« — háborús örület — nevet adták. Aztán ez az idegen utas bejárt egy olyan országot, amelyet Szovjetunióknak neveznek s amely az egész szárazföld egyhatodát öleli fel. Látta, hogy az emberek ott óriási területeken átalakítják a természetet.

Amerika és amit mi nyugatnak nevezünk, az arany és a nyomor világa. Erőről a világról ad hírképet a kötet minden cikke, a legismertebb szovjet írók és újságírók, valamint a nyugati világ békeszerelő, haladó szellemi magyságainak tollából. Finnországi élmények, az amerikaiak terjeszkedése Norvégiában, a Temze-parti főváros lakóinak végtelen nyomora, a francia fiatalok tragédiája, Franco Spanyolországának terrorja, egy-egy vádoló fejezet — mind könyörtelenül rántja le a leplet a harmadik világháborút előkészítő imperialistákról. Az olvasó eljut Bonnba, a Ruhrvidékre, az Inn-folyó völgyébe, látogatást tesz Zürichben, Bernben és Genfben, de seholsem lát mást, mint csak azt, hogy tobzódik az arany, a háborús uszítás és vele szemben nő a nyomor, de nő a népek békeszeretete, a háború gyűlölete. A könyv lapjain egy hónapot töltünk Olaszországban, aztán látjuk Jugoszlávia gyarmatosítását, és a görög monarcho-fasizták terrorját. A világ békeharcának legkiválóbb újságírói vezetnek el Azsziába, egy pakisztáni faluba, Indiába. Erezzük Ceylonban a békeharc hevességét, meglátjuk Indonézia igazi arcát és az egyiptomi helyzetet.

A költői végén Amerikába jutunk a Wall-Streetre, Washingtonba, a Panama-csatornához, Columbiába és Venezuelába.

M. Iljm cikkének képzelt alakja, a földre tévedt vendég az idegen bolygóról, így búcsúzik el az olvasótól: *»Hallottam, hogy 600 millió ember szavazott a békére Önök-nél. Miért nem egyeznek meg mindannyian abban, hogy sohasem fogják irtani egymást, és nem rombolják le azt, amit saját maguk építettek? Hiszen ez lenne a leg-egyszerűbb és a legészszerűbb...«*

A Szikra e kiadványa lerántja a leplet az arany és nyomor világról és minden olvasóban megerősíti ezt a hitet: a béke lenne a legegyszerűbb és a legészszerűbb.

A világ népei kiszélesedő békeharcának fontos dokumentuma ez a könyv.

D. L.

MAGYAR ÍRÓK

Móricz Zsigmond:

ÉLETEM REGÉNYE

Szépirodalmi Könyvkiadó

1938-ban, a hatvanadik életéhez közeledő Móricz Zsigmond a Pesti Napló hasábjain folytatásokban kezdte közölni önéletrajzát, az *Eletem regényét*. A folytatásos közlésekből kötetnyi vastag életregény keletkezett, az öregedő Móricz egyik legnagyobb alkotása. A regény három nagy fejezetében a gyerekkor esemé-

nyeit idézi vissza, anyagát három magyar falu nevéhez köti, emlékeit a három gyerekkori állomáshely és színtér köré csoportosítja: *Csécse, boldog sziget, Istvándi, földrengés után, Pthrügy, a feledhetetlen szünetek*.

Móricz életregénye már írói programjában, írói törekvésében is eltér a hagyományos írói életrajzoktól. *»Ahogy életemen végighaladok, nem az események fontosak nekem, nem a fordulatok és nem a mese. Szakadatlanul a miértet keresem«* — vallja a könyvben. Nem az a célja, hogy valami teljes, krónikaszerű képet adjon gyerekkoráról. Kérdésekre keres feleleteket, saját élete és családja sorsdöntő problémáit akarja teljesen megérteni. Családi pályájuk felfelé ívelő vonalainak és letöréseinek indítékait kutatja, a nagy családi összemomlások igazi rúgóit. Szinte a kutató tudományos szenvedélyével tárja fel gyerekkorát, a szülők, nagyszülők, sőt dédszülők életének minden olyan mozzanatát, amely kapcsolatban állt saját életével, egyénisége kialakulásával. Anyját és a falusi parókiák anyakönyveit egyaránt ki-vallatja és hetekre beletemetkezik a gyerekkorában megjelent újságokba. Ez a kereső-kutató indulat ad sodrást a regénynek, ez fogja össze valamennyire a hatalmas anyagot, az egymás nyomában felszökő — és Móricz tollán nyomban kerek történeté, sőt kész novellává érő — gyerekkori élményeket. Különösebb szerkesztési igény nem vezet, a három gyermek-kori állomás, Csécse, Istvándi és Pthrügy, csak lazán köti csomóba az eseményeket, a gyermekkor emlékei közé, egy-egy asszociáció kapcsán odaszóvi későbbi élete tapasztalatait és eseményeit is, a felesége, Janka éppúgy hőse ennek a könyvnek, mint gyerekkorának szereplői. Az egész könyvön érezhető az öregedő Móricz lázas sietsége, ahogy pazarlóan önti magából a képeket, a figurákat, helyzeteket és konfliktusokat, mintha valósággal szabaddulni akarna tőlük: *»...mindig számtalan témám volt készenlétben, soha témahiányban nem szenvedtem, ellenkezőleg: időmérdek életem volna szükségem, hogy mindazt megírjam, ami megírásra valóan felrakódott bennem.«* Egy kötetnyi nagyszerű, érett novellát rejt magába az *Eletem regénye* és ki tudná megszámolni, hogy hány, izgalmasan érdekes novella-csírát. Milyen magyszerű novellává sűrítte Móricz, anyja elbeszélése alapján saját részletelője történetét, vagy a tüzeség felrobbanását, amely családjuk anyagi összemomlását idézte elő. A gyerekkori árvíz, apja kocsmái mulatozása, vagy a későbbi emlékekből előrevetített »irodalmi« tea Pesten, a dilettáns grófnőnél, vagy a

Tűgyi ebéd című részlet, Móricz legjobb írásainak intenzitásával ragad meg örökre az olvasó emlékezetében. Hány nagyszerű jelenetben érzékelteti Móricz a két szülő harcát, a falu legaljáról felfelé törő hatalmas ambíciójú apa és az úriaskodó, ábrándozó leosúszott papi családból származó anya örök viaskodását. A regény legfeledhetetlenebb és legjobban megrajzolt figurája az apa. Szinte az egész regényt betölti kissé mesehőssé növelt, mégis hűs-eredetiségű alakja, mindig robbanásra kész indulata. Egy kicsit Túri Dani, hatalmas vállalkozó kedvével, makacs szívósságával; csak szelidebb erotikájú. Maga Móricz is az önéletrajz írása közben döbben rá, hogy hányszor az apját írta meg, az apa vonásait domborította ki parasztlégyénytigrisraiban, ahogy a falusi naiva alakjában is mindig Zsuzsikát rajzolta, első gyermekszerelemét. Az *Eletem regénye* Móricz több irodalmi alakjának kulcsát adja, de Móricz egész életművének is magyarázata ez az életrajz. Erősen szociális látásmódja, a társadalmi problémák és osztálykonfliktusok iránti nagy fogékonysága, ebben a mozgalmas gyermekkorban gyökerezik a falusi jómódból a falu aljára, az éhezésbe zuhanó gyerek élményeiben és tapasztalataiban. Életrajzában ezeket az élményeket újra átélve, és forrásaikat felkutatva gazdag társadalomrajzot is ad három magyar falu multszázadvégi életéről. Klasszikus önéletrajza egyben a két világháború közötti falukutató irodalom egyik legfontosabb alkotása is.

Vargha Kálmán

Móricz Zsigmond:

ÚJ VILÁGOT TEREMTSUNK

(Gyűjtemény 1918—19-es írásaiból)

Művelt Nép Könyvkiadó

Irodalmunk történetének bűvárai az elmúlt esztendőkből sok értékes Móricz-írást hoztak felszínre, a hozzáférhetetlenség tengeréből. A »Gyalogolni jó« és a »Válogatott irodalmi tanulmányok« után most megjelentek Móricz Zsigmond a Tanácsköztársaság idején és az azt megelőző néhány hónap alatt született írásai; elbeszélések, riportok, tárcák, brosúrák. A magyar nép forradalmát, felszabadulását üdvözi, az új életet magyarázza és lélti ezekben az írásokban Móricz.

A 19-es Magyar Tanácsköztársaság hatása irodalmunkra — egyáltalán: a proletárdiktatúra kulturális életének, az utókorra gyakorolt befolyásának jegyei még nincsenek rendszeresen, átfogóan, megfelelő szempontok alapján feldolgozva.

Eppen ezért szinte úttörő jelentősége van Durkó Mátyás munkájának, aki előbúvárkodta, csoportosította, alapos és lelkiismeretes bevezető tanulmányban méltatta és magyarázta Móricz Zsigmond írásait.

Móricz nem pusztán »lelkösen üdvözölte« a forradalmat, mint a magyar írók nagy része. A forradalommal élt, érte dolgozott, vele lépett előre, a forradalommal fejlődött.

»A nép kezére kell jutni minden termőföldnek« — írja 19-ben egyik írásában. És mikor megjelenik az új földtörvény a földreformról — a forradalom, a magyar történelem legnagyobb eseményeként üdvözli. Még izzóbbá lesz a hangja a nép teljes győzelme, 1919. március 21. után, még közelebb kerül a néphez. »Új közönység« című írásában olvashatjuk ezeket a sorokat:

»A Nemzeti Színházban voltam este, s új közönység ült körülöttem.

Meg voltam hatva és el voltam bűvölve, mikor gróf Széchenyi Béla páholyában három dohánygyári kisasszonyt és egy öreg fekete fejkendő s nént láttam... Mintha lekasztják a függőnyt az ablakról, a nyári sötét szobában s egyszerre beömlik a gazdag napfény: a proletár szemékből úgy lobog ma a szív hősege, az értelem fénye.

Jó és szép világ. Legszebb minden világok között: emhéri világ.«

A kötet egyik jelentősége irodalomtörténeti: Móricz Zsigmond írói fejlődésének egyik legfontosabb állomását jelentik ezek az írások. (Durkó tanulmánya meggyőző részletességgel bizonyítja ezt.) Ezeknek az időeknek az igazsága és embersége akkumulálja az íróban azt az erőt, amely élete végéig felvázta a népért folytatott munkában.

Ugyanakkor kortörténeti, társadalomtörténeti jelentősége is van a kötetnek. Hiteles, részrehajlás nélküli dokumentumok ezek az írások a Tanácsköztársaság nagy szándékainak, nagyszerű törekvéseinek igazáról. El, léleklizik népünk első szocialista forradalma ezekben az írásokban és átadja nekünk eszméinek hatóerejét.

Szűcs Andor

Mikes Kelemen:

LEVELEK A SZAMUZETÉSBŐL

Ilfjúsági Könyvkiadó

A *Törökországi Levelek*, melyeket nem tudni, miért ilyen cím alatt jelent meg az Ifjúsági Könyvkiadó, írójuk, *Mikes Kelemen* halála után 33 évvel, 1794-ben látnak napvilágot először *Kulcsár István*, a *Hazai Tudósítások* szerkesztőjének kiadásában, Szombathelyen. A régi irodalomtörténetek kedvező problémáját képezte, hogyan került

háza e levél formában írt memoár, melynek Mikes életében nem volt olvasója, s talán még Rákóczi sem tudott róla. (Valószínűleg Bercsényi egyik tisztjének fia útján.)

Az írójának, aki 21 éves korában a fejedelemmel hagyja el a hazát és 50 évet tölt számkivetésben, nem volt semmi egyéb oka erre a bujdosásra, mint ő írja, hanem hogy nagyon szerette a fejedelmet. Hogy mennyit érthetett a Rákóczi-felkelés nagy céljából, a nagy Száműzött terveiből, azt műveiből nem tudjuk megállapítani. Tény, hogy Rákóczi diplomáciai munkájában nem vett részt. Párizsban, ahol négy évet tölt, megtanult franciául, látóköre tágult, de az igazán nagy francia irodalom, Racine, Pascal, La Rochefoucauld hatását hasztalan keressük. Inkább *Mme Sévigné* könnyű levélformáját tanulja el és ebben örökíti meg a bujdosóélet emlékeit, s a török földön szerzett tapasztalatokat. A francia felvilágosodás termékei sem hatnak rá, kora társadalmi problémáit nem is érti, ehelyett élete vége felé majdnem teljesen vallási munkák átültetésébe merül. Kéziratban 11 ilyen műve maradt ránk, mintegy 6000 oldalnyi terjedelemben.

Mikes Kelemen végtelen szeretetreméltó, igazi, vérbeli író, aki az erdélyi öneletrajz-írók sorát folytatja. Rákócziról sokat írtak a kortársak, köztük olyan nagy memoár-író, mint *Saint-Simon*; — de senki oly mély emberi arcképet nem rajzolt róla, mint sárga hű kamarása. Csodálatosan könnyed, a népnyelv eredeti zamatát a messze idegenben is megőrző, székely humorral teli prózája *Csokonai* és *Petőfi* prózájáig keresi párját irodalmunkban, kortársai közül egyedül *Faludy Ferenc* áll melléte.

Mikes nagy emigráns-írónk, aki csaknem egész életét idegenben bujdosva töltötte. »*Boldogok azok, akik tanulni fog-nak rajtunk; kik az országgal együtt tartanak és akik fűsthez hasonló okból el nem hagyják nemzeteket és örökségeket. Adja isten, hogy soha senki bennünket ne kövessen és irtózva halljon beszélni a mi hosszas bujdosásunkról.*« A kínzó honvágy tette íróvá, a végtelen téli esteiken, amikor kint, Rodostó partjáról odamrajzott a tenger és ő egyedül hallgatta a hullámok fölött futó szél zúgását. Szerelme, *Közeghy Zsuzsika Bercsényi* lett. Egyedül, családtalan tűnt évre év tova számára. A fejedelmet is elvesztette. Rákóczi halálának leírása műve legművészebb, legmegrázóbb lapjai közé tartozik. A fejedelem fia kíséretében közel jár a szülőfalujához, a háromszéki Zagonhoz, de csak Erdély »köpenyegét« látja, távolról a székely havasokat. Talán akkor gyöttri legjobban a honvágy. Ezután *Rákóczi József* is meghal. Semmi sem köti már Rodostóhoz. Mária

Teréziától hazabocsátását kéri. De »*Ex Turcia nulla redemptio*«, nincs visszatérés Törökországból — jegyzi rá a »nemes-szívű« királynő az aktára döntését. Még húsz évig él Mikes, végül már csak másodmagával Rákóczi bujdosói közül, 1761-ben a pestis kiragadja »haszontalan bujdosásából«.

Mélységesen szomorú és mélységesen tiszta, nemes élet, — s életének lükre, a rodostói emigráció hű krónikája, a Törökországi Levelek a legmeghatóbb hazafiságra nevelő írárok egyike irodalmunkban.

Katona Jenő

URAK, PAPOK DÖLYFET, IM ELEGET TURTUK...

Antológia a magyar irodalom
antiklerikális hagyományából

Szépirodalmi Könykiadó

A haladó hagyományok, különösen pedig az antiklerikális irodalom hagyományai értékelésének módszeréhez alapvető útmutatást nyújt *Lenin* fejtegetése »*A harcok materializmus jelentőségéről*«. Ebben a munkájában *Lenin* a francia felvilágosodás irodalmát »friss, eleven, tehetséges, a papok uralmát szellemesen és nyíltan támadó« publicisztikának nevezi, s felújítva *Engels* tanácsát, arra inti, hogy »a nép közt való tömeges terjesztés céljából, fordítsák le a XVIII. század végének harcias, atheista irodalmát«.

A magyar költészet, széppróza és politikai irodalom antiklerikális hagyományait tárja elénk, ezt a lenini tanácsot megfogadva, az előttünk fekvő antológia. A magyar katolikus egyházat roppant földvagyona és a mindig a mindenkori hatalmasokkal tartó alkalmazkodási készség, a reakció szövetségesévé tette. De amíg *Petőfi*, *Ady* és *József Attila* antiklerikalizmusát szoros egységbe forrt össze forradalmi szándékaikkal, addig ez egyáltalában nem érvényes a klérus reakciót támadó irodalmunk egészére. Különösen pedig nem a századvégi polgári antiklerikális irodalomra, mely nem hasonlítató össze a felvilágosodás és *Petőfi* korának gazdag eszméi tartalmú antiklerikalizmussával és nem is szélesedett átfogó és sokoldalú kritikává.

A vallás filozófiai igényű bírálatával a felvilágosodás korában találkozunk, előszörban *Bessenyei György* műveiben. Előzékeny, minthogy az egyház szorosan összenőtt a hűbériséggel, a középkori anti-feudális mozgalmak már egyben antiklerikális jellegűek is voltak.

A XIX. század első felében a klérus máskül szembehelyezkedett a reformtörök-

vésekkel. *Hám János* nyíltan bevallotta, hogy a reform-országgyűléseken való részvétel számára »kin és győtrelem« volt. *Királyi szék és pásztorbot egymás ellen nem lesznek* írja *Kölcsey Ferenc az Országgyűlési. Naptójában. Vörösmarty, Arany, Petőfi* költszetében hangot kap a nép, mely addig — Vörösmartyval szólva — »sóvár szemmel néz az ég felé, mert hajh, a föld! az nem övé«. Petőfi a klerikális reakció elleni harcot a függelenségi, forradalmi törekvések részkérdésének tekintette és ebből fakadt érzelmi ereje, eszmei határozottsága. *Ady* már 1903-ban, nagyváradi újságitró korában írta: »Nekünk el kell kezdeni a dolgot az első rendnél, azután a másodikkal s a harmadikkal végre. A rangokkal, kiváltságokkal, úsdurvasággal, arisztokráciával és klérussal, a kiszípolozó tőkével egyszerre kell végezni.« Minél világosabban látta *Ady* a polgári radikálisok, szabadkőművesek gyengeségét, megalkuvását, az osztályharc igazi kérdéseit elikkasztását, annál biztosabban tudta, hogy »a fekete lobogót nem győzheti le a szocialista vörös lobogón kívül semmi.« A Horthy-korszak alatt nem egy költő, író állt az ellenforradalmi törvényeszek előtt egyház- és vallásnyalás vádjával. Például *Illyés Gyula*: »Megjelenik akkor majd Jézus« kezdetű, a »Rend a romokban« című kötetében megjelent verséért.

A kötet anyagából *Martinovics* és *Laczkovics* antiklerikális írásait magyarul először a felszabadulás után adták ki. *Fekete János* versei is most először kerültek nyomdába. De még *Bajza József* »Összes művei« hatkötetes kiadásából is kihagyták annakidején a papi cenzuráról írt cikkét.

Majdnem száz író, művei sorakoznak e kötetben, melyek együttvéve a magyar irodalom erkölcsi erejének, helytállásának bizonyosságát adják. Az irodalmilag, politikailag egyaránt értékes antológiát *Pándi Pál* állította össze és látta el bevezeléssel.

K. I.

Illés Béla:

HONFOGLALÁS I—II.

Szépirodalmi Könyvkiadó

A Vörös Hadsereg voronyezsi hadseregcsoportjának »A haza becsületéért« című napilapja 1943. február 2-i számában egy cikk keretében a többi között ezeket írta: »A szovjet katonák és tisztek nem értik, hogy miért olyan toprongyosak és kéhezelttek a fogságbakerült magyar honvédek: Hát olyan koldus ország Magyarország, kériék lépten-nyomon, hogy valami-revaló ruhát és elegendő kenyeret sem tud aadni a katonáknak, akiket a frontra kült? Ma-

gyarország gazdag ország, csak a magyar nép koldússzegény. Mindenét elveszik a nagybirtokosok, bankárok, püspökök és Horthy-tengernagy államapparátusának vezetői... Tapasztalából tudjuk, hogy a frontra hajszolt magyar katonák a tél beálltával is rongyos nyári ruhát viseltek és nyári cipőt. De a magyar honvédség raktaiban találtunk annyi téli felszerelést, ami elég lett volna, ha nem is az egész másodikk hadsereg, de legalább két honvéddudosztály felöltöztesére...«

A céltalan háború öldökléseiben megfáradt, az éhségtől és hidegtől gyölört magyar katonáktól a Horthy-hadsereg vezetői még a meleg ruhát is elvonták. De ezt a kegyetlen igazságot már csak a hadifogolytáborban tudták meg a magyar honvédek. A segítségnyújtás sokféle módja mellett itt ismerték meg először a hamisítatlan tiszta igazságot.

Bálint, magyarszármazású szovjet őrnagy ott a hadifogolytáborban kérte *Pásztor* magyar honvédtől:

— Szereted a magyar népet?

Pásztor csak a fejével intett igent. Félt, hogyha megszólal, elírja magát.

— *Felszabadítjuk!* — válaszolta *Bálint* őrnagy.

A Nagy Honvédő Háború diadalmas csatáiban a rabló-német hadsereg kiűzése közben a szovjet tisztek, a céltalan háború gonoszságait felismerő magyar honvédekkel már Magyarország felszabadításáról beszéltek.

A »Honfoglalás« regénytrilógiája ezeket a diadalmas harcokat örökíti meg. A regény történelem, mert megmutatja, hogyan válik a félrevezetett, elnyomott, a szocializmus dicső hazája ellen háborúba kergetett szegény magyar parasztból, megfélemlített honvédből a dolgozó nép igazi érdekeit felismerő, a Szovjetunió oldalán fegyvertragadó, öntudatos, a magyar nép jobb jövőjéért küzdő harcos. Hosszú és nehéz utat mutat be az író és a háborút diadalmasan, fegyverrel a kezében végigküzdő harcos: *Illés Béla*,

A második kötetben, amikor már a hadifogolytábor tagjai tevételesen harcolnak — ha még nem is fegyverrel a kezükben — hazájukért, ismerjük meg dr. *Tóth Péter* protestáns táborilelkészét. A sárospataki kollégium szegény ácsmesterének fia, ott a hadifogolytáborban találkozik az igaz magyar néppel és lesz ügyének igaz szószólója, bátor harcosa.

A volt táborilelkész és az őt követő honvédek bár lassan fejlődnek, de megértik és magukévá teszik az igazságot. Tapasztalataik és a velük történő események meggyőzik mindannyiukat a szovjet emberek, a kommunisták igazáról és így lesznek harcosai a magyar nép felszabadításának. *Tóth József* és *Oldner* hadnagy, *Tulipán* százados és *Bálint* őrnagy alakjaiban ismeri meg a magyar katona először a

szovjet embert. Megismerik az igaz hazafiságot és olt érzik először, hogy szeretni kell a magyar népet és fegyvert kell fogni felszabadításáért.

A regénytrilógia eddig elkészült két köteté is alkalmas arra, hogy a szocialista hazaszeretetre, a Szovjetunióhoz való ragaszkodásra, a béke harcos megvédésére nevelje népünket.

D. L.

Ember György:

IIAMOR A HEGYEK KÖZÖTT

Szépirodalmi Könyvkiadó

A kissé nehézkesen induló, de egyre érdekfeszítőbbé váló regény a magyar nehézipar keserves megszületését és őskorát eleveníti meg. Központi szereplője, Enrico Fassole, magyar származású milánói műlakatosmester — a róneszansz iparoművészeinek utóda — Egerben telepedik meg a XVIII. század utolsó harmadában. Polgárjogot nyer, céhtag lesz, neve Fazola Henrikre magyarosodik. Bár megnyeri a megyeház kovácsoltvas kapujának elkészítésére kitűzött pályázatot, hátat fordít a művészpályának és örökségéből vasolvasztót épít a Bükkben. Látóköre szélesebb, mint céhtársaié, a fejlődő kapitalizmus képviselőire jellemző eréllyel, ki-méletlenséggel és becsvágygal fog hozzá a nagyüzemi vállalkozáshoz: felveszi a versenyt a külföldi konkurenciával, eleinte sikerrel. Árújának minősége országos hírnevet szerez neki, fiatal korára magas tisztséget ér el a céhben, az egri mesterek vezérüknek tekintik. Bővíti üzemet, pályájának felvéle egri és magyar viszonylatban »istenkisértően« merész. Amde válságba kerül: eléri a tőkés gazdálkodás végzete; a túltermelés. Nyakán marad a portékája, mert nem bírja a versenyt az osztrák hámorosokkal, akik olcsóbban termelnek, vámmentesen hozzák-viszik áruikat. Uzsorakölcsön sem húzhatja ki a bajból, hitele már nincs, mert egy bécsi rendelet megfosztja a magyar ipart az export jogától. Egyetlen út áll nyitva előtte: ha üzemébe »csendes társként« befogadja az államot. Így tőkét kap és kincstári megrendelést. Ez a lépés megmenti a csódtól, de céhtársai árulásnak minősítik, kiközösítik miatta; a hámorban melléje rendelt állami tisztviselő kiszorítja a vezetésből. Társadalmilag lehetetlenné vált, gőgösen őrzött önállósága megszűnt. A hámor, élete nagy műve és értelme, akkorára nőtt, hogy már maga sem bír vele: a mű megfojtja alkotóját.

A tőkés gazdálkodás vastörvényei szerint alakuló sors ez, és Ember György tisztavonalú, kerek tragédiát írt belőle. A

regény légrétege korhű, emberábrázolása nagyvonalú, markáns és hiteles, meséje — a nem feltétlenül szükséges sok előzményt bőven tárgyaló kezdettől eltekintve — tömör, lendületes.

Lékay Ottó

Földes Péter:

KANYARGÓS DRAVA

Szépirodalmi Könyvkiadó

A Dráva két partján két falu: a magyar Drávarét és a szerb Retic. Csak egy folyó választja el őket, de mintha nem is egy földrészen volnának. Drávaréten kigyúl a viillány, épül a szocializmus, míg Reticán tombol a titóista reakció és egyre nagyobb sötétség borul rá. A két faluban két szerelmes él, egy szerb fiú és egy magyar lány, akik hűségesek egymáshoz, bár éveken át nem találkozhatnak, mert a jugoszláv partot erősen őrzik. A határország közé amerikai parancsra négy aljas magyar szökevény is kerül, akiknek az a feladatuk, hogy magyar területen kémkedjenek, kárt okozzanak, gyújtogassanak. Az egyik közülük, a volt csendőrezredes, 42-ben szerbeket gyilkoltatott. Itt felismerik és börtönbe kerül. Amerikai pártfogói kiszabadítják ugyan, de egy szerb őrmester, aki gyermekkorától az arcán hordja a csendőrgolyó nyomát, megfojtja.

A rendkívül szövevényes és izgalmasan érdekes történetnek azonban ez csak az egyik ága. A regény tulajdonképpen főhőse Dusán Razulics főhadnagy, volt villanyszerelő, aki Reticára kerül parancsnoknak. Itt fokozatosan ráébred a Titórendszer gyalázatosságára és újból beáll partizánnak, hogy a nép által megénekelt bátor partizánlány, Zóra Szubotin oldalán harcoljon a Szovjetunióval való barátságért és a népek békéjéért. Az író kevés szóval, tinoman és mélyen ábrázolja Dusán és Zóra szerelmét.

A regény a politikai-társadalmi háttérben ábrázolja a szövetkezeti mozgalmat is. Reticán a kulákok hiznak, a szegény parasztok zsírján, mert ott a parasztok nem munkájuk, hanem a beadott föld után részesednek a termésből, ami azt jelenti, hogy a szegények jóformán semmit sem kapnak, Drávaréten pedig traktorok dübörögnek a mezőkön, a szövetkezet szépen fejlődik. »Amott a szocializmus, itt meg akik meg akarják fojtani. Ott a népek szövetsége, itt a gyilkosok szövetsége«.

Ezzel azonban még mindig nem mondtuk el a regény tartalmát. Ott van még Milica, aki egykor szintén részt vett a németek ellen a partizánharcokban, most pedig, mint a falu jó szelleme, a parasztok

ellenállását szervezi, miközben keresi és megtalálja a pártot.

A történet túlzásfoltossága nem válik előnyére a regény művészi színvonalának. Itt csakugyan egyik probléma a másik tyűk-szemére hág, nem tud egyik sem kiteljesedni, elmélyülni. Ha valahol, itt igaz: kevesebb több lett volna. Másrészt azonban ennek folytán az érdekesség és feszültség egy pillanatig sem lankad, sőt fokozódik. Az író — igen helyesen — Révai József elvtárs szavára hallgat, aki azt mondja, hogy az író ne legyen pusztá ábrázoló, semleges leíró, merjen leleplezni, merjen gyűlölni, merje szeretni hőseit és merje átadni ezt a gyűlöletét és szeretetét az olvasónak. A Kanyargós Dráva írója e tekintetben mintaszerű munkát végez: minden alkalmat megragad, hogy éberségre, hazatúsásra és az ellenség gyűlöletére tanítson.

Balázs Sándor

OROSZ ÉS SZOVJET REGÉNYEK

Kuprin:

RIBNYIKOV FŐHADNAGY

Uj Magyar Könyvkiadó

A Szépirodalmi Kiskönyvtár új kötete Alekszandr Ivanovics Kuprinnak, a századforduló népszerű orosz írójának, Gorkij kortársának hét elbeszélését tartalmazza. A szerencséskezű válogatás a legjobb oldalról mutatja be ezt az életet alaposan ismerő, éleszemű író. A kötet címadó novellája, a »*Ribnyikov főhadnagya*« az orosz-japán háború idejébe viszi vissza az olvasót, s egy japáni kém véletlen leleplezésének lélekzetállítón izgalmas történetén keresztül mutat rá a cári Oroszország vezető osztályainak, hivatalnokainak és tisztikarának mélységes rothadságára, bukásra-érettségére. »*A játszótér*« című elbeszélés egy nyomorult kishivatalnok leánykájának élete sorvadását írja le; mint öli meg a kisgyermekét a nyomor, a napfény hiánya, »lakásuk«: a pinceodu nyirkos levegőtlensége. Bizonyra! nem véletlenül került a novella mellé »*Az elefánt*« című másik elbeszélés — ugyanis szinte tökéletes ellenképe az előbbinek. Egy vagyonos porgár kisleányának betegségéről s gyógyulásáról szól — itt egyik napról a másikra épül fel a kisleány, mert apjának még arra is módja van, hogy a kedélybeteg gyermekét egy vadódi, cirkuszi elefánt »átogatásával« vidítsa fel... »*A szentéletű Jerjiu*« egy kis-

városi hipokrita arcképét rajzolja remekbe, feledhetően vonásokkal állítván az olvasó elé a fertelmes aljasságát még maga előtt is szemforgató valóságossággal palástoló, képmutató bajkeverő velejéig romlott figuráját.

A jólsikerült fordítás Gergely Viola gondos munkája.

B. T.

Kocubinszkij:

FATA MORGANA

Uj Magyar Könyvkiadó

Nagyon helyesen választott az Uj Magyar Könyvkiadó, amikor az ukrán irodalom egyik halhatatlan klasszikusának, M. Kocubinszkijnek válogatott novelláit megjelentette. Kiváló elbeszélőt ismerhetnek meg benne a magyar olvasók és nagyszerű embert, akiről halálakor így emlékezett meg Gorkij: »*Egy csodaszép, ritka virág hervadt el, gyengéd csillag húnyt ki*«.

Miben áll Kocubinszkij nagysága? Mindenekelőtt abban, hogy korának, a századforduló Ukrajnájának hű krónikása. Látja a társadalomban mutatkozó nagy erjedést és határozottan állást foglal a mincstelenség, a kizsákmányoltak mellett. Hírt ad a falusi szegénység földéhségéről, a nép forradalmi hangulatáról éppúgy, mint a hatalmonlévők aljas mesterkedéseiről. S még amikor a multba megy vissza témáért, mint a »*Drága áron*« című novellában, akkor is azért teszi ezt, hogy a népmesei elemek felhasználásával egy magát túlélt társadalmi rend fonákosságait tárja fel.

Ujnak kell jönnie, hirdeti és minden szép szava, szíve egész melege azoké, akik ezt az újat képviselik. Így teremti meg a kiváló népi hősök egész sorát. Az olvasó örökre szívbe zárja Gafijját és Guscsát, a falu népét harcra szervező két fiatait és ugyanígy megszereti Prokopot, a fellázadt falu bátor, becsületes vezetőjét, Zámfirt, »*A köz érdekében*« hősét és mind a többieket.

1906 februárjában, tehát az első oroszországi forradalom idején írta »*Kacaj*« című novelláját. Ebben a kis elbeszélésben kitűnő drámai erővel mutatja meg a liberális elveket hangoztató ügyvéd rettegő házánépét: lehúzott redőnyök mögött vannak reszketőn, izgalommal s csak Varvarát, a szolgálótányt küldik ki néha, hogy nézzen körül. Rongyos, elnyűtt, éhbéért szolgáló kis parasztány Varvara. — Űtik az urakat — panaszoja neki a ház ura s akkor a lányból egyszerre csak ellenállhatatlan erővel felőr a kacagás: — *Űtik... hát csak üssek... Hál'istennek, hogy a nép ezt is megírte...*

Amikor valaki e novellájáért megdicsérte, Kocubinszkij így felelt: »...nem is csinál-

tan meg jól. Az életben ez a kacaj sokkal szörnyűbb és sokkal jogosultabb». Ez jellemzi minden írását — a szenvedélyes igyekezetét az élet valóságos képének, ízének visszaadására. Vérbeli író, aki érdekesen, izgalmasan szövi a mesét, élő és érző embereket, a dolgozó nép típusait rajzolja meg, az ő igazukat bizonyítja magávalragadó, művészi erővel.

Nem lehet ezeket a novellákat meghatódottság, fellekesülés, vagy éppen harag nélkül olvasni. S ez a legnagyobb dicséret, ami írót illet: azokat az érzelmeket idézi elő az olvasóban, amelyek őt magát is vezették e novellák megírásához. Kocubinszkij ilyen író s épp ezért nagyon helyes, hogy kiváló elbeszéléseit minél több olvasóhoz eljuttassuk.

Kürti László

Spanov:

ÖSSZEESKÜVŐK I—II

Új Magyar Könyvkiadó

»... az Amerikai Egyesült Államokban, Angliában, valamint Franciaországban is vannak agresszív, új világháborúra szomjazó erők... Ezek az agresszív erők kezükben tartják a reakciós kormányokat és irányítják azokat. De ugyanakkor félnek és a béke fenntartása mellett foglalnak állást... Ezért a széleskörű békekampánynak... ma elsődendő jelentősége van.« — Ez a Sztálin-idezet áll Spanov nagy híri riportregénye folytatásának, az »Összeesküvők«-nek a margóján, jelezve az író mondanivalójának mottóját.

Az »Összeesküvők« a mű első felével, a »Gyujtogatók«-kal együtt a békéért folytatott harc leghatékonyabb nehézfegyverei közé tartozik. Ime, így csinálták a háborút a diplomatafrakkos, miniszteri kabátos árulók, képviselőmezbe öltöztetett provokátorok s így próbálják most is felszítani az új háború tüzét — ezt mondja el ez a kitűnő könyv.

A »Gyujtogatók« Csehszlovákia annektálásával fejeződött be: megindult kelet felé a hitleri ámokfutás. Az »Összeesküvők«-ben a további eseményekkel találkozunk, látjuk az imperializmus háborútfőző bosszorkánykonyhájának további működését, amint az USA pénzurainak szalonjaiban, Nyugat-Európa fővárosaiban további kalandokra ösztönzik Hitler merészségét. A történelmi eseményeknek elemei mellett tovább gombolyodik a regény költött alakjainak a sorsa is, a történelmi szituációk által irányítva. Ismét találkozunk a »Gyujtogatók«-ból már ismert antifasiszta német munkásokkal, Klárával, Franz Lemke özvegyével és legjobb tanítványával, a fiatal Ruppel. Látjuk a Scherer-család sorsának

alakulását, amely olyan kitűnően példázza Németország sorsát: a család fasiszta tagjainak bukása a náci-Németország összeomlását, Egon Scherer útja Németország felszabadult részének magáralalálását.

Az író átugorja a második világháború eseményeit és az »Összeesküvők« második kötetében a szürető népi Kínába viszi az olvasót, a felszabadító harcok kellős közepébe. A háború után itt, Távol-Keleten mozdult meg legerősebben a föld az imperializmus lába alatt, itt igyekeznek legkétségbeesettebben menteni, amit még menthetőnek vének. Emellett már megjelennek a későbbi események egyes jelei, például a baktériumfegyvereket már az előrenyomuló kínai néphadsereg ellen is mozgósítani próbálják. A Rooseveltt utáni amerikai politika egyre arcátlanabbá váló, agresszivitásának ábrázolása mellett a könyv második kötetében bő és kitűnően megrajzolt emberi sorsok tükrében mutatja meg Spanov a szabadságért harcoló kínai nép mérhetetlen erejét, szívósságát. A könyv eseményei napjaink gigászi méretű társadalmi mozgalmának eseményeibe, a békeharcba torkoltnak.

»... Kritikus idők következtek a kapitalizmus számára, amikor a politikai hamiskártyások már semmivel sem tudták eltakarni az amerikai imperializmus megbotránkosztató meztelességét. Ez már a cinizmusig nyílt harc volt a háborúért, azért a lehetőségért, hogy felidézzék és ráerőszakolják a népekre... A gyujtogatók azonban mindehhez szembeállítják magukat a népi tömegekkel, mindenhol, az egész világon.« — írja Spanov könyvének befejezése előtt.

Ez a hatalmas alkotás mindvégig lebilincselően érdekes, egyforma intenzitással tartja fogva az olvasó figyelmét. Legnagyobb érdeme, hogy világosan, mindenki számára érthetően mutatja meg a legraffináltabb háborús machinációkat is és meggyőző erővel ábrázolja a népi erők törekvéseinek egyre szélesedő sikereit. Spanov könyve az elmúlt esztendő egyik leghatékonyabb népnevelője.

Sz. 1.

Granyin:

JAROSLAV DOMBROWSKI

Új Magyar Könyvkiadó

Az 1871-es párizsi Kommuné végső napjainak hősi erőfeszítéseivel, a rendkívüli idők kemény harcossáival ismeret meg Granyin könyve.

A regény főhőse a hazájából száműzött Dombrowski tábornok, az 1863-as lengyel felkelés egyik vezéralakja. Dombrowskit határozott jelleme, forró hazaszeretete és tudatos proletárinternacionizmusa méltóvá teszi arra, hogy köré csoportosíthassák

az író e nagy kor eseményeit. A hős lengyel tábornok mellett az események főalakítójaként ott látjuk Párizs forradalmi népét. Szenünk láttára alakulnak át a francia főváros egyszerű lakói a Kommun elszánt, leikes harcosaivá. Louis Rouillac kárpitoslegény volt. Szenvedélyes gyöngédséggel szerette munkáját: a tiszta, nemes formákat, a pompásra faragott bútorok gazdag mintáit. Ezenkívül semmi sem létezett számára. Keserves, de felemelő tapasztalatokon át jut el a közös proletársors felismeréséig s a ráváró súlyos feladatok önkéntes vállalásáig. Ő lesz Dombrowski egyik legbensőbb híve.

Dombrowskinak nemcsak a Kommun hadviselési nehézségeivel kellett megküzdenie. Az ellenséges versaillesi hadsereg főparancsnoka, a háborúvesztett gyáva Thiers kémei megvesztegetéssel, rágalommal próbálnak a Kommun zseniális tábornoka ellen törni. Másfelől lengyel barátai sem mind értik meg. Dombrowski internacionalizmusa az orosz forradalmi demokratákkal és az orosz néppel való szoros kapcsolatból táplálkozott elsősorban, felismerve bennük a barátot, a közös elnyomót a cár elleni küzdelemben.

Árulás történt, az ellenséges csapatok betörték Párizsba. Az árulással, karrierizmusai rágalmozott lengyel tábornok az egyik utcai barrikádon hal hősi halált, sok becsületet francia hazafiával együtt.

Dombrowski mellett ott állt főirányítóként az I. Internationale franciaországi frakciója, s ezen keresztül maga Marx Károly.

A könyv értékeit emeli a jellemek és események filozófiai elmélyültségű elemzése és a művészi illusztrációk, melyeket Manet és Daumier eredeti képeiről készített Varga Nándor.

F. K.

Mirza Ibrahimov:

ELJÖN A NAP

Új Magyar Könyvkiadó

Ibrahimov regényének színhelye Irán, cselekménye a második világháborút megelőző eseményekkel kezdődik, s 1941 őszén fejeződik be.

Ez a pár év Irán történetének egyik legforróbb korszaka. A Szovjetunió elvesztésére spekuláló tőkés államok, Anglia, Amerika és Németország, Iránt a szovjet elleni felvonulási területté akarják változtatni. Az ország élén az uralomragyágáról, brutalitásáról hírhedt, butaságáról híres Rezah-sah áll, aki a hatalmat fenntartó hazai tőkésék és feudális oligarchiák segítségével kegyetlen katonai diktatúrát teremt. Ezt a diktatúrát támogatja az angol-amerikai, német tőke is, mert csak így remélheti, a nép ilyen elnyomása mellett megtartani,

illetőleg megszerezni a második világháborúban oly fontossá váló északi és déli kőolajkutakat.

Rezah-sah zsarnoksága ellen láznak, a gyarmati uralom megdöntésére készülnek fel az iráni munkások legjobbjai, a perzsa, kurd és azerbajdzsán értelmiség legjava. A regény főhőse Fridun egyszerű falusi tanító. A szegényparasztság melletti kiállásáért Fridunt, az azerbajdzsáni rendőrség Teheránba üldözi, ahol kapcsolatba kerül a munkásosztállyal. Az öntudatos, Gorkij Pével Vlaszovjára emlékeztető, kemény, bátor fiatalember néhány forradalmárral földalatti szervezetet létesít. Az állandóan szélesedő és növekedő szervezet kiáltványai és bossúrái leleplezik az angol, amerikai és német imperializmus céljait, a hazai reakciós, monarchista nagytőkés, nagybirtokos csoport tevékenységét. Fridunék megsemmisítésére az uralkodó rendszer kémeiket, besugókat, kerítőnőket mozgósít. A népi mozgalom eltűltására, a nép öntudatos vezetőinek megsemmisítésére mindent megtesznek a tőkés országok követségei is: Mister Harold, Mister Thomas, Von Walter, ugyanolyan aggodalommal, félelemmel nézi a népi mozgalom megindulását, mint az ingadozó trónszékébe kapaszkodó Rezah-sah.

De hiába, a forradalmi mozgalom erősödése, a proletariátus növekvő ereje — Ibrahimov éreztetni tudja ezt — hamarosan meghozza a gyűmölcsét és »eljön a nap«, amikor a proletariátus elsöpri a Rezah-sah bukása után hatalomra jutott tőkés kalandorok csoportját és megteremtí a szabad, független Iránt.

T. L.

IFJÚSÁGI KÖNYVEK

A DÖNTŐ ÉV IFJAI

Ijjúsági Könyvkiadó

A könyvből öt író érdekes élménygazdag riportját olvashatjuk azokról a nagyszerű művekről, melyek hazánkban befejezés előtt állnak. Mind az öt írás a magyar fiatalok hősi harcáról, fáradhatatlan munkalendületéről és versenyszelleméről számol be.

Sándor András, a sztálinvárosi »Partizán«-i brigád helyi termelési értekezletéről ír. Megtudjuk, hogyan éri el a brigád 200 százalékos feletti eredményeit, melyért már két ízben fűntették ki őket sztahanovista oklevéllel. Sándor András írása élő, eleven. Képekben gazdag stílusával igen érdekes olvasmány.

Koroda Miklós, a komlói bányász-

fiatalok győzelmeiről, hősiességéről ír. Kiemeli komlói riportjában Molnár Istvánt, a komlói DISZ-szervezet titkárát. Ez a név Komlón amúgyis ismert, de érdekes arra, hogy mindnyájan ismerjük; ő volt ugyanis a 100 m-es fejtőmozgalom megindítója. Fiatal társaival beírta nevét a szocialista munka hőseinek névsorába.

Az Inotán épülő hatalmas villanyerőmű felépítésén dolgozó fiataljaink küzdelmeiről ír *Teknős* Péter. Beszámolója jó, de talán a bemutatás eleveenségében kissé elmarad a többi írástól. Némely részben túlsok a száraz, adatszerű felsorolás...

A kötet többi írása is jelentős. *Fűsi* József, a mezőtúri Béke tisznyári munkás-életéről ír, *Joós* F. Imre pedig: Diósgyőr-ről.

A kötet novellisztikus riportjainak jelentősége abban rejlik, hogy mind az öt írás bemutatja, hogyan vált a magyar fiatalok számára pártunk és Rákosi elvtárs felhívása élővé, hogyan vált a kötelességteljesítés nemcsak szükséges feladatává, de a versenyszellem, a helytállás lelkes ébresztőjévé.

Az izléses kötésben megjelent, számos fényképpel illusztrált kötet igen sikerült munka. Fiataljaink számára készült, de az idősebb korosztály is haszonnal forgathatja.

D. D.

Gavrilov:

JEGORKA

Ijúsági Könyvkiadó

Rekkenő a hőség, még az erdőben is alig lehet lélekezni. A fényőfák mozdulatlanul állnak, a mókusok álmosan üldögélnak az ágak között. Semmi sem rezdül, míg egy aprócska barna medveboc — nem nagyobb, mint egy nemezcsizma — szalad keresztül a tisztáson. Gyámoltalan, fiatal lény, tétován keresi az utat vissza a barlanghoz, édesanyjához.

Hiába keresi, mert Szonya két komszomolista geológus társával meglátja és elhatározza, hogy a Marsall hajó hős tengereseinek elviszi ajándékkul a kedves mackót.

Igy kerül Jegorka a tengerészekhez. Izgalmas kalandok hosszú sorát éli át: Lakik sorhajón, tengeralattjárón, torpedórombolón, sőt repülőgépen is. Még az ejtőernyővel is megismerkedik. Jegorka sorsát figyelemmel kísérve az olvasó közelebbről látja a szovjet tengerészek önfeláldozó munkáját és még jobban a szívébe zárja a hős szovjet hadsereg katonáit. Csodálatos világ tárul Jegorka vezetésével szemünk elé. A tengeri és légi harcok félelmet nem ismerő hőseit közeli barátainknak érezzük. Megismerjük a fegyel-

mezett, öntudatos és képzett katonákat, hogyan állnak helyt az ellenséggel szemben és hogyan törődnek egy pillanattal a harc után már ismét azzal, hogy kedvencük, a medveboc jóllakott-e és jól érzi-e magát.

A könyv írója, Gavrilov, mesterien ért ahhoz, hogy a költőien szép részleteket, hogyan kapcsolja össze léleketelállítóan izgalmas fejezetekkel. Mesél és tanít egyszerre, minden sorából árad az őszinte és mély hazaszeretet, a szovjet ember és táj ismerete. Az értékes könyvet jól egészítik ki az illusztrációk. Jegorkát V. Scseglov rajzai nyomán még jobban megszereti a magyar ifjúság is. A zárórészletet a kis mackójának szeretnénk vissza-íntegetni: »Viszontlátásra, Jegorka, élj boldogul szép erdőben, de gyere néha el hozzánk és mesélj új kalandokról, mesélj még a szovjet emberek életéről.«

Szilágyi Lilla

A HALHATATLAN SZABADSÁG

DALA

Ijúsági Könyvkiadó

Csak a 70-es években jelenhettek meg könyvalakban Petőfi Sándor 1847 után írt versei. Legendás neve és költészete azóta indult el a szélesebb olvasórétegekhez, de csak a felszabadulás után jutott el a néphez, amelyért élt és írt. A mult hivatalos irodalomtörténetírása és a reakciós politikai szemlélet azonban igyekezett elhalványítani a költő jellemképén a forradalmárt, a republikánust, a világszabadság harcosát. Előbb a gerinchajlott kegyesök hajbókolása Ferenc József iránt, majd az uralkodóosztály érdekvédelme buzgólkodott a jellemkép hamisításán, de a kortársak lelkes följegyzései, emlékezései, majd az utókor haladó íróinak tiltakozása mindig törekedtek megghiúsítani mesterkedésüket. Már Mikszáth a pesti Petőfi-szobor felavatásakor így írt: »*Ti nem az örökséget becsülititek meg, amit hagyott. Ti csak tort ültök...*«, utóbb Ady Endre, Mórcz Zsigmond, Zuboly-Bányai Elemér, Móra Ferenc emelte fel szavát, hogy csak a legnagyobbaknak e kötetben is megjelent tiltakozását említsük.

Lukácsy Sándor emlékiratokból és a szépirodalomból a kortársak és az utódok 50 olyan írását válogatta ki, amelyek célja az, hogy a költőt »*ismerjük meg olyannak, amilyen volt*«. Arany János halhatatlan versciklusa, amelyben — »*A könny nem éget már, csupán ragyog*« — nyitja meg az emlékezések és jellemzések sorát. Ezek ugyan nem egyenlő értékűek, de mind alkalmasak arra, hogy megismer-

tesseék az igazi Petőfi legjellemzőbb vonásait, akár *Jókai*, *Vasvári Pál*, *Vachott Sándorné*, *Egressy Gábor*, *Teleki Sándor*, *Degré Alajos*, akár egy ma már ismeretlen nyomdász, *Imreh Sándor* visszaemlékezését olvassuk. A forradalom halhatatlan költője tovább él és hat, irányít, ma is — hogy miként, arról tanúskodik *Sikor József*, *Illés Béla*, *Illyés Gyula*, *Vargu Imre*, *Nagy Sándor* írása.

Az ilyen gyűjtemény természetesen nem lehet teljes, de azért egész képet adhat, amint ez az összeállítás ad is Petőfiről. A könyv kétségkívül nevelő erejű munka (és nemcsak az ifjúság számára), mint ahogyan *Vajda János* írta egykor Petőfiről: *«... azok lesznek a legszebb korszakok a nemzet jövőendő életében, amelyekben ismétlődőleg megint ő lesz az ifjúság eszményképe».*

T. E.

EGYÉB SZÉPIRODALOM

Marian Brandys:

AZ ELBESZÉLÉS KEZDETE

Szépirodalmi Könyvkiadó

Brandys könyvének olvasása közben eszembe jutott egy régi, gyermekkori olvasmányom. *«Elektropolis»* volt ennek az ifjúsági regénynek a címe, írójának neve már kiesett az emlékezetemből. A tartalmából is csak annyi maradt meg haloványan, hogy állástalan magyar mérnök volt a főszereplő, akit felfedezett amerikai nagybácsija. Ausztráliába utaztak, ott a kormánytól megvásároltak, vagy bérbé vettek egy kihasználatlan területet és azon fantasztikus várost építettek: Elektropolist. Nagyszabású technikai csodák tömegét vették véghez, úgy emlékszem, rádió sugarakat is építettek fel mindent.

A mi szemünkkel nézve »tipikus« volt a regény mérnöke: állástalan diplomás. A többi persze fantasztikum — lehet, hogy jószándékú. Az emlék azért ötlött fel bennem, mert *Brandys könyve* remekül megérezkelteti azt az új világot, amelyben a mérnökök nemhogy állástalansággal küzködnének, de az építés olyan új és végtelen távlatai nyílnak meg előttünk, amilyenről azelőtt valóban legfeljebb csak fantasztikus regényekben merhettek álmodozni. Titokzatos rádió sugarak helyett a legnemesebb matéria: a felszabadult emberi akarat sarkantyúzza a nagy letekre szárnyaló képzeletüket. Böven meríthetnek az élenjáró tudomány: a szovjet tech-

nika dűsvízű forrásából és »amerikai nagybácsik« helyett a párt és a kormány adja meg az anyagi lehetőségeket és a tervezési irányítást nagyszerű munkájukhoz.

Igy van ez ma Magyarországon és így van Lengyelországban is, ahol Brandys könyve játszódik. Ez a külön könyv nemcsak azért jó, mert az óriási építkezések, a szocialista alkotómunka pátoszát és magával ragadó lendületét tükrözi a valósághoz híven, tehát lelkesítően, hanem érdekes azért is, mert nagyszerű témájához szinte új műfajt talált. Nem igazi regény ez a könyv, de nem is dokumentum-, vagy riport-kötel. A könyvben szereplő hősök, az életben nyilván másképp hívják, egyik-másikukat talán több élő emberből gyúrta egységes típusú az író — ezért több ez dokumentumkönyvnél. Am a kompozíció, a csellekmény különböző szálai mégsem regényszerűen fonódnak egybe. Példát mutatott ezzel sok magyar írónak és az irrodalmi riport műfaját sikeresen művelő újságírónak: hogyan lehet — még a nagy regény előtt is — izgalmas és szép könyvet írni például Sztálinvárosról (amely oly sok mindenben hasonlít a lengyelek Nowa Huta-jához). Sajátos műfajú munkát, ahogy Brandys maga nevezi: »az elbeszélés kezdetét«.

Es ha írónknak is rendkívül tanulságos ez a könyv, még mennyivel tanulságosabb és izgalmasabb lesz ez az olvasóknak. Brandys könyvéből megismerik az új Lengyelországot, a legnagyobb lengyel béke-művet a születés pillanatától kezdve, a lengyel kommunisták hősi harcát, a lengyel fiatalok és az ifjúsági szervezetek példamutató odaadó munkáját és Nowa Huta történetét olvasva, amelyben elsőrendű szerepet játszik a szovjet mérnökök és tervezők segítsége —, szinte újra átérzi annak a nagy barátságának az értékét, azt a mindennapos segítséget, amelyet a magyar dolgozók, éppen úgy, mint a lengyelek, a szovjet néptől kapnak.

Barabás Tamás

AMERIKAI ELBESZÉLŐK

Szépirodalmi Könyvkiadó

A moszkvai Idegennyelvű Kiadó vállalatában, R. Orlova nagyobbterjedelmű, igen alapos előszavával huszonegy haladó amerikai író huszonhárom írása kerül magyar fordításban az olvasók elé.

A válogatás legfőbb szempontja: amerikai írók írásain keresztül megmutatni Amerikának azt az arcát, amelyet a kapitalizmus bér-írói elhallgatnak. A válogatás szempontjai engedményeket kívántak a művészi színvonal rovására. A kötet

mesterségbeli tudásban fejletlenebb kezdő írók műveit is közli. Nevesebb írók sem mindig művészileg legjobb írásaikkal szerepelnek, hanem azzal, amelyek legélesebben mutatja meg Amerika igazi arcát.

A kötet négy részre oszlik. A leggazdagabb az első, amely a jogfosztottság, az elnyomatás Amerikáját mutatja be, jelentős helyet adva a négerüldözés ábrázolásának. — A második, igen rövid rész az USA külföldi, imperialista manipulációit leplezi le, a harmadik pedig a »paradicsomi állapotok« mögött rejlő embertelen, kietlen valóságot.

A negyedik rész feladata a jobb jövőért folytatott tudatos harc ábrázolása, a kivezető út megmutatkozása. Ez a rész Howard Fast, ismert kommunista író regényrészletétől eltekintve, publicisztikai írásokat tartalmaz.

Az összegyűjtött írások azonban meggyeznek abban, hogy mindegyikük, valamilyen formában, ha nem is mindig kellő mélységben feltárva a társadalmi összefüggéseket: megmutatják a mai Amerikát.

L. O.

ISMERETTERJESZTŐ MŰVEK

ISMERD MEG A SZOVJETUNIÓT

A Magyar-Szovjet Társaság sorozata

A sorozatnak a címe — elárulja a sorozat jellegét, tartalmát is. A Magyar-Szovjet Társaság kiadója különösen azoknak az előadókknak siet segítségére, akik különböző üzemekben, iskolákban, falvakban a Szabad Föld Téli estéken a Szovjetunióról, a Szovjetunió gazdaságáról, kultúrájáról tartanak előadást. Népünk érdeklődése egyre több és több ilyen előadást követel, hiszen mindenki látja ma már, hogy boldog jövőnk szempontjából az az egyetlen helyes út, amelyen a Szovjetunió halad előttünk. Amikor a mi népünk a szovjet életet figyeli, tanulmányozza, akkor egyúttal saját jövőjét kutatja.

Az »ISMERD MEG A SZOVJETUNIÓT« sorozat általában minden térre kiterjed. Foglalkozik a legkülönbözőbb üzemi problémákkal, a falusi embert érdeklő kérdésekkel, kulturális és szociális eseményekkel. Általában követni igyekszik a magyar fejlődést — és ez egyik

nagy előnye — lehetőleg olyan füzetek jelennek meg, amelyek éppen annak a problémának szovjet példáit és eredményeit mutatják meg, amelyek hazánkban az adott helyzetben időszerűek. Erénye még a sorozatnak az is, hogy a szovjet példákat rendszerint összekötik a magyar helyzettel, s sok esetben megmutatják azt is, hogy a szovjet példát hogyan kell hazánkban is helyesen alkalmazni. A könyvtárosok különösen az előadók és népművelők figyelmét hívják fel ezekre a könyvekre.

A SZOVJET EMBER VISZONYA A SZOCIALISTA TULAJDONHOZ című füzet különösen aktuális ma, amikor Malenkov elvtárs az SZKP XIX. kongresszusán, vezetőink pedig az országgyűlés legutóbbi ülésén többször is felhívták a dolgozók figyelmét a takarékoság fontosságára. Ez az írás azt bizonyítja, hogy a szovjet ember ugyanúgy őrzi a közösség tulajdonát, mint egyéni javait, mert tudja, hogy a közösség tulajdona valóban az övé is. Különösen fontos a füzetnek az a része, amelyben a szerző az önköltségcsökkentésért folyó versenyről ír. A szovjet ember hazafias kötelességének tartja a lehető legnagyobb mértékben kihasználni a rábizott gépeket, anyagokat és egyéb berendezéseket, s gondja van arra, hogy körültekintéssel és gazdaságosan használják fel az állam pénzét. Az orosz nép közmondása azt tartja, hogy »kopejkából lesz a rubel«. L. Mitrofanova a moszkvai autó-traktorvillamosfelszerelési gyár köszörsőnöje takarékoskodni kezdett a közönséges csiszoló-papírral, s ezzel brigádjával egy hónap alatt ezer forint értéket takarított meg. A füzetből megismerhetik dolgozóink: hogyan küzdenek a szovjet emberek a kommunizmus megvalósításáért, milyen is az újtípusú ember viszonya a szocialista tulajdonhoz.

A KOLHOZÉLET TÖRVÉNYE két szempontból is fontos ezekben a napokban. Egyrészt azért, mert fejlődő termelőszövetkezeti mozgalmunk számára perspektívát mutatnak a gyönyörűen fejlődő, gazdagodó szovjet kolhozok, másrészt pedig azért, mert jól ábrázolja a könyv azt is, hogyan készülnek fel a szovjet kolhozok a tavaszi-nyári munkákra, s hogyan végzik azokat. A könyv a széles kubányi sztyeppén működő Lenin-kolhoz életéről szól, arról, hogyan küzdenek a parasztok a bő termésért, hogyan tervezik, szervezik és díjazták a munkát, hogy zajlik le a kolhoz beszámoló közgyűlés.

Ukrajnáról két könyv is szól. Az egyik címe: **UKRAJNA KOLHOZAI**, a másiké: **VIRÁGZÓ UKRAJNA**. Az elsöben elől-

járóban az ukrán parasztek életét mutatja be az író a cárizmus idején, hogy annál plasztikusabban domborodjék ki az ellentét: nyomor a cár atyuska uralkodása alatt — virágzó élet a szocializmus idején. Bemutatja a könyv Ukrajna kolhozait, gépállomásait, megmutatja hogyan élnek az ukrán parasztek. Külön fejezetben emlékezik meg a szerző a természet átalakításáról Ukrajnában, majd ugyancsak külön a kommunizmus építkezéseiről. Végül — röviden Kárpát-Ukrajna parasztjainak új életéről, nagyszerű eredményeiről emlékezik meg.

A »Virágzó Ukrajna« inkább városiaknak szól. A szocialista iparosítás nagyszerű eredményeit, a kultúra felvirágzását, Ukrajna jövőjét mutatja be a szerző, rövid, a való életből vett példákön s így mindaz, amit elmond, még vonzóbbá, még hitelesebbé válik.

SZTAHANOVISTA-GYÁRAK A SZOVJETUNIÓBAN a címe annak a füzetnek, amely a Sztahanov-mozgalom diadalmas útját követve a sztahanovistagyárak keletkezését, szervezését és működését írja le. Az első sztahanovistagyár a Szovjetunióban a moszkvai »Kalibr«-gyár volt, ahol Nyikolaj Rosszijoszkij főmérnök szervezte meg a munkát. Ennek a gyárnak eredményeit, munkaszervezését, bátor újításait mutatja be a könyv. Majd a kollektív sztahanovista munka előfeltételeivel foglalkozik. Végül a kollektív sztahanovista munka eredményeire mutat rá.

SZOVJET DOLGOZÓK EGÉSZSÉGVÉDELME című füzet arról szól, hogyan gondoskodnak a szovjet üzemek a dolgozók egészségének megvédéséről. Beszél a könyv az üzemi munkavédelemről és balesetelhárításról, az egészségügyi állomásokról, a munkavédelmi bizottságokról, a a betegékről való gondoskodásról, a dolgozók üdüléséről, a sportról, s végül egy rövid fejezetben arról számol be, hogy a szovjet példa nyomán milyen eredményeket értünk el hazánkban.

Egyes üzemeinkben még ma is hajlandók lebecsülni a munkavédelem jelentőségét, éppen ezért erre a füzetre különösen felhívjuk a könyvtárosok figyelmét. Ajánlják minél többet, hadd olvassa el minden üzemi dolgozó.

Az »Ismerd meg a Szovjetuniót« sorozat számos más kérdést is felölel, mindet még cím szerint sem lenne hely ismereteni. Azzal, hogy közelebb hozza a szovjet életet a magyar olvasóhoz, igen hasznos és fontos szerepet tölt be, megérdemelné, hogy nagy figyelmet fordítsanak rá.

A. J.

A »MEZŐGAZDASÁGI KISKÖNYVTÁR« könyvei

Mezőgazdasági Kiadó

Az elmúlt, viszontagságos gazdasági évben igen erős különbségek voltak az egyes földek hozama között. Voltak helyek, ahol a fagy és az aszály komoly károkat okozott, ahol azonban a gazda — az állami gazdaságok igazgatója, a tszcs elnöke, agronómusa — nem sajnálta a munkát és elsajátította a haladó agrotechnika alkalmazását, ott olyan eredményeket értek el, mint a legjobb gazdasági éveiben, sőt egyes helyeken ezeket az eredményeket túl is szárnyalták. Ezek a sikerek ísmét azt bizonyítják, hogy az ember úrrá lehet a természet felett, s le lehet győzni a magyar nép évszázados ellenségét: az aszályt.

Ehhez azonban az kell, hogy ne sajnálják az időt a tanulástól azok, akiknek népünk a földet bízza gondjaira. A haladó agrótechnika nélkül, a szovjet tudósok és parasztek eredményeinek és sikereinek ismerete nélkül nincs szocialista mezőgazdaság. Meg kell ezt érteniök népkönyvtárosainknak is, s ki kell venniök részüket abból a küzdelemből, melynek célja az, hogy a mezőgazdasági szakkönyvek eljussanak a parasztek kezébe. A télutón különösen azokat a könyveket kell propagálnok, amelyek a közeledő tavaszi és nyári munkák új módszereire tanítják parasztságunkat. Ezek közül különösen fel kell hívunk a figyelmet a Mezőgazdasági Kiskönyvtár sorozatra, amelyek könnyen érthetően, tömören és röviden közlik a legfontosabb tudnivalókat.

KATAY MIHÁLY: A GABONAFÉLÉK TERMESZTESE című könyve a bevezető szerint »azoknak a gabonaféléknek gyakorlati termelésére kíván rövid útmutatással szolgálni, melyeknek szemtermése egyrészt emberi ételmezésre, másrészt állati takarmányozásra, kisebb részben pedig ipari nyersanyagul szolgál.« A könyv tehát részletesen tárgyalja az őszi és tavaszi búza, őszi és tavaszi árpa, rozs, valamint a zab termeléséhez szükséges talajelőkészítést, trágyázást, vetőmagelőkészítést, ismerteti az egyes fajtaikat, az ápolás módját, a vetés idejét, a kártevők elleni védekezést. Röviden a vetőmag előkészítésétől a tárolásig összefoglalja a legfontosabb tudnivalókat. A könyv utolsó része a gépesítés előnyeit ismerteti.

DR. BERZSENYI JÁNOSITS LASZLÓ: A KUKORICA TERMESZTESE című könyvének jelentőségét mutatja, hogy egyik legfontosabb feladatunknak: állattenyésztésünk

fejlesztésének alapja, a kukorica. Ezenkívül a kukorica egyike azoknak a szántóföldi növényeinknek, ahol még nagy lehetőségeket hagyunk kihasználatlanul. A Szovjetunióban Ozernoj ukrainai kukoricatermesztő katasztrális holdanként 78 q-ás termést ért el. Ozernoj maga azt írja, hogy »*aki a mi kolhozainkban valamiféle titkokat keres, melyeknek segítségével éadjük el állítólag a jó termést, mélységesen téved.*« A titok az, hogy mindent idejében csinálnak és a tudomány legújabb eredményeinek felhasználásával. Ennek elsajátításában segít ez a könyv is. Ismerteti a kukorica talaj- és éghajlati igényeit, elhelyezését a vetésforgóban, trágyázását, talajelőkészítését, vetését (a vetés idejét, módját, mélységét, a vetőmag mennyiségét) a növényápolást, a betakarítást és tárolást. A könyv jó alap azok számára is, akik agrártechnikai ismereteiket a jövőben szélesíteni akarják.

Hasonló rendszer szerint állította össze JÁNOSSI ANDOR: VETŐMAGTERMESZTÉS, TAKACS LAJOS: FÜMAGTERMESZTÉS, FONÓ LAJOS: HÜVELYESEK TERMESZTÉSE, MOHACSI TIVADAR: OLAJNÖVÉNYEK TERMESZTÉSE; KISFALUDY MIHÁLY: DOHÁNYTERMESZTÉS és DR. SEDELMAYER KURT: A CUKORRÉPA TERMESZTÉSE című könyvét. Így tehát növénytermesztőink minden fontos növény termeléséhez, ápolásához megtalálhatják a könnyen érthető, jól felhasználható szakkönyvet. Fel kell még hívni a könyvek azon fejezeteire is a figyelmet, amelyekben az egyes szerzők a legfontosabb betegségeket tárgyalják, valamint a kártevőket és az ellenük való védekezést.

BAGOLA ISTVÁN: VETŐMAG — VETÉS című könyve hangsúlyozza, hogy a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának a növénytermesztés fejlesztéséről szóló határozata a vetésnek négy fontos szempontjára hívja fel a figyelmet. Ezek: 1. a vetőmag minősége, 2. a vetőmag tisztítása, 3. a vetőmag csírázása és 4. a vetés módja (gépi vetés). Természetesen az ezekre megállapított szabályok csak úgy alkalmazhatók, ha velük együtt a vetést megelőző és követő munkák szabályait is pontosan betartják. Ez a könyv a jó vetőmag tulajdonságait, a helyes előkészítést, s a vetés elvégzésének módját ismerteti.

A Mezőgazdasági Kiskönyvtár füzetei sok hasznos tanácsot adnak a gyakorlati gazdának, s segítik abban, hogy a nehéz esztendőnkben is jól megállja helyét.

A. J.

F Roginszkaja:

RAJZOLÁS ÉS FESTÉS

Művelt Nép Könyvkiadó

Képzőművészeti irodalmunkban alig van olyan munka, amely a rajzolásnak és festésnek elméleti, vagy éppen gyakorlati útmutatója volna. Az F. Roginszkaja szerkesztette »*Rajzolás és festés*« — műfajmegjelölése szerint — »*Tanönyv nem-hivatásos művészek számára*«. Magyar fordítása nemcsak hézagpótló mű, hanem egyben olyan időszerű művészeti tankönyv, amely a szocialista realizmus szempontjait közvetíti. A Krupszkaja Össz-szövetségi Népművészeti Ház szerzői közössége e dialektikus materialista szemléletű művet azzal a céllal és módszerrel állította össze, hogy segítséget adjon a művészeti realizmus alapismereteinek, módszerének elsajátítására és biztosítsa a nem-hivatásos rajzoló, festők fejlődését.

A mű mind szemléletében, mind módszerében a legmagasabb művészeti és társadalmi igényeket tartja szem előtt. Kétéves tanfolyamban foglalja össze a csendélet, az enteriőr, az emberfej- és arckép, az emberi test, valamint a tájkép tananyagát, tehát a rajznak és festésnek újszólván minden kérdését. Külön rész foglalkozik F. Gocuk feldolgozásában a kompozícióval, feltárva a különféle témakörök képszerkesztésének alapelveit, természetesen a plakát-tervezést sem mellőzi és külön tárgyalja az új típusú ember erkölcsi arculatának ábrázolását. A függelék ismerteti a rajzhoz és festéshez használt szereket, anyagokat, a távlatan kérdéseit; és az anatómiát, a csont- és izomrendszert bemutató táblázatok segítségével.

A tankönyv lépésről lépésre vezeti be a tanulót minden képzőművészeti tevékenység alapjainak, a rajznak elsajátításába és a festés ismereteibe. Minden lecke sorozat élén megtárgyalja a kérdés lényegét (kitűnő, tömör írás a portré-művészet korszerű értelmezése), a leckék végén pedig ellenőrző kérdéseket közöl a bírálat és önbírálat érdekében. A szerzők sikerrel győzik le az írásos képzőművészeti oktatás nehézségeit, kár azonban, hogy kevés a gyakorlati képzést elősegítő, szemléltető ábra.

A Doroghy Miklós világos fordításában megjelent tankönyv kitűnő vezérfonal szabadsiskoláink oktatási menetének egységsítésére, de műbarátok önképzésére is. A finom papíron előállított kötethez Pencze László, Kossuth-díjas festőművész, főiskolai tanár írt a mű értékeit hangsúlyozó előszót.

Tamás Ernő

Hírek

Magyar könyvkiállítás nyílt meg Leningrádban és Moszkvában a Magyar-Szovjet Barátság Hónapja alkalmából. Leningrádban, a Szaltikov—Sesedrin Allami Nyilvános Könyvtárban a marxizmus-leninizmus klasszikusainak magyar nyelven kiadott művei állnak a kiállítás központjában. Kiállították Rákosi Mátyás és Gerő Ernő műveit, továbbá magyar írók, költők, és az orosz és szovjet írók magyarrá fordított munkáit. Moszkvában a Szovjetunió Tudományos Akadémiája rendezett kiállítást magyar tudományos és szépirodalmi művekből, amelyek a Magyar Dolgozók Pártjával, a szocializmus építésében elért sikerekkel és a magyar néppnek a szabadságáért vívott évszázados harcával foglalkoznak.

A Szovjet Könyv Ünnepi Hetét március 7. és 21. közt, második ízben rendezik meg hazánkban. Az ünnepi hét irodalmi esttel kezdődik a Bartók-teremben, ahol Kardos László egyetemi tanár mond beszédet. Könyvtáraink az üzemekben és a falvakban könyvkiállításokat és olvasómegbeszéléseket tartanak. Budapesten a Gheorghiu-Dej Hajógyárban Aczél Tamás Sztálin-díjas és Kossuth-díjas író, a Ganz Vagon- és Gépgyárban Gergely Sándor Kossuth-díjas író beszél a szovjet irodalomról. Karádi Gyula, gépipari miniszter a MTE SZ előadótermében »A szovjet műszaki irodalom segítségével a magyar nehéziparnak« címmel tart előadást.

A Szovjet Könyv Háza két kiállítást rendezett. A zenepedagógiai és zeneirodalmi könyv- és kottakiállításon Kodály Zoltán, kétszeres Kossuth-díjas, a Magyar Népköztársaság Kiváló Művésze beszél a magyar-szovjet zenei kapcsolatokról. A másik kiállítás »A Szovjet szépirodalom a magyar könyvkiadás tükrében« címmel a felszabadulás óta Magyarországon megjelent szovjet szépirodalmi műveket mutatta be. A megnyitón Mihályfi Ernő, a népművelési miniszter helyettese mondott beszédet.

»A szovjet műszaki irodalom segítségével a magyar iparnak« címmel az Országos Műszaki Könyvtár és az AKV könyvkiállítását rendezett, amelyen szemléltetően mutatja be a szovjet műszaki irodalom segítségét három- és öt-éves tervünk teljesítésében.

Szovjet műszaki könyvkiállítás nyílt Sopronban az Erdőmérnöki Főiskola könyvtárában. A kiállítás tizenhat tárlóban szovjet műszaki könyveket mutat be, a tárgyukörükbe vágó folyóiratok és

képes folyóiratok erdészvonalatkozó képanyagával együtt. Rövid tartalmú ismertetések tájékoztatják a látogatót a könyvekről.

Új tudományos olvasóterem nyílt meg az Országos Széchényi Könyvtárban, mert a felszabadulás óta az olvasók száma mintegy hatszorosára emelkedett. Az olvasóterem újabb 32 helyet biztosít a látogatók számára. Nyitva 9—22 óráig.

A bulgáriai Sztálinban új körzeti könyvtár nyílt meg. Az új könyvtárnak, amely minden járásban mozgókönyvtárat létesít, több mint 140 ezer könyve van.

Gábor Andor emlékére a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központi helyiségében kiállítást rendezett. Kiállították az író munkásságára legjellemzőbb műveit, amelyekben a burzsoá társadalom hazug életét bírálta, továbbá az emigrációban írt munkáit, amelyekben a Horthy-fasizmust lepellezte le, de kiállították a Moszkvában az idegennyelvű irodalmi kiadónál megjelent alkotásait is.

Új fiókkönyvtárak létesítésével segíti elő kultúrforradalmunkat a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár. Nemrég nyílt meg a könyvtár legújabb fiókja a Váci-út 65. szám alatt. A IV. kerületi tanács 60 ezer forintos költséggel építette fel és rendezte be az új fiókkönyvtárat, amely több mint 4000 kötettel várja az olvasókat. Még ebben az évben fiókkönyvtár nyílik a XXI. kerületben is és több fiók jut az idén nagyobb és szebb helyiséghez, így a XXI. kerületben a Vág-utcai fiókkönyvtár is.

A műszaki könyvtárak versenyé, amely a MTE SZ, az Országos Műszaki Könyvtár és az Allami Könyvterjesztő Vállalat kezdeményezésére az élenjáró szovjet tapasztalatok bevezetésének tá. megatására a múlt évben indult tizenhat üzem műszaki könyvtára között, most kezd új szakaszát. A második szakasz február 25-től május 1-ig tart. Az üzemek vállalatvezetőinek küldött versenyfelhívás nyolc pontban foglalja össze az új típusú munkaverseny főbb szempontjait.

Az Országos Széchényi Könyvtárban húsz százalékkal növekedett 1952-ben az olvasók, kutatók és koleszőnők száma 1951-hez képest, az olvasók kezén 33 százalékkal több könyv fordult meg. 1952-ben a könyvállomány növekedése megközelítette a 200 ezret.

Négy műszaki könyvkiállítás lesz havonta üzemekben és technikumokban. Februárban a Textil Szakszervezetben, a Ganz Villamoságyárban, a Rákóczi-Éri Textiltechnikumban és a Láng Gépgyárban volt kiállítás, amelyeket az Országos Műszaki Könyvtár rendezett. A SZOT XVIII. kongresszusa alkalmából a kongresszus színhelyén a legfontosabb iparágak szakkönyveit állították ki.

Politechnikai oktatás kezdődött az Országos Műszaki Könyvtárban az SZKP XIX. kongresszusának tanítása nyomán a könyvtár dolgozói számára. Az első előadás a gépgyártás technológiájáról, a második a kohászátról hallottak összefoglaló előadást. Az előadások anyagát tanulókörökön vitatták meg.

Ismét újítások születtek a szovjet műszaki irodalom segítségével. Miklós István és Medgyesi Agoston, a Goldberger Textilnyrtó és Kikészítőgyárban Szurkov szovjet textilmérnök tapasztalatai alapján újítási javaslatot nyújtottak be. Az újítás a gyakorlatban jól bevált, segítségével előléptettség vált egy szállítás eljárás. Pásztor Gyula, mechanikai dolgozó a Diósgyőri Kohászati Üzemekben Zinyin »Fogaskerék megmunkáló gép« című szovjet szakönyve alapján új ütöképes módszert alkalmazott. Ugyancsak ő egy másik újítást is kidolgozott a szovjet »Gépipari enciklopédia« alapján, újítása fogaskerekenként felőrai megtakarítást jelent.

Szakmai könyvtárosi tanfolyam indult februárban az Országos Széchényi Könyvtárban. A tanfolyam tárgya könyvtartás és ezen belül a katalogizálás. A könyvtár dolgozói kívül más könyvtárak dolgozói is részt vesznek a tanfolyamon, a hallgatók száma 66.

Két szorosan az irodalomtörténethez kapcsolódó szovjet filmet mutattak be a Magyar-Szovjet Barátság Hónapja alkalmából a Szovjet Film Ünnepi Hetében. A »Gogol« c. film a Revizor, a Holt lelkek és a Tárász Bulyba halhatatlan írójának életét mutatja be, a »Széttört bilincsek« pedig az ukrán nép Petőfi-jének, Tarasz Sevenszónak küzdelmeit varázsolja elénk. A könyvtárosoknak meg kell nézniük mindkét filmet, hogy irodalmi propagandájukban felhasználhassák a látottakat.

»A hónap könyvei« című könyvárjegyzéket ezúttal nem mellékel, hetjük lapunkhoz, de minden könyvtáros megkaphatja az Allami Könyvterjesztő Vállalat könyvesboltjaiban.

**AZ AJÁNLÓ BIBLIOGRÁFIÁK
A DOLGOZÓK SZÉLES TÖMEGÉVEL
ISMERTETIK MEG
AZ ÉLENJÁRÓ SZOVJET IRODALMAT**

A március 10-én megnyíló »A SZOVJET MŰSZAKI IRODALOM SEGÍTSÉGE A MAGYAR IPARNAK« című műszaki könyvkiállítás egyik tablója. A Sztálin-út 45. sz. alatt a ÁKV kultúrközpontjában, az Országos Műszaki Könyvtár és az Állami Könyvterjesztő Vállalat által rendezett kiállítás szemléltetően mutatja be azt a hatalmas segítséget, amelyet a szovjet műszaki irodalom nyújtott iparunk dolgozóinak. Ezen a tablón az ipari bibliográfiák egyik füzetének: »MIT OLVASSON A MARÓST« c. kiadványának útja látható, amint az kézről kézre jár az üzemek dolgozóinak között.

A KÖNYVTÁROS

Megjelent 7000 példányban

A Népművelési Minisztérium lapja — Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság — Főszerkesztő: Katona Jenő
 Felelős szerkesztő: Zolnay Vilmos — Felelős kiadó: Lapkiadó Vállalat igazgatója — Szerkesztőség és
 kiadóhivatal: Budapest, VII., Lenin-körút 9—11. Telefon: 221-285, 221-293 — Terjeszti: Posta Központi
 Hírlap Iroda Ú. V. — Előfizetés, személyes ügyfélszolgálat: Budapest, V., József nádor-tér 1. üzlet-
 helyiség — Telefon: 183-022, 185-850 — Postatakarékpénztári csekk száma: 47.087 — Egyes szám ára.
 2.— Ft. — Előfizetés negyedévre: 6.— Ft.

A KÖNYVTÁROS

Az Országgyűlési Könyvtár olvasóterme (V., Kossuth Lajos-tér 1—3. XXV. kapu).

Nyitva: naponta 1/2 9—este 9-ig, szombaton 1/2 9—d. u. 2-ig